

Vidjeti ljepotu i ostvariti radost

Na marijanskom svetištu Bunarić okupit će se ovog vikenda mnoštvo hodočasnika iz Subotice i iz mjesta širom Vojvodine, gdje će se održati veliko proštenje, kada Bunarić postaje mjesto molitve, ispovijedi, susreta ljudi i zajedništva. Nakon objedinjavanja crkvene i gradske Dužijance početkom devedesetih godina, Bunarićkim proštenjem se završava proslava svake Dužijance. Bunarićko svetište je jedinstveno u ovome podneblju, jer je ekumensko. Na ovom marijanskom svetištu svoje objekte imaju i Katolička i Pravoslavna crkva, a liturgije se slave odvojeno. Ima mnogo nepoznanica kako je zaživjelo bunarićko svetište, a činjenica je da je proštenje zaživjelo kao masovna svetkovina, što jasno govori o potrebi ljudi da se okupljaju i budu zajedno na svetištu, u oazi duhovnosti, gdje se štuje sirakuška Gospa, Gospa od suza.

Pitanja uvijek ima na pretek, a među mnoštvom pitanja je i pitanje o tome – kako napuniti životne »akumulatore« u ovo naše vrijeme? U zbilji svijeta kada su materijalne stvari i karijera postali važniji od dostojanstva ljudske osobe. U vremenu kada nam se isuviše često čini da nas nitko ne vodi sigurno preko »provalije«. Sve je više ljudi koji se osjećaju osamljeni, koji imaju osjećaj da su ostali bez srca i glasa i tako žive izloženi ranjavanju i patnji. Mnogi se pesimistički prepuštaju, iako nezadovoljno i mrzovoljno, tmini svojih »sudbina«. Postoje veliki problemi siromaštva i nezaposlenosti, kao i velike brige zbog poteškoća odgoja djece. Mnogi ljudi su umorni, što i nije čudno. Prelistamo li samo ovlašt tekstualnu dokumentaciju aktualnog vremena, čitajući i između redova, vidjet ćemo da dominiraju strah i zlo, nedoumice i očaj. Naravno, u pitanju je dokumentacija kolektivne i subjektivne egzistencije. Onda se čovjek zapita – ima li uopće u takvom svijetu mjesta za duhovnost?

Treba znati da je cijena izuzetno visoka kada se ostvari rezultat »emancipacije« od duhovnosti i vrednota, kada se čak opovrgava i ljudski i kršćanski identitet, a takav rezultat jasno razlikuje postmodernu od prethodnih razdoblja. Ipak, ljudska potraga za radošću i ljubavlju ne prestaje ni na početku ovoga megamilenija. Mogućnost izbora uvijek postoji. Treba se samo potruditi i ostvariti radost koja toliko nedostaje suvremenom čovjeku. Uprkos svemu, ljepote je mnogo, a jedan od razloga odlaska na Bunarićko proštenje može biti da se pronade i vidi ljepota i ostvari radost.

Z. S.

Sve zainteresirane osobe koje bi željele obavljati posao kolportera tjednika »Hrvatska riječ« na dogovor se mogu javiti u Uredništvo NIU »Hrvatska riječ« na adresi Trg cara Jovana Nenada 15/II.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Održana sjednica proširenog Odjela za obrazovanje HNV-a
ZAJEDNIČKIM RADOM DO VEĆEG BROJA UČENIKA.....6

OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice svoja iskustva prenosi drugim školama

PARTNERSTVOM PROTIV NASILJA.....7

TEMA

Svjetski kongres mladih u Istanbulu
ISTANBULSKI AKCIJSKI PLAN.....14-15

Fra Josip Špehar ofm, predstojnik fra-njevačkog samostana u Baču
PO ZAKONU ISTI U PRAKSI NISU.....16-17

INTERVJU

Prof. dr. Endre Papp, predsjednik Vojvođanske akademije znanosti i umjetnosti
NJEGOVANJE SPECIFIČNOSTI SVIJE NACIONALNIH ZAJEDNICA U POKRAJINI.....12-13

SUBOTICA

O situaciji u mljekarstvu uz kuta jednog proizvođača

CIJENE ODREĐUJU OTKUPLJIVAČI.....18-19

DOPISNICI

U posjetu pravniku Stipanu Parčetiću, intelektualcu, poljoprivredniku, glazbeniku i ugostitelju

ZA ZEMLJU NERAZRJEŠIVO VEZAN.....24-25

Hodočašće u organizaciji HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora

PUTEVIMA PREDAKA25

REPORTAŽA

Tipično vojvođansko naselje
VAJSKA.....28-29

KULTURA

Novosadska knjižnica na Štrandu
SNAGA LIRIKE NA OBALI DUNAVA.....34

SPORT

Aleksandar Sabanov, trener tenisa
PROFESOR, BRAT I TRENER...47

ODRŽANA SJEDNICA PROŠIRENOG ODJELA ZA OBRAZOVANJE HNV-A

Zajedničkim radom do većeg broja učenika

Nastava na hrvatskom jeziku izvodi se unatrag punih osam godina, a broj učenika koji tu nastavu pohađaju nije zadovoljavajući. Premda se broj đaka i na svim drugim nastavnim jezicima smanjuje, to ne bi smjelo biti opravdanje, ocijenjeno je na sjednici proširenog Odjela za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća koja je održana u utorak, 24. kolovoza, u Plavoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Glavne teme sjednice bile su razmatranje mogućnosti poboljšanja kvalitete nastave na hrvatskom jeziku i nabave udžbenika, te povećanja broja učenika upisanih u prve razrede osnovnih škola i prvog razreda na hrvatskom jeziku u Politehničkoj školi.

Član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za obrazovanje *Pero Horvacki*, koji je i sazvao sjed-

godinu bit će uvezeni udžbenici iz Hrvatske, dok se za iduću godinu očekuje da će udžbenike tiskati BIGZ, koji je u vlasništvu »Školske knjige« iz Zagreba. Horvacki je uputio zahtjev nastavnicima da spiskove potrebnih udžbenika dostave što ranije u ured Vijeća kako bi knjige bile naručene. »S gospodinom Žužlom iz »Školske knjige« sam razgovarao više puta u vezi udžbenika i stoga je važno da nam dostavite vaše potrebe, kako bismo znali što da naručimo«, rekao je Horvacki.

Glede broja upisane djece on je naveo kako velike pomake sada nije moguće napraviti, ali da vjeruje kako je moguće da se tijekom rujna određen broj djece prepiše u hrvatske odjele. Također, pozvao je sve nazočne da se sa svojim prijedlozima uključe u rad Odjela na rješavanju ovih pitanja.

»Ivan Milutinović« i OŠ »Matko Vuković«, a po petero u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu i OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu).

Što se tiče srednjih škola, u gimnazijski odjel na hrvatskom upisano je 26 učenika, a za hrvatski odjel u Politehničkoj školi prijavilo se 6 učenika i po riječima

hrvatskim udrugama u Somboru«, rekla je ona.

Snežana Periškić iz Bačkog Monoštora je navela kako u tamošnjoj osnovnoj školi više od jedne trećine učenika pohađa sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture (oko 120 učenika). Ona je napomenula kako je glede

Pokloni za prvašice

Pero Horvacki je najavio kako će svako dijete koje ove godine polazi u školu na hrvatskom jeziku dobiti poklon koji se sastoji od školskog pribora u vrijednosti od 500 dinara i vaučera u iznosu od 1000 dinara.

Pere Horvackog radi se na tome da taj odjel dobije suglasnost meritornih tijela za otvorenje.

Marija Šeremešić iz Sombora je istaknula kako u tom gradu skupina od 6 učenika fakultativno

formiranja hrvatskog odjela u toj školi vođeno više razgovora s roditeljima, ali da to nije rezultiralo otvorenjem odjela, te dodala kako se nada da bi se to moglo ostvariti od iduće školske godine.

Glede kvalitete nastave na sjednici je predloženo da se provede anketa među roditeljima učenika koji su od prvog do osmog razreda pohađali nastavu na hrvatskom, s ciljem da se napravi analiza te uvide eventualni nedostaci.

Bivša članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje *Stanislava Stantić Prčić* je rekla kako upis djece treba biti pojačan na predškolskoj razini, kao i da je nedostatak udžbenika »enorman problem«. »Obrazovanje na hrvatskom jeziku sporo napreduje, pomaci su minimalni, a nemamo niti dovoljnu potporu domicilne i matične države«, ocijenila je ona.

U budućem sastavu Odjela za obrazovanje HNV-a bit će sedam članova. U okviru Odjela za obrazovanje bit će formirani aktivni direktora škola, odgojitelja, učitelja, te nastavnika predmetne nastave u osnovnim, odnosno srednjim školama.

D. B. P.

nicu, naveo je kako je novi saziv Vijeća formiran prije dva mjeseca i da se pitanja vezana za školstvo nisu mogla adekvatno rješavati zbog sezone godišnjih odmora. Po njegovim riječima, za ovu školsku

Prema podacima koje su iznijeli ravnatelji osnovnih škola u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, za sada su u hrvatske odjele prvog razreda upisana 22 prvaša (po šestoro u OŠ

izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, te da im je potrebna jača potpora HNV-a i drugih hrvatskih institucija. »Roditelji uopće nisu zainteresirani, čak ni oni koji su aktivni u

ČELNICI HNV-A U SLUŽBENOM POSJETU GENERALNOM KONZULATU RH U SUBOTICI

Upoznavanje s planiranim aktivnostima

Na poziv generalne konzulice Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Ljerke Aljbeg*, u službenom su posjetu toj instituciji u utorak, 24. kolovoza, boravili predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. *Slaven Bačić* i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić*. Čelnici HNV-a upoznali su generalnu konzulicu sa stanjem zatečenim u krovnom tijelu hrvatske nacionalne manjine u

Republici Srbiji, kao i s planiranim aktivnostima Vijeća. Bilo je riječi i o eventualnoj pomoći Generalnog konzulata RH u Subotici u rješavanju pitanja te potpori aktivnostima koje su u nadležnosti HNV-a. Sastanku je također bio nazočan i konzul-savjetnik *Anto Franjić*.

D. B. P.

OŠ »IVAN MILUTINOVIĆ« IZ SUBOTICE SVOJA ISKUSTVA PRENOSI DRUGIM ŠKOLAMA

Partnerstvom protiv nasilja

Nasilje je prisutno u svim sredinama, pa tako i u školama, ali one sve više pozornosti posvećuju borbi protiv njega. Primjer toga je i OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice, koja će iskustva stečena u UNICEF-ovom projektu »Škola bez nasilja«, za što je u svibnju ove godine dobila certifikat, početi prenositi i na druge škole. Riječ je projektu pod nazivom »Partnerstvom protiv nasilja« u kojem će im partneri biti OŠ »Ivan Goran Kovačić« i OŠ »Sveti Sava«, te jednim dijelom i HKC »Bunjevačko kolo«, čije sekcije pohađaju učenici iz različitih škola s područja grada.

Ravnatelj OŠ »Ivan Milutinović« Ivan Stipić kaže kako projekt za cilj ima povećanje svijesti o uočavanju i prevenciji nasilja, unapređenje kapaciteta učenika, zaposlenih i roditelja za prevenciju i rješavanje konfliktnih situacija, kao i unapređenje školskih mehanizama za prevenciju i intervenciju na nasilje.

»U okviru projekta planirane su razne aktivnosti kao što su: uspostavljanje školskih SOS telefona i njihovo umrežavanje, radionice s učenicima i roditeljima, edukacija članova vršnjačkih timova i uče-

ničkih parlamenata, organiziranje forum teatra, tj. predstava u kojima se uči kako se rješavaju konflikti. Dakle, stvaramo mrežu škola koje će biti osposobljene da brzo reagiraju na svaki oblik nasilja«, objašnjava Ivan Stipić.

Školska psihologinja Maja Gabrić kaže kako su nastavno osoblje i učenici u ovoj školi od 2008. godine prošli niz obuka u vezi sprečavanja nasilja s temama vršnjačke medijacije, učeničkog parlamenta, restitucije, školskih

pravila. »U našoj je školi to zaživjelo i najbolji primjer toga je da su učenici sada svjesniji što je to nasilje, znaju kako reagirati na njega. Naravno, to ne znači da u našoj školi nema nasilja, jer što više govorimo o toj temi i

verbalno, i sada se drukčije gleda na njegovu pojavu«, objašnjava Maja Gabrić.

Potpora za ostvarenje projekta »Partnerstvom protiv nasilja« osigurana je u okviru projekta »Pružanje unapređenih usluga na

djeca i roditelji ga više uočavaju, no važno je da djeca sada bolje znaju kako adekvatnim mjerama reagirati na pojavu nasilja. Također znaju i kome se mogu obratiti, znaju kako jedni drugima pomoći. Nasilje nije samo fizičko, nego i

lokalnoj razini – DILS«, kojega realizira Vlada Republike Srbije i Ministarstvo prosvjete sredstvima Svjetske banke/Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

D. B. P.

SÁNDOR EGERESI I IVICA DAČIĆ O NASTAVKU ZAJEDNIČKIH AKTIVNOSTI

Zadovoljni smanjenjem međunacionalnih incidenata u Vojvodini

Ministar Dačić je istaknuo i kako je policija veoma zainteresirana za to da se pripadnici svijeta nacionalnih zajednica u što većem broju prijavljuju za obuku i rad u MUP-u

Ministar unutarnjih poslova Republike Srbije Ivica Dačić i predsjednik Skupštine AP Vojvodine Sándor Egeresi izrazili su na sastanku u utorak zadovoljstvo zbog značajnog smanjenja međunacionalnih incidenata u Vojvodini, navodi se u priopćenju iz kabineta Sándora Egeresija.

Prema riječima ministra Dačića, a na osnovu Izvješća o stanju sigurnosti u AP Vojvodini za razdoblje od siječnja do lipnja 2010. godine, broj svih oblika incidenata zasnovanih na nacionalnoj netrpeljivosti smanjen je za 25 posto u odnosu na prošlu godinu.

Predsjednik Egeresi je ukazao na to kako je ovom pozitivnom trendu značajno pridonijela dosadašnja efikasna i uspješna suradnja i programi i akcije koje zajednički provode Skupština AP Vojvodine i Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srbije.

»Naš zajednički interes je da svi građani u Republici Srbiji i AP Vojvodini žive sigurno u miru i slobodi, kao ravnopravni građani«, naglasio je Egeresi.

Ministar Dačić je istaknuo i kako je policija veoma zainteresirana za to da se pripadnici svijeta nacionalnih zajednica u što većem broju prijavljuju za obuku i rad u MUP-u, te da će

biti nastavljene uspješni programi učenja jezika sredine za policajce koji rade u mješovitim sredinama.

Predsjednik Egeresi je ocijenio da će nastaviti sa stalnim zalaganjem za uključivanje što većeg broja pripadnika nacionalnih zajednica u rad policije i učenje jezika sredine, jer je to od suštinskog značaja za skladan suživot u Vojvodini.

Egeresi i Dačić dogovorili su i nastavak uspješno započetih obilazaka općina i sredina u AP Vojvodini u kojima pripadnici različitih nacionalnih zajednica žive u značajnom broju, s ciljem daljnjeg promoviranja značaja tolerancije, sigurnosti i uključivanja pripadnika nacionalnih zajednica u rad policije. Kako je dogovoreno, do kraja godine oni će zajednički obići tri mješovite sredine u AP Vojvodini.

D. B. P.

III. TEMATSKI KAMP HRVATSKE ČITAONICE U SUBOTICI

Hrvatski bunjevački suvenir

Piše: Dražen Prčić

*Tijekom posljednjeg tjedna**kolovoza djeca će,**uz druženje, učiti izradu**prigodnih predmeta**iz hrvatske nacionalne**baštine ovoga podneblja*

Treću godinu zaredom Hrvatska čitaonica iz Subotice organizira ljetni tematski kamp koji ove godine ima temu »Hrvatski bunjevački suvenir«, a tijekom kojega su ovoga tjedna učenici osnovnih i srednjih škola s teritorija grada imali prilike upoznati se i svladati određene tehnike izrade pojedinih predmeta koji pripadaju nacionalnoj baštini hrvatskog naroda s ovih prostora. Organizaciju kampa su i ovoga

puta na sebe preuzele predsjednica Hrvatske čitaonice Bernadica Ivanković i njezina zamjenica Katarina Čeliković, koje su nam u kraćim izjavama pojasnile sve detalje vezane uz još jednu lijepu i vrijednu aktivnost upriličenu tijekom posljednjih dana ljetnih ferija.

»Hrvatska čitaonica je i ove godine odlučila organizirati tematski ljetni kamp za djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, a kako je svake godine praksa da se tematski obrađuje određena etno tema, ovoga puta smo se odlučili

RIJEČ SUDIONIKA KAMPA

Karla Rudić, 8. razred OŠ »Matko Vuković«

Treću godinu uzastopno sudjelujem u radu kampa i uvijek se radujem druženju s ostalim sudionicima. O suveniru kao takvom ne znam baš previše, ali ću zasigurno mnogo naučiti, kao što smo i prijašnjih godina mnogo toga uradili i upotpunili svoje znanje o zadanim temama.

Sara Dulić, 7. razred OŠ »Ivan Milutinović«

Došla sam i ove godine u kamp, iako moram priznati kako prošle godine nisam isprva htjela, ali sam se dobro zabavila i ovoga puta nije bilo nedoumice. Dopada mi se ovakav način provođenja slobodnog vremena tijekom ferija, jer uz druženje imamo priliku mnogo toga korisnoga naučiti. Voljela bih naučiti praviti nešto od slame.

Krunoslav Piuković, 5. razred OŠ »Ivan Milutinović«

Bio sam u kampu i prošle godine i jako mi se dopalo jer smo izrađivali zanimljive predmete vezane uz temu narodnih nošnji. Drago mi je što ću se i ove godine družiti s ostalim sudionicima kampa i kroz rad i igru se na određeni način pripremiti za početak nove školske godine.

Josip Jaramazović, 7. razred OŠ »Ivan Milutinović«

Puno je poznatih lica od prošle godine i mislim da ću se dobro zabaviti i ove godine sudjelujući u radu kampa koji organizira Hrvatska čitaonica. Prošle godine smo, primjerice, izrađivali čizme, a ove godine ćemo naučiti praviti nešto novo. Radujem se novom druženju.

da to bude hrvatski bunjevački suvenir. Želja nam je da djeca kroz radionice i druženje, na jedan njima prijemčiv način, upoznaju svoje korijene i prošlost svojih predaka s ovoga podneblja. U radu ovogodišnjeg kampa sudjeluje oko četrdesetoro djece, iako bi taj broj mogao biti i mnogo veći, no, nažalost, nemamo baš previše prostora i kapaciteta za prihvata većeg broja zainteresirane djece. Sudionici kampa dolaze iz svih osnovnih škola s teritorija Subotice, uz nekoliko učenika iz srednjih škola, i svi oni su prvenstveno i članovi Hrvatske čitaonice. Imamo i djecu koja ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, ali su imala želju participirati u ovom našem zajedničkom projektu. Prema unaprijed zacrtanom planu, program

Volonteri

Radu kampa svojim nesebičnim zalaganjem i žrtvovanjem slobodnog vremena u velikoj mjeri pridonijeli su i brojni volonteri kojima se ovim putem srdačno zahvaljujemo.

rada kampa je organiziran tijekom pet dana posljednjeg tjedna kolovoza. Počeli smo s radom u ponedjeljak, 23. kolovoza, početnim upoznavanjem svih sudionika u dvorištu Hrvatske čitaonice i posjetom Gradskoj suvenirnici, utorak je bio predviđen za izlet u Tavankut, gdje je bio predviđen i posjet ovogodišnjoj koloniji XXV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, dok su ostalim danima predviđene aktivnosti u prigodnim radionicama u kojima će djeca raditi i upoznavati određene tehnike u izradi predmeta s etno motivima. Djelatno vrijeme kampa je svakoga radnoga dana od 10 sati izjutra sve do 17 sati poslije podne, iako djeca znaju doći i dosta ranije i ostati nakon službenog završetka predviđenog vremena za rad. U suradnji s predškolskom ustanovom 'Naša radost' organiziran je i svakodnevni ručak za sudionike kampa, užina, jednom riječju osiguran je kompletan dnevni boravak uz nesmetano odvijanje svih potrebnih aktivnosti. Uz tematski dio rada na izradi pojedinih zadatah 'suvenera', djeca će imati pri-

liku upoznati se s izradom bičeva, te nekih narodnih plesova i igara, uz glazbenu pratnju mladih tamburaša pod vodstvom profesorice Mire Temunović, a predviđen je i manji program dramske sekcije Hrvatske čitaonice. Na koncu, za petak 27. kolovoza je planirana i završna priredba na koju će biti pozvani svi roditelji djece koja su sudjelovala u radu kampa, ali i svi sponzori i prijatelji ovoga projekta Hrvatske čitaonice, na kojoj će biti i održana prigodna prodajna izložba eksponata izrađenih rukama sudionika tematskog kampa 'Hrvatski bunjevački suvenir', pojasnila je cjelokupni program aktivnosti predsjednica Hrvatske čitaonice Bernadica Ivanković, koja se na koncu zahvalila svima koji su pomogli održavanje još jednog kampa, kao i Gradskoj knjižnici u Subotici koja joj je omogućila izbjivanje s posla tijekom dana održavanja ove manifestacije.

Zamjenica predsjednice Hrvatske čitaonice Katarina Čeliković i ove godine se aktivno uključila u organizaciju još jednog tematskog kampa i o potrebi organiziranja i održavanja ovakvih projekata kaže: »Hrvatska čitaonica je i ove godine prepoznala potrebu za organiziranim edukacijskim bavljenjem djecom tijekom školskih ferija. Zahvaljujući ovakvim projektima, uz druženje i igru, djeca skupa sa svojim roditeljima malo njeguju i nacionalnu svijest i na taj način možemo ukazati na vrijednosti koje smo baštinili od naših starih. Prilikom određivanja ovogodišnje teme kampa razmišljali smo o još nekim zanimljivim tematskim odrednicama, poput naše nacionalne kuhinje ili nastavka rada na temi narodnih nošnji kojima smo se bavili prošle godine, i na koncu smo odlučili da kroz suvenir djece pokušamo manualno i vizualno ukazati na potrebu njegovanja nacionalne svijesti. Nažalost, kako je poznato, djeca u svojim školama premalo njeguju nacionalnu svijest i prema važećem školskom programu nema dovoljno prostora za tako nešto, a vidimo prema najsvježijim podacima kako je nastava na hrvatskom jeziku u blagom zastoju. Upravo zbog toga smo ove godine uključili u rad kampa i djecu koja ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, jer želimo sve zainteresirane uključiti i dati im mogućnost participiranja u jednom lijepom projektu njegovanja osjećaja nacionalne pripadnosti.

Igra upoznavanja

Sportsko nadmetanje u duhu tradicije

Radionica u Subotici

Osvježenje u Tavankutu

PREDSTOJI HODOČAŠĆE NA BUNARIĆ

Bunarić – duhovna oaza

Ovoga vikenda na marijanskom svetištu Bunarić, koje je postalo oaza duhovnosti, molitve i mira, održava se veliko proštenje

Vjernici iz Subotičke biskupije i iz drugih vojvođanskih mjesta okupit će se ovoga vikenda na marijanskom svetištu Bunarić pokraj Subotice, gdje se štuje sirakuška Gospa (Gospa od suza). Bunarićko proštenje spada među najveća godišnja okupljanja bačkih Hrvata katolika u Vojvodini, a njime se označava i završetak žetvenih svečanosti – Dužijance.

O sjećanjima, dojmovima i iskustvima s bunarićkog proštenja, koje se održava svake godine zadnje nedjelje u kolovozu, razgovarali smo s mons. mr. *Andrijom Anišićem* i članicom uredništva katoličkog mjesečnika »Zvonik« *Katarinom Čeliković*.

OBITELJSKA HODOČAŠĆA

Mons. mr. Andrija Anišić kaže kako je hodočašće na Bunarić jedno od najdražih događaja iz njegovog djetinjstva, koje mu se duboko urezalo u sjećanje.

Mons. mr. Andrija Anišić

»Svake godine je bar jedanput cijela moja obitelj hodočastila u to drevno i drago nam svetište. Mi djeca smo s nestrpljenjem iščekivali tu 'mladu subotu' kada su mama i čiča odlučili ići na Bunarić. Mama je navečer pripremila što ćemo jesti, a ujutro rano bismo krenuli na seljačkim kolima i kasnije na 'haptikama'. Trebalo nam je od Hrvatskog Majura do Buna-

rića bar sat i pol. Bio je to nezaboravni doživljaj i zbog obiteljskog zajedništva i zbog svega što smo putem vidjeli, pogotovo kad bismo se približili gradu. Nakon svete mise slijedio je doručak na travi. Prostrli bismo deku na koju smo posjedali, a onda smo slasno jeli. Nakon doručka, slijedilo je obvezno umivanje i pranje nogu u bunarićkoj vodi i još privatne pobožnosti u kapelici. Trajalo bi to sve negdje do podne«, kaže mons. mr. Andrija Anišić i naglašava da su takva obiteljska hodočašća prakticirale mnoge salašarske obitelji.

»Bilo je prilike da se ondje sretne i s rodbinom i drugim obiteljima, a djeca bi iskoristila priliku za druženje i poneku, tom prostoru, prikladnu igru. Hodočašća na Bunarić donosila su nam puno radosti i mira i bila izvorom snage za roditelje da strpljivo i s ljubavlju nastave svoj težački posao, kao i odgoj svoje djece. Osim takvog obiteljskog hodočašća, još netko je iz obitelji obvezno išao i na Bunarićko proštenje. S mamom ili čičom, a ponekad i s ujakom, išao bi uvijek i netko od djece. Na proštenje bismo obično išli šinobusom, do stanice koja se zvala 'Subotica-bolnica', a onda pješice do Bunarića. Uvijek mi je bilo zanimljivo ići prugom. Poseban doživljaj bio je proći pokraj tzv. 'Ciganskog naselja' i 'Šandorske bare'. Na Bunarićkom proštenju bilo je uvijek 'puno svita' i uvijek je bilo 'lipo'«.

ODLUKE O PROMJENI I POPRAVKU ŽIVOTA

Govoreći o Bunarićkom proštenju, mons. mr. Andrija Anišić kaže da se njegova uloga na ovome marijanskom svetištu promijenila nakon odlaska u sjemenište.

»Kasnije, kada sam otišao u sjemenište, a pogotovo na bogosloviju, moja uloga na Bunariću se promijenila, jer sam tada morao ministrirati, odnosno biti u asistenciji. A otkad sam postao svećenik, često sam odlazio na Bunarić i prvim subotama u mjesecu, a mislim da me nijedno Bunarićko proštenje još nije mimoišlo. Moja dužnost

je uglavnom ispovijedati. Istina, pokušao sam se ponekad 'boriti' da bih sudjelovao u koncelebraciji na svečanim misama, ali me je ravnatelj svetišta uvijek molio da budem na raspolaganju za ispovijed. Na Bunariću se vjernici rado ispovijedaju i uvijek ima puno ispovijedi. Redovito su to skrušenije ispovijedi nego obično, jer se ljudi u svetištu posebno oraspolože za 'čišćenje' duše i donose odluke o promjeni i popravku života, tako da ispovijedi duhovno ispunjavaju i samog ispovjednika, a i sam se redovito ispovjedim na Bunariću«.

DUHOVNO OSVJEŽENJE

»Ostalo mi je u sjećanju osobito jedno Bunarićko proštenje. Tada smo s mladima probdijeli čitavu noć u klanjanju i molitvi i pjevanju, a ujutro od pola sedam ja sam već započeo ispovijedati i s dvije kraće pauze ispovijedao sam do pola dvanaest. Budući da nisam

spavao čitavu noć u pojedinim trenucima morao sam se boriti da ne zadrijemam. Ne sjećam se točno koliko je vjernika tad k meni došlo na ispovijed, ali je svakako bila velika radost podijeliti s tolikim vjernicima radost pomirenja s Bogom po divnom sakramentu ispovijedi. Uz ta službena hodočašća na Bunarić često odem i privatno – pomoliti se u tišini, razmišljati, umiti se... Gospi Bunarićkoj i o. Gerardu preporučio sam i svoj magistarski i doktorski studij, tako da sam ondje i započeo pisati magistarski rad.

Otkad je svetište na Bunariću tako lijepo obnovljeno i uređeno, ono je doista oaza u kojoj svatko može pronaći mir i duhovno osvježenje i napuniti svoje životne 'akumulatore' da svoj ljudski i kršćanski život može živjeti kvalitetnije, te biti bolji čovjek i zanosniji kršćanin. Svim čitateljima Hrvatske riječi preporučujem da provjere i uvjere se u tu tvrdnju«, kaže mons. mr. Andrija Anišić.

PJEŠICE DO BUNARIČA

Katarina Čeliković prisjeća se kako se nekada uz pjesmu i molitvu pješice kretalo iz župe sv. Roka na Bunaričko proštenje.

Katarina Čeliković

»Marijanska svetišta su vjericima omiljena mjesta, pa tako i meni. Ipak, od ranog djetinjstva vlastita hodočasnička iskustva vezujem uz Mariju Bistricu u koju smo iz moga rodnog mjesta kao djeca s odraslima pješačili četrdesetak kilometara, dio puta se vozili vlakom, a ponekad je 'hodočašće' bilo i na biciklima. Najdirljiviji trenuci u crkvi bili su ispraćaji i dočeci 'romara', a sami 'romari' su, iako prašnjavi i umorni, stizali nasmiješena lica u župu. To se nikada ne zaboravlja. Nakon studija u Zagrebu, moj prvi susret s Buna-

rićem bio je prije dvadeset i pet godina. Ipak, najupečatljiviji od svih narednih susreta je bilo pješačenje iz župe sv. Roka, koje je predvodio pokojni župnik *Blaško Dekanj*. Mi smo u kolicima vozili sina, neki su djecu stavili na bicikl, a mnogi su uz pjesmu i molitvu krenuli Bunaričkoj Gospi. Tamo nas je dočekao upravitelj svetišta, uvijek radosni mons. *Andrija Kopilović*. Tada Bunarić nije izgledao kao danas. Svi smo za uspomenu doma nosili bunaričku vodu i trsku. Hodočastila sam s mužem na Bunarić i kao članica molitvene zajednice, pješice, kroz njive uz pjesmu... Ništa ove uspomene ne može izbrisati. Zato na Bunarić dovedim i svoju djecu, ali i onu s kojima se družim u okviru Hrvatske čitaonice, kako bi i njima djetinstvo bilo ispunjeno ovim svetim prostorom. Dugi niz godina svoj obiteljski život planiramo uz slavlje na Bunariću. Jednom smo sa starijim sinom i kćerkom umjesto na doček Nove godine otišli na Bunarić i tamo, dovoljno daleko od grada i vatrometa, dočekali pred kapelicom novi dan Nove godine. To je bio susret s nebom, nikada bližim«.

SUBOTNJE BDIJENJE BEZ USPOREDBE

»Iako na Bunarić dođem više puta u godini, subotnja noć je božanski dar«, kaže Katarina Čeliković i ističe kako subotnje bdijenje ostavlja trajne duhovne tragove.

»Kada nekome kažeš da si oko pet sati u prirodi stajao i da nisi primijetio koliko je vremena prošlo, kada ispričaš što si sve proživio i da rado stan ideš kući kako bi se u nedjelju ujutro opet uputio na misno slavlje, vjerojatno neće vjerovati, ako i sam nije to proživio. Noć pomirenja, s ljudima i s Bogom, noć svjetla i najdirljivije procesije sa svijećama i poznatom pjesmom 'Ave Marija', noć u kojoj na misi čuješ propovijed mons. *Stjepana Beretića*, ostavlja trajne duhovne tragove. A što je tako različito na Bunariću u odnosu na druga marijanska svetišta? Bila sam na Trsatu, Mariji Bistrici, u Međugorju, svugdje se osjeća pobožnost. Ipak, Bunarić nudi Boga u čovjeku najbližijem okruženju – prirodi u kojoj Bog progovara bez 'šljaštećih' sredstava. Ovdje nema velike građevine, nema posebnog luksuza, a ipak je sve tu. Srdačni susreti, sjedenje na travi, čekanje u redu za ispovijed, pjevanje. Ne žuriš nikuda. Čime onda usporediti tako poseban doživljaj proštenja na Bunariću koje kao da se i ne prekida, jer ti se subotnja noć prelijeva u nedjeljno slavlje«.

BUNARIČKI SUSRETI

Katarina Čeliković kaže da je posebnom doživljaju proštenja na Bunariću pridonio i obnovljeni izgled svetišta.

»Iako su i moje uspomene vezane uz staru kapelicu, ovaj 'novi' prostor nudi bolju organizaciju,

ljepši i ugodniji prostor s dovoljno parkirnih mjesta, dovoljno odvojen prostor za prodaju 'slatkih uspomena' koje najviše privlače djecu. Po tome je Bunarić sačuvao svoj sveti prostor i u svetištu možeš biti posvećen sebi i Bogu, a kada kreneš kući možeš osjetiti i draži sajam, ako želiš. Svjetska marijanska svetišta puna su komercijalnih sadržaja, što neminovno donosi novo doba, a Bunarić je i izmiješan sačuvao prirodni šarm, tu se osjećaš kao kod kuće, svi su ti ljudi dragi, sve možeš oprostiti, Gospin te pogled prati i znaš da ćeš doživjeti promjenu. Bunarić je u svojoj jednostavnosti bio i ostao poziv na promjenu i na ljudskost, na život s Bogom kojem se na Bunariću najlakše vratiti. Svake godine na Bunariću sretnem puno ljudi koje ne vidim inače u crkvi, a rado dolaze Bunaričkoj Gospi. Oni su potvrda da im priroda i otvorenost svetišta ulijevaju povjerenje i da se tamo doista lijepo osjećaju. To je stvarna vjera - da ovaj naš Bunarić može promijeniti nas kao ljude i da nas bezdušna ekonomska sadašnjost neće pokolebati u činjenju dobra«.

Na Bunariću će se i ove godine okupiti vjernici da bi se ispovijedili, pričestili i umili bunaričkom vodom. Bunarić će i ove godine biti znak zajedništva, a vjernici će u ovoj duhovnoj oazi moći pronaći mir i duhovno osvježanje i sigurno će i ovogodišnje proštenje pobuditi i sjećanja i nade.

Z. Sarić

Marijansko svetište Bunarić

Njegovanje specifičnosti sviju nacionalnih zajednica u pokrajini

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti (VAZU) reosnovana je 2003. godine odlukom Skupštine Vojvodine, a njezina legitimnost potvrđena je lanskim usvajanjem Zakona o utvrđivanju nadležnosti i novog Statuta AP Vojvodine. Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti kao regionalna, s ambicijama da se ostvari kao srednjoeuropska, orijentira se prema sustavu vrijednosti prostora i okruženja u kome djeluje, s ciljem očuvanja izvornih vrijednosti podneblja, naroda i njihovih kultura i tradicija onoliko koliko su suglasni s humanizmom u smislu skepticizma u mišljenju, a tolerancije u ponašanju. Rad VAZU-a ostvaruje se u dvije sekcije: Odjela društve-

nih znanosti i umjetnosti i Odjela prirodnih i tehničkih znanosti.

Na čelu ove institucije je akademik *Endre Papp*, koji je na to mjesto izabran 2008. godine, zamijenivši dotadašnjeg predsjednika akademika *Julijana Tamaša*. Endre Papp će ovu dužnost, prema odluci nedavno održane Skupštine VAZU-a, obnašati i u iduće dvije godine.

HR: Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti reosnovana je prije nešto manje od sedam godina. Koliko ste zadovoljni uvjetima u kojima VAZU djeluje – od financijske potpore do materijalnih i drugih uvjeta za rad?

Brojne su bile aktivnosti članova VAZU, koje su naišle na pozitivne

odjeke, kako u znanstvenoj sredini tako i u javnosti, jer VAZU je, sve je očitije, kao i Vojvodina i njena autonomija, potencijalni integrativni činitelj Srbije i srednje Europe. Prosinca 2009. godine u Skupštini Srbije usvojen je Statut Autonomne Pokrajine Vojvodine, u kojem je Pokrajina preuzela niz novih značajnih ovlasti, među kojima je u članku 17 reguliran položaj Vojvodanske akademije znanosti i umjetnosti, kao znanstvene i umjetničke ustanove od posebnog značaja za AP Vojvodinu. Očekujemo da će biti riješeni gorući problemi, prije svega odgovarajućeg prostora VAZU-a, kao i njenog ustaljenog financiranja u okviru proračuna AP Vojvodine. Naime, u ovom trenutku VAZU svake godine ponovno konkuriše kod Pokrajinskog tajništva za znanost za financiranje projekata u konkurenciji sa svim znanstvenim institucijama iz Vojvodine. Do sada se svaki put dokazala, ali ovakav postupak onemogućava dugoročno planiranje znanstvene djelatnosti u okviru VAZU-a, a što je suprotno samom ustrojstvu Akademije, kao ustanove koja treba na duže staze predviđati, razvijati i primjenjivati suvremena znanstvena dostignuća.

HR: Nedavno su u Akademiju primljeni novi članovi. Koliko sada članova VAZU ima?

Pri osnivanju 2004. VAZU je imala tri redovita i dvanaest dopisnih članova. Sada VAZU ima 19 članova, 7 redovitih i 12 dopisnih članova, ne računajući inozemne i počasne članove, već samo one koji imaju pravo glasa i svakodnevno aktivno sudjeluju u radu VAZU-a. Naravno, iza svakog člana se nalaze timovi znanstvenika i umjetnika. Nažalost, u proteklom razdoblju nam je preminulo petoro članova i jedan počasni član. Inače VAZU sada ima 3 inozemna i 3 počasna člana.

Na zadnji natječaj za nove članove VAZU-a javilo se 34 kandidata, među kojima je bilo puno izvrsnih znanstvenika i umjetnika. Nažalost, zbog ograničenja koje smo imali da možemo izabrati najviše četiri nova člana, veliki broj dobrih kandidata nije ušao u VAZU. Kao novi dopisni članovi VAZU izabrani su sociolog prof. dr. *Jovan Komšić*, liječnik prof. dr. *Svetozar Nićin*, muzikolog prof. *Miroslav Štatkic* i književnik *Mladen Markov*.

HR: Kao institucija čija je uloga da njeguje i razvija znanstvene i kulturne vrijednosti, koje projekte VAZU trenutačno provodi?

Značaj Akademije kao vrhunske institucije ogleda se u njegovanju i razvijanju znanstvenih i kulturnih vrijednosti, prije svega vezanih za Vojvodinu, te da ukaže u kojim pravcima treba ove stupove društva usmjeravati. Sigurno da za to treba osigurati i odgovarajuću društvenu klimu, materijalne i druge uvjete za nesmetani rad i razvoj VAZU. Članovi Akademije, osim svojih redovitih obveza u sveučilišnoj nastavi i na projektima znanstvenih instituta i fakulteta, rukovodili su i sudjelovali i u projektnim zadacima VAZU-a. Na natječajima Pokrajinskog tajništva za znanost i tehnološki razvoj za sufinanciranje projekata od značaja za znanost i tehnološki razvoj AP Vojvodine, u proteklom razdoblju postojanja VAZU-a bilo je odobreno deset projekata značajnih za znanstveni, duhovni i gospodarski razvoj pokrajine, čiji je nositelj Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti. Projekti predstavljaju strateško opredjeljenje Vojvodanske akademije u znanstveno-istraživačkom radu pod zajedničkim naslovom »Prirodni i duhovni resursi Vojvodine«. U ostvarivanju navedenih istraživačkih zadataka, osim

*Očekujemo da će biti riješeni gorući problemi, prije svega odgovarajućeg prostora VAZU-a, kao i njenog ustaljenog financiranja u okviru proračuna AP Vojvodine **

Projekti predstavljaju strateško opredjeljenje akademije u znanstveno-istraživačkom radu pod zajedničkim naslovom »Prirodni i duhovni resursi Vojvodine«

članova VAZU-a, sudjelovali su i znanstveni radnici izvan njenog sastava. Trenutačno VAZU vodi sljedeće projekte: »Duhovni resursi Vojvodine« (voditelj projekta akademik Julijan Tamaš), »Matematički modeli za donošenje odluka pod neodređenim uvjetima i njihova primjena« (voditelj projekta akademik Endre Papp), »Razvoj kompleksa tehničkih i pravnih propisa za korištenje biomase kao energenta, a posebno biogasa« (voditelj projekta prof. dr. Miloš Tešić, dopisni član), »Rana detekcija karcinoma debelog crijeva u različitim etničkim grupama Vojvodine« (voditelj projekta akademik *Branimir Gudurić*), »Razvoj kemijskih metoda analize neotikotina i derivata piridin-karboksilne kiseline« (voditelj projekta akademik *Ferenc Gaál*), »Sljepilo i slabovidost i značaj kirurgije katarakte za smanjenje izlječivog sljepila u Vojvodini« (voditelj projekta prof. dr. *Slobodanka Latinović*, dopisna članica). Također, u proteklom razoblju Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti objavila je trideset tri znanstvene i kulturne publikacije.

HR: Kao najvažniji projekt Akademije često se naglašava izrada Enciklopedije Vojvodine. U kojoj se fazi nalazi taj projekt?

U 2008. godini započeo je rad na projektu Enciklopedija Vojvodine. Enciklopedija Vojvodine zamišljena je kao regionalna enciklopedija u koju će biti uvršteno, i u njoj opisano i objašnjeno ono što je bitno odredilo njenu prošlost i ono što čini njenu sadašnjost, kako bismo čitateljima i korisnicima predstavili njen potpuni identitet. Realizacija tog projekta je od posebnog značaja za Vojvodinu. Njeno predstavljanje, prije svega građanima Vojvodine, a posebno mladim generacijama, ali i građanima Srbije i građanima susjednih zemalja, treba pokazati kako se kroz stoljeća održala i razvijala u slozi ova višenacionalna i višekonfesionalna zajednica, usprkos povremenim iskušenjima koja nisu bila mala.

Kao informativna ispomoć i putokaz korisnicima bit će uijeti i neki bitni opći pojmovi, koji predstavljaju ključ koji olakšava pristup odrednicama koje će pratiti razvoj znanosti, kulture i umjetnosti, kao i svih područja društvene prakse u Vojvodini. Bit će predstavljeni svi važni događaji, povijesna zbivanja na ovom prostoru, kao i ona koja su indirektno, ali značajno, utjecala na sudbinu ovog tla i ljudi koji tu žive.

Endre Papp rođen je 1947. u Malom Idošu. Diplomirao je 1970. na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu, magistrirao 1973. na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu, a doktorirao 1975. na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu. Redoviti je profesor na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu, šef Katedre za primijenjenu analizu.

Autor je 240 objavljenih znanstvenih radova i 15 knjiga. Ima 700 citata. Bio je gostujući profesor na sveučilištima u Linzu, Rimu, Napulju, Toulouseu, Zürichu, Potenzi, Folignu i održao je 45 predavanja po pozivu na drugim sveučilištima. Redoviti član VAZU-a je od 2006. Dopisni je član Europske akademije znanosti od 2004. i vanjski član javnog tijela Mađarske akademije znanosti od 2000. godine.

Za svoj znanstveni rad 2003. dobio je Oktobarsku nagradu grada Novog Sada.

Bit će predstavljeni portreti ličnosti koje su dale svoj doprinos onome što čini duhovnu i materijalnu građevinu koja se danas zove moderna europska regija Vojvodina, a koja je dugo i strpljivo građena. Bit će to ličnosti rođene ovdje, koje su ovdje ostvarile svoja djela, kao i one ličnosti koje su svoj stvaralački doprinos dale drugim sredinama i kulturama. Zabilježiti će se i ličnosti iz drugih sredina i naroda u čijem je stvaralačkom fokusu bila Vojvodina. Glavni urednik Enciklopedije je *Tomislav Ketig*, a odgovorni urednik je akademik Endre Papp. Glavna redakcija okuplja 17 članova, od kojih je 6 iz sastava Vojvodanske akademije znanosti i umjetnosti, s više od stotinu stručnih suradnika. Završen je rad na abecedarijima odrednica pod A i B, koja je objavljena u obliku knjižice. Pripremljena je informatička potpora u obliku internetskog site-a, gdje će se skupljati i obrađivati pristigli materijal.

HR: VAZU surađuje s akademijama u Mađarskoj, Slovačkoj i Austriji, a u planu je i razvijanje suradnje s Poljskom akademijom

znanosti i umjetnosti. U čemu se ogledaju te suradnje?

Nekoliko naših članova su ujedno i članovi drugih akademija. Tako je akademik *Rudolf Kastori* član Mađarske akademije znanosti, akademik Julijan Tamaš je član Ukrajinske akademije znanosti, a ja sam član Europske akademije znanosti sa središtem u Bruxellesu, koja među svojim članovima ima 54 nositelja Nobelove nagrade. S akademijama koje ste naveli imamo institucionalnu suradnju koju koristimo kako za razmjenu znanstvenika i mladih suradnika koji rade na našim projektima, tako i za razmjenu publikacija i informacija koje nam pomažu da održimo svjetski trend u znanosti.

HR: U svezi s prijašnjim pitanjem, planirate li možda uspostavu suradnje s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti?

Na neki način ta suradnja već postoji. Naime, meni je svojedobno potpisnik referata prilikom izbora za redovitog člana VAZU-a bio poznati matematičar akademik *Sibe Mardešić*, član HAZU-a, a sada smo za inozemnog člana naše

akademije primili prof. dr. *Ivana Damjanova* (medicina), redovitog profesora Medicinskog fakulteta Sveučilišta Kansas City i dopisnog člana HAZU-a. Sigurno da ćemo se truditi da u budućnosti ovu suradnju podignemo na institucionalnu razinu.

HR: Kakvi su trenutačno odnosi između Vojvodanske akademije znanosti i umjetnosti i Srpske akademije znanosti i umjetnosti, koja se otvoreno protivila reosnivanju VAZU-a?

Pojedinačna izvanredna suradnja postoji. Tako sam ja s akademiknjom *Olgom Hadžić* napisao veliki broj zajedničkih znanstvenih radova objavljenih u priznatim vodećim međunarodnim časopisima, kao i monografiju objavljenu u poznatoj izdavačkoj kući Kluwer. Izvanredna je suradnja i s našim svjetski poznatim robotičarem akademikom *Miomir Vukobratovićem*, koji je počasni član programskog odbora međunarodne konferencije o inteligentnim sustavima, koju ćemo ove godine u rujnu već osmi puta održati u Subotici. Ja sam kao student bio stipendist Matematičkog instituta SAZU-a. Nažalost, u ovom momentu institucionalna suradnja ne postoji. Nadam se da će inicijativa koju smo pokrenuli s pokrajinskim tajnikom za znanost prof. dr. *Dragoslavom Petrovićem* o uspostavljanju suradnje SAZU i VAZU uroditi plodom.

HR: Mogu li institucije i ustanove jedne manjinske nacionalne zajednice u Vojvodini, poput hrvatske, očekivati neku vrstu pomoći (ponajprije onu stručno-savjetodavne naravi) od VAZU-a?

Vojvodina je Europa u malom, sa svojih 26 nacija, te svojom multikulturalnošću ona posjeduje izvanredno bogatstvo. VAZU će i nadalje njegovati specifičnosti vezane za sve nacionalne zajednice na području Vojvodine, pa tako i hrvatske. Tako je, primjerice, VAZU 2006. godine organizirala znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem »Jezik, obrazovanje, znanost, kultura, zaštita ljudskih i manjinskih prava u Vojvodini i zemljama u tranziciji«. Sigurno da u budućnosti predstoje aktivnosti i u obliku formiranja odgovarajućih institucija u okviru VAZU-a, koje bi se bavile samo ovim pitanjima, kao što je recimo multikulturalizam. Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti će nastaviti raditi u korist znanosti, umjetnosti i građana Vojvodine, Srbije i šire.

Prva VAZU (1979.-1992.)

»Prva« Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti djelovala je od 1979. do 1992. godine. Naime, Skupština Vojvodine je 1979. godine, uz potporu i pozitivno mišljenje tadašnje Srpske akademije znanosti i umjetnosti, donijela Zakon o Vojvodanskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Osnivačka sjednica prve VAZU održana je u prosincu iste godine. Prvi predsjednik ove institucije bio je poznati matematičar *Bogoljub Stanković*.

Međutim, Narodna skupština Republike Srbije je u srpnju 1992. godine donijela Zakon o Srpskoj akademiji znanosti i umjetnosti, koji je istodobno bio i akt o prestanku rada Vojvodanske akademije znanosti i umjetnosti. VAZU je, tim zakonom, ukinuta; njezini članovi (32) primljeni su u Srpsku akademiju znanosti i umjetnosti, a u Novom je Sadu formiran Ogranak SAZU-a, koji i danas postoji.

SVJETSKI KONGRES MLADIH U ISTANBULU

Istanbulski akcijski plan

Svjetski kongres mladih spoj je ugodnog s korisnim, naučiti kako djelovati lokalno, a misliti globalno – mladi iz cijeloga svijeta vraćaju se svojim domovima prenijeti tu poruku...

Pretprošlog petka se završio dvotjedni Svjetski kongres mladih u Istanbulu. Ovom skupu nazočilo je 1500 sudionika i oko 200 organizatora volontera – mladih ljudi u dobi od 15 do 29 godina. Kao i predhodni, a izvjesno i sljedeći, i ovaj kongres je bio organiziran od strane mladih, za mlade. Ovogodišnji glavni organizatori su bili Vlada Republike Turske i nevladine organizacije Peace Child International, e-gencikl organizacija i Istanbul Youth Assembly.

AKTUALNOST ODRŽIVOG RAZVOJA

Serijski svjetskih kongresa mladih uslijedila je poslije konferencije

UN o okolišu i razvoju. Nakon nje nametnuo se zadatak: kako pitanje održivog razvoja održati aktualnim u javnosti? Osmišljen je Earth summit za mlade, koji će potom prerasti u iskazivanje ciljeva za milenij. Prvi je kongres održan na Hawaima 1999. godine. Na njemu je istaknuto deset primarnih ciljeva za milenij, od kojih se čak osam može prepoznati u UN-ovim Milenijskim ciljevima za razvoj (Millennium Development Goals). Na ovom kongresu je nastala i ideja o razvoju, vođenog od strane mladih (Youth-led Development). Slijedio je serijal kongresa koji i dalje traje. Godine 2003. u Maroku, 2005. u Škotskoj, 2008. u Quebecu.

Inspiriran Svjetskim kongre-

som mladih nastao je i Europski kongres mladih. Europski kongres mladih je osmišljen kao priprema za Svjetski kongres mladih, prvi je održan u Walesu kao predkongres Svjetskom kongresu mladih u Škotskoj, nakon toga je bio 2007. u Austriji i 2009. u Sloveniji.

KOMUNIKACIJA S VRŠNJACIMA

Program 5. svjetskog kongresa mladih u Istanbulu omogućio je sudionicima komunikaciju sa svojim vršnjacima iz različitih zemalja i okruženja. Sudionici su se prijavljivali u pet različitih kategorija: mladi aktivisti podijeljeni u četiri podstupnja po svojem dosadašnjem

djelovanju, mladi edukatori, mladi novinari, mladi umjetnici i mladi poduzetnici. Sve kategorije su bile međusobno povezane, tj. imale su mogućnost raditi skupa u radionicama i sudjelovati u diskusijama. Teme radionica i diskusija su varirale od socijalnih, ekoloških, finansijskih, ekonomskih, političkih, kulturoloških do osobnih problema u svjetskom društvu danas.

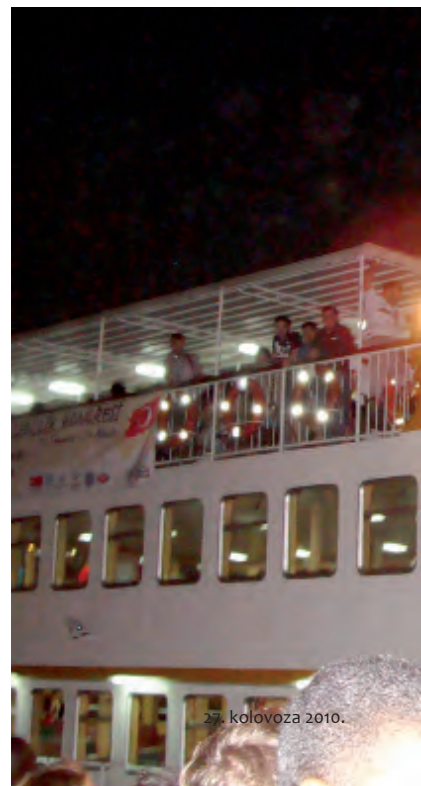
Jedan od glavnih produkata ovog kongresa jest Istanbulski akcijski plan, koji je proizvod regionalnih sastanaka sudionika kongresa. Svijet je bio podijeljen na regije bez ikakvog smisla većini sudionika, npr. – u Balkansku regiju su svrstane sve bivše jugoslavenske republike s Albanijom, Bugarskom, Rumunjskom, Mađarskom i Grčkom. Mađarski predstavnici nisu mogli prihvatiti da su oni na Balkanu a ne u Srednjoj Europi, Grčki predstavnici su se međusobno podijelili na one koji su došli na sastanak s Balkanskom regijom i na one koji su došli s Mediteranskom regijom. Da nije jedini problem na Balkanu vidi se i u promašaju imenovanja regije Jugoistočne Azije u koju su uvrstili Japan, Kinu i Južnu

Okupljanje mladih na poljani kampusa Yildiz Tehničkog sveučilišta

Sakupljanje otpada pokraj jezera u blizini Bilecika

Koreju, iako ni po kojoj podjeli one nisu jugoistok. Mimo ovih propusta na sastancima se uspješno radilo. Ovaj plan će se predstaviti svim ministrima za mladež koji će se sastati u Meksiku na Svjetskoj konferenciji o mladeži ove godine.

Akcijskim projektima u trajanju od 4 dana svjetska mladež je pomagala lokalnom stanovništvu. Sudionici su pri prijemu na kongres dobili ime svoje nove »obitelji« s kojima

Tolerancija, razumijevanje i ...

Istanbul me naučio toleranciji, razumijevanju i još mnogim stvarima kojih još, zbog silnih utisaka, ni sam nisam svjestan. Ukratko rečeno, proširio mi je vidike. Imao sam priliku i zadovoljstvo sresti nama »daleki svijet«, naučiti neke zanate (naročito me oduševila izrada ćupova), tragao sam za sličnostima naše i turske kulture...

su svakog jutra komentirali aktivnosti iz prethodnog dana i s kojima su išli na akcijski projekt. Akcijski projekti su, kao i radionice, varirali s temama i lokacijama. Akcijski projekt u Bileciku, gradiću u unutrašnjosti, 250 km od Istanbula, sastojao se od socijalnog i ekološkog dijela programa. Socijalni dio se bavio upoznavanjem lokalnog stanovništva s varijetetima kultura i tradicija širom svijeta, a nas sudionike lokalni stanovnici upoznavali

Obitelj FASIL ispred doma mladih u Bileciku

su s njihovom tradicijom, kulturom, gospodarstvom i zanatstvom. Ekološki dio akcijskog projekta sastojao se od čišćenja zagađenog jezera u blizini grada.

DOJMOVI S KONGRESA

Polazeći od izvesnog prošlogodišnjeg iskustva na Europskom kongresu mladih u Izoli (Slovenija), mogu reći da je ovaj kongres bio

manje organizacijske moći ali većih mogućnosti. Europski kongres čini mi se edukativan, a svjetski kulturno-olimpijski vrijedniji. Sam odnos 1500 sudionika na svjetskom prema dvjestotinjak na europskom, govori da je ovaj kongres bio organizacijski zahtjevniji. Uz to, europski je održan u neusporedivo manjem gradu naspram svjetskog, što ima svoje prednosti, ali i svoje mane.

Kvaliteta radionica, kao i uvijek i svugdje, ovisila je isključivo o improvizacijskoj moći voditelja. Naime, često su nedostajala osnovna sredstva za rad. Nedostatak papira, olovaka, škara i drugog potrebnog materijala za rad – npr. projektor i internet konekcije... Usprkos svim nedaćama neke radionice su proglašene pravim uspjehom, a neke, usprkos svim sredstvima za rad, promašajima...

Ovakav susret proizvodi razne, a uvijek intenzivne utiske. Zapazio sam promjene u kolektivnom ponašanju sudionika. Prvih dana kongresa sudionici se grupišu po regijama iz kojih dolaze, ili po grupama ljudi koji se od prije poznaju. Poslije određenog iskustva u tiskom radu, svi zaboravljaju odakle dolaze i počinju djelovati kao kolektiv. Rašlanjivanje se ponovno javlja pri završetku kongresa.

Sagledavajući iskustva koja se prikupe i prijateljstva koja se steknu, ovakvi skupovi su svakako za preporuku. Nadolazeći Europski kongres 2011. godine mogao bi se održati u Subotici, a grad rival joj je Talin u Estoniji. Svjetski kongres mladih, 6. po redu, nema rivala – 2012. u Rio de Janeiru. Osobno preporučujem svim mladim ljudima da se prijave na oba kongresa.

Istanbul me naučio toleranciji, razumijevanju i još mnogim stvarima kojih još, zbog silnih utisaka, ni sam nisam svjestan. Ukratko rečeno, proširio mi je vidike. Imao sam priliku i zadovoljstvo sresti nama »daleki svijet«, naučiti neke zanate (naročito me oduševila izrada ćupova), tragao sam za sličnostima naše i turske kulture...

Detaljne informacije o kongresu mogu se dobiti na web adresi kongresa www.turkiye2010.org. Tamo se može pratiti kako je teklo vrijeme kongresa preko stranice virtualnog kongresa www.virtualwyc.net organiziranog od strane nevladine organizacije United Games International. Informativni video može se pogledati i na youtube-u: http://www.youtube.com/watch?v=Qs5_TCxJfY

Josip Čović

Obilazak Bosfora brodom

FRA JOSIP ŠPEHAR OFM, PREDSTOJNIK FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U BAČU

Po zakonu isti u praksi nisu

Mislim da sve to što novine pišu i što se govori o tom uvrštenju na listu UNESCO-a, za naš samostan, izgleda, ništa posebno neće donijeti, jer praksa je pokazala da nam prijašnja uvrštenja na Vijeću Europe ništa nisu osobito donijela, kaže fra Josip Špehar

Razgovor vodio: Zvonimir Pelajić

Franjevački samostan u Baču kao građevinu i instituciju možemo pratiti još od XII. stoljeća, ali može se reći da on ima i starije naslijeđe koje datira još od vremena osnutka biskupije u Baču.

Biskupija u Baču, koja je osnovana početkom VI. stoljeća, sigurno je imala i monaštvo, što potvrđuje i sam naslov: ABBATIA SANCTAE MARIAE – Opatija svete Marije. Osnivanje novih redova počinje u XII. stoljeću. Budući da su do tada svi redovnici uglavnom bili po pravilu svetog Benedikta, staro monaštvo je prozvano Benediktinskim redom.

Nakon Mohačke bitke 1526. godine crkva i samostan u Baču dobivaju i turski graditeljski zahvat. Crkva je pretvorena u džamiju, a zvonik u minaret. U izvješćima koje su franjevci slali u Rim o stanju vjernika ima i pohvala za turske vlasti, koje ne samo da su dopuštale gradnju i obnovu crkve već su to i materijalno pomagali.

Nakon izгона Turaka u Bač dolaze franjevci iz Tuzle – Gradovrha 1688. godine. Džamija ponovno postaje crkva i počinje gradnja samostana. Do 1758. godine izgrađen je novi samostan s južne strane crkve i sve dobiva današnji izgled.

fra Josip Špehar

Sadašnja crkva građena je u XII. stoljeću u romanskom stilu. Prema kronici samostana, ovu crkvu i samostan gradili su pripadnici viteškog monaškog reda Kanonici svetog groba jeruzalemskog. Gradnja samostana i crkve završena je 1169. godine.

U Baču je početkom XIII. stoljeća osnovana prva bolnica u ovom dijelu Europe. U spisima pape Grgura IX. iz 1234. godine se navodi da je Bački hospital sagrađen za »bolesnike i siromašne«.

Mongoli i Tatai 1241. godine opustošili su Bač, pa tada strada i samostan koji 1300. godine preuzimaju franjevci. Tada počinje obnova crkve i samostana u gotskom stilu.

Četvrti građevinski stil na objektu je barokni. Iz toga doba je i sav inventar.

Danas ovim samostanom upravlja samo jedan svećenik – fra Josip Špehar. On je u Bački samostan došao 1979. godine kao pomoćnik o. Bernardu Baksu, a potom o. Leopoldu Ivankoviću. Od 1987. godine ostaje sam u samostanu. Ovom prigodom smo razgovarali s ovim zaslužnim čuvarom drevnog bačkog samostana o njegovu svećeničkom i redovničkom životu, stvaralačkom radu i problemima s kojima se susreće u tijeku obnove i revitalizacije samostana.

Na 34. zasjedanju Komiteta za svjetsku baštinu u Braziliji pro-

jekt »Grad Bač s okolicom« pre-
liminarno je uvršten u kulturna
dobra, koja će biti nominirana
za upis na listu svjetske kulturne
baštine UNESCO-a. Uz Bačku
tvrđavu i manastir Bodani u ovaj
je projekt uključen i franjevački
samostan u Baču. Kako vi doživ-
ljavate i ocjenjujete ovu odluku?

Ništa se nije posebno promijenilo niti kod ljudi koji se bave zaštitom kulturnih dobara ovdje kod nas, pa neće ni ovoga puta. Možda će im poslužiti, kao što je to slučaj s Vijećem Europe, da to bude još jedna »udica« za dobivanje novca, a u samostanu se neće ništa posebno napraviti niti obnoviti.

Kako je, po vašem mišljenju,
prošao franjevački samostan u
okviru projekta »Stoljeća Bača«,
koji je osmišljen kao petogodišnji
period od 2005. do 2010. godine
u obliku aktivnosti na istraživa-
nju, konzervaciji, restauraciji i
revitalizaciji kulturno-povijesnih
spomenika u općini Bač?

Zavod za zaštitu spomenika kulture napravio je ovaj projekt 2007. godine i poslao ga Vijeću Europe. Oni su za svaku zemlju odobrili tri projekta, a za Srbiju je odabran, na drugom mjestu, franjevački samostan u Baču. Taj je projekt poslao Zavod s Ministarstvom za kulturu iz Beograda. Kada je prihvaćen na Ljubljanskom procesu 2008. godine, jednostavno se pojavio naziv »Stoljeća Bača«. I tako u taj projekt, gdje je u početku uvršten samo franjevački samostan, uključeni su manastir Bodani i tvrđava u Baču. Po primitku službenog dopisa raspitao sam se o tome tko je to promijenio, a nakon više sastanaka dobio sam odgovor da se radi, kako su to oni zamislili, o proširenju, da se ne radi, dakle, samo o našem samostanu, nego da budu uključeni i drugi sukladno multikulturalnosti, multinacionalnosti i multikonfesionalnosti, što bi obuhvatilo cijelu općinu Bač, Dunav itd. Čak mi je na jednom sastanku u Baču rečeno od predstavnika Ministarstva za kulturu »to je naš projekt, a ne vaš«.

Znači da oni mogu raditi kako hoće i tako je naš samostan ipak poslužio kao »udica« da se dobije novac. Da je od početka projekt obuhvatio sve objekte, a ne samo samostan, ne bih imao što prigovoriti. Koliko je meni poznato, ostala dva projekta za Srbiju – Senski rudnici i jedan objekt kod Zaječara, nisu proširivani. Kod Vijeća Europe ne stoji naziv »Stoljeća Bača«, nego je samo dodano uz franjevački samostan »and« manastir Bodani. Po mom saznanju manastir Bodani se temeljito obnavlja, a kod nas se sada ne radi gotovo ništa. U Zavodu su mi otvoreno rekli »drugo su oni, a drugo ste vi«.

Iako smo svi po zakonu isti, u

Mrvice

Ja bih bio zadovoljan i s mrvicama, evanđeoskim mrvicama, koje padaju sa stola gospodara. Nama ne treba mramor za hodnik, ne trebaju nam novi prozori, vrata, nego treba zaštititi zgradu od daljnjeg propadanja i vlage. Dakle, odvod vode i kanalizacija su primarni, bez toga, od tzv. »uspješnog« projekta i prikazivanja onoga što treba obnoviti, nema gotovo ništa.

praksi je to posve drugačije, pa me ovakav odgovor čudi. Ovamo su dolazila strana izaslanstva vidjeti što je urađeno. Talijanska je vlada dala 450.000 eura donacije od čega je manastir Bodani dobio 390.000, a naš samostan »kao« 60.000 eura – no taj novac nismo niti vidjeli. Započela je obnova knjižnice i radionice, ali kao što je uobičajeno, takvi radovi ostaju nedovršeni. Urađen je samo sanitarni čvor, ali nema odvoda niti kanalizacije. Pred crkvom stoji ploča na kojoj piše sve o knjižnici

Franjevački samostan u Baču

i radionici, ali turisti od svega toga nemaju što vidjeti. Knjižnica je sada čak u gorem stanju nego što je bila. U početku sam se nadao da će se to sve postupno uraditi pa nisam stavljao nikakve primjedbe. Potpisali smo i nekakav sporazum, ali ne s talijanskom vladom nego sa Zavodom, a taj sporazum nije obvezujući. Na moju žalbu Zavodu oštro su mi odgovorili, da ja hoću nekakav luksuz, a radi se zapravo, o dvije kupaonice i adaptaciji triju prostorija. Ovamo dolaze mnogi obrazovani ljudi koje zanima povijest i viteški redovi, pa se čude što je ovdje tako malo urađeno. Čude se i obični ljudi, a u Zavodu je izgleda to posve normalno. Ljudi iz Bosne dive se franjevcima kako su sačuvali i svetinje islamskog obilježja. Istodobno pojedinci iz Muzeološke sekcije Bača dijele brošure u kojima se franjevci prikazuju negativno i tvrde da su radili na pokatoličavanju i da to i danas rade. S druge strane intelektualci, kao, primjerice, profesori iz Moskve, oduševljeni su što

ovaj samostan ima svog čuvara, a ostala tri franjevačka samostana u okruženju su napuštena i ruinirana. U crkvi je sačuvana gotovo sva romanika i posjetitelji se dive ovim ljepotama, a oni koji su najkompetentniji ravnodušni su i odugovlače započete radove. To se vidi čak i po neprikladnoj i »privremenoj« ogradbi oko samostana, koja datira još iz doba komunizma, a postala je, čini se, trajnom. Ja bih bio zadovoljan i s mrvicama, evanđeoskim mrvicama, koje padaju sa stola gospodara. Nama ne treba mramor za hodnik, ne trebaju nam novi prozori, vrata, nego treba zaštititi zgradu od daljnjeg propadanja i vlage. Dakle, odvod vode i kanalizacija su primarni, bez toga, od tzv. »uspješnog« projekta i prikazivanja onoga što treba obnoviti, nema gotovo ništa. **Kakvi su bili vaši dojmovi po dolasku u Baču u ovaj samostan, kakve su bile vjerske prilike u to vrijeme, a kakvo je stanje danas?** Ništa se bitno nije promijenilo. Kada sam došao ovamo 1979. godi-

ne možda je bilo više vjernika. Narod voli našu crkvu, mi se ovdje osjećamo kao svoj na svome, a kod nas se okupljaju vjernici svih vjeroispovijesti, pogotovo na blagdan Svetog Antuna. Ponekad bude čak više pravoslavnih nego katolika. Mi nismo bili nikada isključivi i molimo za sve. Kada sam došao u samostan, bio sam pomoćnikom o. Bernardu, a poslije o. Leopoldu Ivankoviću. Od 1987. godine ostao sam jedini u samostanu. Što se tiče prostora, pa i prihoda, moglo bi nas biti i više, ali je ovdje sve više, kao što sam rekao, problem vlaga jer smo ostali na niskom terenu. U Katoličkoj crkvi postoje redovi i oni imaju izuzetost od biskupske vlasti, ali samo glede organiziranja, što znači da ne mogu raditi protiv Crkve i vjere. Naša izuzetost podrazumijeva da možemo propovijedati, ići po kućama po cijeloj biskupiji. Ne može nitko spriječiti našu djelatnost, a biskupu je to dobrodošlo. On ne može djelovati unutar reda, obavljati vizitaciju itd. Red ima svoje provincije, a od četiri franjevačka samostana u Vojvodini, mi pripadamo Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu.

Pokraj svojih redovitih obveza, objavili ste i knjige »Franjevački samostan u Baču« i »Zlato kojim se nebo kupuje«, koja je, u stvari, zbirka izreka o molitvi i duhovnom životu. U uvodu ove druge,

ništa tome dodati. Oni nas najbolje uče živjeti.

Kažite nam nešto o povezanosti franjevačkog samostana u Gradovrhu i ovoga u Baču, te o slici gradovrške Gospe.

Meni se sve više čini da ispitivanje te slike nije baš prošlo kroz velika stručna istraživanja. U povijesti su jedno želje i fantazije, a drugo ono što je istraženo i napisano, dakle, ono što stoji. U ovom samostanu imamo arhiv iz predturskog doba i najstariju knjižnicu i knjige. Tako nešto nema ni jedna institucija niti crkva. Naše su fratre u Baču još za vrijeme Turaka zvali gradovrškim, a iza Turaka ovu crkvu gradovrškom, sve dok nisu za Rakocyeve bune prešli u Vukovar. Tada su ih u Vukovaru zvali već bačkim fratriba. Tek iza 1720. godine mi imamo naziv bački ovdje u Baču. To je bila ta stalna veza. Na sreću, ova slika ima sve autentične zapise i ne treba ovdje više ništa domišljati.

Što još imate kazati, o čemu nismo razgovarali, a smatrate važnim?

Bilo bi dobro da se hrvatske institucije ovdje u Srbiji upoznaju s našim problemima i nedovoljno istraženim kulturnim bogatstvom, koje treba obnoviti. Trebalo bi možda tražiti reciprocitet i utjecati kod odgovarajućih tijela vlasti u Hrvatskoj i Srbiji, da se zauzmu za poboljšanje stanja ovakvih vjerskih objekata. Ovdje u samosta-

Poboljšati stanje vjerskih objekata

Bilo bi dobro da se hrvatske institucije ovdje u Srbiji upoznaju s našim problemima i nedovoljno istraženim kulturnim bogatstvom, koje treba obnoviti. Trebalo bi možda tražiti reciprocitet i utjecati kod odgovarajućih tijela vlasti u Hrvatskoj i Srbiji, da se zauzmu za poboljšanje stanja ovakvih vjerskih objekata.

među ostalim, kažete: »Sveci nas najbolje uče moliti i živjeti na ovom svijetu«.

Danas se ljudima nudi sve i svašta, duhovnost kazivana kao instant, sve im se odmah uslišava, dolaze razni karizmatičari koji će vas odmah ozdraviti, lijepo ćete se osjećati. To je sve zabluda, nije duhovnost katolička, nego sekte došle iz Amerike i Zapadne Europe. Da se dobro osjećamo, da budemo zdravi, da sve brzo i lako riješimo – zato idemo u crkvu. Ali to nije to. U knjizi »Zlato kojim se nebo kupuje« izabrao sam ono što mi se sviđalo, da ponudim ljudima kao zdravu hranu, ono što su sveci već činili i proživjeli, nemam ja

nu bile su prve orgulje iz 1715. godine, to je ujedno i prvi spomen o postojanju orgulja na području Vojvodine. Današnje su orgulje rađene od 1827. do 1829. godine, a posljedni put su popravljane 1929. godine. Stručni ljudi bi ih trebali pogledati, jer one već dvadesetak godina nisu u funkciji, trebalo bi ih naštimati ili restaurirati. U ovoj crkvi je održano mnogo koncerata, uglavnom duhovne glazbe, a veliki bi događaj bio kad bi se ovdje jednom priredio koncert na orguljama. Očekujem pomoć i razumijevanje svih naših institucija, kako bi se ovakvi objekti sačuvali od propadanja, a projekti obnove doista ostvarivali i postali vidljivim.

O SITUACIJI U MLJEKARSTVU UZ KUTA JEDNOG PROIZVOĐAČA

Cijene određuju otkupljivači

*Kod nas su vlasnici mljekara ljudi koji nemaju veze s mljekarstvom niti s gospodarstvom.
I sada nam takvi kroje cijenu, kaže Marinko Kujundžić*

Mljekari okupljeni u Središnju asocijaciju proizvođača mlijeka Vojvodine, koja opskrbljuje mlijekom trećinu srpskog tržišta, ipak nisu obustavili isporuku mlijeka jer im je obećano da će do listopada biti povećane otkupne cijene. Premda je beogradski »Imlek« nedavno povećao cijenu otkupa svježeg mlijeka na 28 dinara po litri, proizvođači time nisu zadovoljni i traže 32 eurocenta, a za tešku situaciju u mljekarstvu smatraju da odgovornost snose isključivo otkupljivači i preradivači mlijeka. Upravo njih ovih je dana i Ministarstvo poljoprivrede optužilo za monopol. Naime, Povjerenstvo za zaštitu konkurencije je po dobivanju dopisa obavijestilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kako je utvrđena zlorporaba dominantnog položaja u »Mlekari« iz Subotice i Industrije mlijeka i mlječnih proizvoda »Imlek« iz Beograda u otkupu sirovog mlijeka u Srbiji.

»U normalnim društvima vlasnici mljekara su sami proizvođači mlijeka i tu se pravi kalkulacija da svima ostane određen dio kolača. Kod nas su vlasnici mljekara ljudi koji nemaju veze s mljekarstvom niti s gospodarstvom. I sada nam takvi kroje cijenu«, kaže *Marinko Kujundžić*, poljoprivrednik s Verušića. On kaže, kako čak i u slučaju povećanja otkupne cijene mljekare mogu manipulirati kroz smanjenje na kvaliteti mlijeka.

MLJEKARSTVO JE GODI-NAMA ZANEMARIVANO

»Proizvođači nisu u mogućnosti na bilo koji način promijeniti ugovore koje su pravili s mljekarom ili dodati nešto u svoju korist. Obveza mljekare je samo preuzeti mlijeko, čak u ugovorima ne piše niti da ga moraju isplatiti. S druge strane, analizu sirovog mlijeka radi mljekara, oni ocjenjuju njegovu vrijednost i oni ga plaćaju. Sad vi vidite koliko to može biti nepristrano? Oni će nam sada službeno vjerojatno podići otkupnu cijenu za nekih 10 posto, ali će kroz laboratorijske ocjene to skinuti na kvaliteti, i onda ću u stvari imati staru cijenu ili još nižu. Već sada imam indicije da sam u pravu kada to kažem, jer su posljednje ocjene kvalitete katastrofalno loše, premda ništa nisam mijenjao u prehrani krava i imam rasu koja u prosjeku daje bolju kvalitetu. Tako da za mlijeko s extra klasom i sa stimulacijom na količinu dobivam 24,17 dinara, a oni stalno pričaju kako je mlijeko extra klase 27 dinara«, kaže Kujundžić i dodaje, kako su proizvođači s manjim obujmom proizvodnje u još gorjoj situaciji jer na otkupnim mjestima se nikada ne dostiže ni prva klasa, pa litra nije prešla cijenu od 20 dinara.

Nestašica mlijeka u trgovinama posljedica je znatno umanjene sirovinke baze jer su samo tijekom prošle godine iz proizvodnje nestali brojni mali proizvođači

Anita Kujundžić

Nestašica mlijeka u trgovinama posljedica je znatno umanjene sirovinke baze jer su samo tijekom prošle godine iz proizvodnje nestali brojni mali proizvođači koji su imali oko 80 tisuća krava.

koji su imali oko 80 tisuća krava. Primjerice, prije tri godine oko 64 tisuće kućanstava primilo je premije za mlijeko, a danas je to manje od 15 tisuća. Poznavatelji prilika kažu da tržište neće biti stabilno bez uvoza, a već je od početka godine uz odobrenje državne administracije uvezeno više od tri milijuna litara svježeg mlijeka koje se plaća 32 dinara za litru. Proizvođači kažu da treba preispitati cijeli koncept premija, kao i druge stimulacije u stočarstvu, te navode da formiranje velikih proizvođača nije nadomjestilo nestanak sitnih.

»Nije samo problem u mljekarstvu, već u svim oblicima proizvodnje, kompletan sustav je tako napravljen. Srbija ima kvote od EU za izvoz junećeg mesa, a nismo u stanju od toga 10 posto ispuniti. Nije se u mljekarstvu problem pojavio iznenada, godinama

unazad je ono zanemarivano, a sada je možda došlo do kulminacije problema, jer je počela rasti cijena hrane i ratarskih proizvoda zbog čega mi sada baš ulazimo u dubioze. Bojim se da je nestašica mlijeka umjetno isforsirana priča i da tu uvoznički lobi vjerojatno traži neki svoj interes da uveze određene količine mlijeka. Prije godinu i pol dana mljekare su kukale kako imaju višak mlijeka u prahu, jer je tada bio dozvoljen njegov uvoz za konditorsku industriju. Mljekare su se tada bunile da imaju ogromne zalihe mlijeka i trajnih proizvoda koje ne mogu plasirati, te da će stoga morati sniziti svoje otkupne cijene. Sad se nešto promijenilo i svi imaju manjak, pri čemu jest smanjen broj grla, ali je u državi smanjena i potrošačka moć stanovništva«, kaže Marinko Kujundžić.

Marinko Kujundžić

NEMA PARTNERSKOG
ODNOSA S DRŽAVOM

On sa suprugom *Anitom* i bratom *Petrom* na Verušiću ima mini farmu s 14 krava na muži i dnevnom proizvodnjom od oko 250 litara mlijeka. Osim toga bave se tovom junadi, ali sve to ne može učiniti rentabilnim poslovanje farme. Svojedobno je Marinko radio u »Dinamoremontu«, poduzeću koje je uništeno ubrzo nakon privatizacije a radnici ostali bez plaća. Anita je također ostala bez posla, i to ih je natjeralo da se okrenu proizvodnji mlijeka, kojom su se i inače pokraj posla već bavili. Povećali su pro-izvodnju, od »Mlekare« dobili laktofriz na korištenje, a »Mlekarina« cisterna svaki drugi dan dolazi po mlijeko. Nedavno su pokrenuli proceduru za registriranje farme, ali taj postupak su obustavili jer, kako kažu, sada ne znaju što ih sutra očekuje i dvoume se da li da se uopće nastave baviti mljekarstvom. »To je ogromno angažiranje – 24 sata dnevno. Mi ne znamo što je nedjelja, blagdan, loše vrijeme, bolest. Krava uvijek mora biti nahranjena i pomužena, i ujutro i navečer, a ljude za poslove na farmi ne možeš naći niti u sezoni.

Uvijek nam govore – ako radite više imat ćete više, ali ako povećam proizvodnju na ovoj tehnološkoj razini kojom sada raspolažem, pitanje je koliko ljudi trebam angažirati da bi obavili taj posao, i gdje naći ljude. Drugi pravac povećanja proizvodnje je tehnološko opremanje, jači strojevi, tehnologija, izmuzište, itd, što znači investiciju od stotinjak tisuća eura, pa naviše. Taj novac nemam, a ako bih se zadužio kod banaka plaćat ću visoke kamate. Sigurnost proizvodnje je također upitna. Banka me neće pitati je li mi plaćeno mlijeko, jesam li prodao bikove, je li mi plaćeno žito, već obrok treba uplatiti i to u eurima. Pri tomu sva naša roba je u dinarima. Sve češće se govori o tomu kako su sve obveze države prema nama, razne subvencije, itd, izražene u dinarima, a bilo kakve naše obveze prema državi, primjerice zakup državnog zemljišta, sve se preračunava u eure. Kredit u banci je u eurima. Ako smo partneri s državom u poslu onda ne može ona meni obračunavati svoje troškove u eurima, a moje troškove i moj prihod u dinarima. Država je ta koja diktira odnos eura i dinara, a gdje sam tu ja? To nikako ne može biti partnerski odnos«, kaže Marinko.

S. M.

PRVI PUTA ORGANIZIRANA MANIFESTACIJA »THE ZOO BY NIGHT«

Noćni posjet Zoo vrtu

Noćni ugođaj upotpunjen je zapaljenim bakljama duž staza, rikom lava s nekog zvučnika u šipražju, a posjetitelji su imali prigodu pogledati fotografije nebeskih objekata koje su snimili astronomi amateri u Srbiji, kao i nešto od toga vidjeti uživo na ljetnom nebu kroz teleskope postavljene u Zoo vrtu

»The Zoo by Night« naziv je noćnog posjeta Zoo vrtu na Paliću, manifestacije koja je pod pokroviteljstvom gradonačelnika *Saše Vučinića* po prvi puta organizirana na Paliću. Noćni posjet Zoo vrtu upriličen je u petak, 20. kolovoza, a također po prvi puta priredena je izložba astro fotografije. Pozdravljajući posjetitelje gradonačelnik Vučinić je rekao kako uopće nije imao dilemu hoće li prihvatiti pokroviteljstvo manifestacije, jer djelatnici Zoo vrta svojim radom i djelom pokazuju da uvijek imaju nove, kvalitetne i napredne ideje koje uvijek treba podržati. »Zadovoljstvo mi je da možemo biti ovdje večeras zajedno i na neki način obilježiti možda i neke nove pravce u razvoju Zoo vrta, koji je, inače, institucija koju s ponosom prikazujemo i s ponosom podržavamo«, rekao je Vučinić.

Direktor Zoo vrta *Mirko Šinković* rekao je kako ovakve noćne posjete već odavno organiziraju veliki zoo vrtovi poput beogradskog, zagrebačkog, itd. »Zoo vrt Palić je star 60 godina i mi smo odlučili napraviti manifestaciju 'The Zoo by Night«, koja nije nova, nismo mi ništa izmislili, veliki zoo vrtovi to rade. Organizirani posjet zoo vrtu sasvim drugačije izgleda noću nego danju, ne samo zbog ambijenta, nego i zbog sigurnosti. Tako da mi samo kopirano one koje su veliki. Mi smo mali zoo vrt, jer 180.000 posjetitelja na 10 hektara je malo u odnosu na neke europske standarde koji počinju od 300.000 i s 50 hektara. Mi to nikada nećemo biti zato što objektivno to ne možemo i zato što je Subotica takva po broju stanovnika, premda imamo jako puno, možda i 30 posto, posjetitelja koji nisu Subotičani«, kaže Mirko Šinković te dodaje kako se nada da će, slično 'Noći muzeja', ljudi posjetiti i podržati Zoo vrt i onda kada noć prestane.

U prvu promotivnu noćnu šetnju Zoo vrtom pozvani su, kako kaže Šinković, ljudi od ugleda i utjecaja, od diplomatskog kora do građevinaca, jer Zoo vrt na ovaj način neizravno želi od njih zatražiti pomoć. »Ne očekujemo kako ćemo biti bogatiji na bankarskom računu, što nije niti važno, ali stavljanje Zoo vrta na policu pozitivnih dojmova i dobrog miljea nama puno znači.«

Ubuduće se planiraju ovakve manifestacije održavati jedanput mjesečno, kada će one biti otvorene

za građanstvo, a češće to nije moguće jer su i za ovu prigodu morali biti angažirani svih 23 uposlenih radnika, neovisno o tomu jesu li u svojoj smjeni. Za ovu prigodu i sve su životinje bile vani, osim jedne, a na pitanje u kolikoj mjeri ovakvi posjeti ometaju njihov uobičajeni ritam života, Šinković kaže: »Mislim da ima životinja koje to ometa, a ima kojima je svjedeno, jer je polovica našeg stada i noću vani. To su životinje koje žive u prirodi najbližijim uvjetima, dok su majmuni, lemuri, tigrovi i lavovi noću zatvoreni, neki iz sigurnosnih razloga.«

Noćni ugođaj upotpunjen je zapaljenim bakljama duž staza, rikom lava s nekog zvučnika u šipražju, a posjetitelji su imali prigodu pogledati fotografije planeta, zvijezda, maglica, galaksija, te ostalih nebeskih objekata, koje su snimili astronomi amateri u Srbiji, kao i nešto od toga vidjeti i uživo na ljetnom nebu kroz teleskope postavljene u Zoo vrtu.

Izložbu od oko 60 astro fotografija priredila su društva astronoma amatera Srbije i Vojvodine, koji su sami fotografirali nebo. Predsjednik Saveza astronoma amatera Srbije *Dragan Radmilović* ističe kako je izložba već obišla nekoliko mjesta u Vojvodini – Zrenjanin, Pančevo, poslije Subotice ide u Bečej i druga mjesta. Za ovu prigodu stigle su i njihove kolege iz Mađarske, glavni tajnik Saveza astronoma amatera Mađarske i glavni i odgovorni urednik lista »Meteor«.

»Astro fotografije se mogu praviti običnom opremom ili posebnom, a mi amateri većinom imamo opremu niže klase zato što je takvo fotografiranje kod nas tek u povoju. Imamo teleskope i to možemo zahvaliti tomu što je otvorena najprije u Subotici prva prodavaonica teleskopa, a od ove godine postoji i u Beogradu. Prijatno smo iznenađeni što mnogo ljudi kupuje teleskope, a nerijetko je to i rođendanski dar koji djevojke kupuju svojim momcima. Dobar teleskop se može kupiti od 30.000 dinara pa naviše, a ja preporučujem da se ne kupuju po robnim kućama, nego baš u ovim prodavaonicama, jer je to oprema koja ima dobru optiku, neće vam kvariti vid, lako se održava i lako podešava, a imate i garanciju od pet godina«, objasnio je Dragan Radmilović.

S. M.

IZMJENE U PROPISIMA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Uputnice za specijalističke preglede vrijede duže

Izmjenama koje su u srpnju stupile na snagu djelomično je skraćena administrativna procedura u zdravstvu, jer uputnice za specijalističke preglede izdate od izabranog liječnika umjesto 30 dana vrijede 6 mjeseci

Uputnica izdata od izabranog liječnika u okviru Doma zdravlja, odnosno Službe opće medicine, kojom se pacijent upućuje na specijalistički pregled, sada vrijedi šest mjeseci i to računajući od dana kada se obavlja specijalistički pregled. Očekuje se da će novi propisi kojima se regulira vrijeme važenja uputnica donijeti olakšanje i pacijentima i liječnicima, jer je u dosadašnjoj praksi mnogo vremena uzaludno trošeno na ponovno ispisivanje uputnica zato što su važile samo 30 dana.

Izmjene Pravilnika o načinu i postupku ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja stupile su na snagu polovicom srpnja.

SKRAĆENJE PUTA

»Suština izmjene je da se skрати put u realizaciji prava na zdravstvenu zaštitu od izabranog liječnika do specijalista koji postavlja konačnu dijagnozu«, kaže dr. Ljiljana Miljački, načelnica Službe opće medicine i pomoćnica ravnatelja Doma zdravlja za medicinska пита-

nja, specijalistica opće medicine. Po propisima koji su bili na snazi do donošenja izmjena, važnost uputnice na konzultativni specijalistički pregled bila je ograničena na 30 dana od dana kada je uputnica ispisana, što je pacijentima otežavalo situaciju, pogotovu za specijalističke preglede koji se zakazuju po nekoliko mjeseci unaprijed, jer je bilo neophodno da se ponovno vraćaju do izabranog liječnika u kvartovnoj ambulanti samo radi administrativne procedure, tj. da bi obnovili uputnicu. Isto tako, nova uputnica bila im je neophodna i za naknadni kontrolni pregled kod liječnika u specijalističkim ambulantama. Izmjenama propisa sada više ne bi trebalo biti nepotrebnog šetanja i čekanja, jer je važnost uputnice za specijalistički pregled produžena na šest mjeseci, i to računajući od dana prijama kod specijaliste na pregled, čime se jednom uputnicom »pokrivaju« i sve dijagnostičke pretrage neophodne u sklopu postavljanja dijagnoze, kao i kontrolni pregledi u tih šest mjeseci. »Po novome, uputnice vrijede za sve preglede unutar tih šest mje-

seci, što znači da za kontrolne preglede nije potrebno doći po novu uputnicu, jer se sve realizira s istom uputnicom. Ono što je jako važno je da se istom uputnicom realiziraju i sve dodatne pretrage, odnosno, sve dodatne dijagnostičke procedure za koje specijalist smatra da su potrebne za postavljanje konačne dijagnoze, kao što su ultrazvučni pregled, rendgen snimanje, laboratorijske pretrage i slično«, dodaje dr. Ljiljana Miljački o prednostima izmjena Pravilnika koje su donijele. »Nadam se da će novi propisi u velikoj mjeri smanjiti potrebu pacijenata za posjetima izabranom liječniku samo iz administrativnih razloga, kao i liječnicima smanjiti posao vezan za administrativne poslove.«

SANITETSKI TRANSPORT PACIJENATA

Druga promjena u istom Pravilniku odnosi se na sanitetski transport pacijenata na području Grada. Sanitetski transport obavlja Služba hitne medicinske pomoći kada pacijent nije u mogućnosti sam

se pobrinuti o svom prijevozu, tj., kada zbog zdravstvenog stanja ne može koristiti taxi, auto, autobus... »Kada pacijent zbog svog zdravstvenog stanja treba biti prevezen u bolnicu, recimo, na kontrolni pregled, a neophodan mu je transport u ležećem ili polusjedećem položaju, odnosno, transport sanitetskim vozilom, odluku o takvoj potrebi donosi ordinirajući liječnik, jer upravo on i najbolje poznaje zdravstveno stanje svog pacijenta«, objašnjava dr. Miljački još jednu od situacija iz prakse u vezi koje je mijenjan administrativni postupak.

Do sada je pravo na sanitetski transport (naravno, riječ je o transportu koji nije hitan) ostvarivan kompliciranom administrativnom procedurom, pri čemu je bila neophodna odluka liječničke komisije. Proces je bio takav da je ordinirajući liječnik ispisao uputnicu liječničkoj komisiji s molbom da se odobri sanitetski transport, zatim se pacijent vraćao svom izabranom liječniku ako mu je transport odobren, i liječnik je ostvarivao komunikaciju sa Službom hitne pomoći koja uslugu transporta pruža. Vremenom je procedura nešto skraćena i olakšana, ali tek od srpnja, izmjenom Pravilnika, ona je značajno pojednostavljena.

»Izmjenom propisa dobili smo mogućnost koju smo imali i do prije nekoliko godina – da ordinirajući liječnik procjenjuje je li pacijentu potreban sanitetski transport u slučajevima koji se odnose na transport na teritoriju Grada. Ordinirajući liječnik je, zapravo, i jedini kompetentan da u konkretnom slučaju ocijeni je li prijevoz sanitetskim vozilom pacijentu potreban ili ne«, naglašava dr. Miljački. »Neophodno je naglasiti da se za sve Transporte pacijenata izvan Grada, dakle, u zdravstvene institucije u drugim gradovima, ovjera i dalje obavlja od strane liječničke komisije.«

K. Korponaić

U DVORANI SPORTOVA ODRŽAVA SE IV. SAJAM GOSPODARSTVA »SUBOTICA 2010«

Dolaze izlagači iz Dalmacije, Istre, Slavonije i Baranje

Na IV. međunarodnom i regionalnom sajmu gospodarstva »Subotica 2010«, od 26. do 29. kolovoza, sudjelovat će više od stotinu izlagača iz Srbije i zemalja u regiji – Mađarske, Hrvatske i Rumunjske. Tijekom četiri dana sajamskih manifestacija bit će održan niz stručnih skupova, tematskih rasprava, prezentacija i susreta gospodarstvenika.

Ove godine će posebno biti zastupljeni proizvođači iz Hrvatske od kojih će na subotičkom sajmu biti predstavljena 32 izlagača s područja Dalmacije, Istre, Slavonije i Baranje, te srednje Hrvatske, koji će izložiti vina, maslinova ulja, riblje konzerve, sir, kulen, likere i ostala alkoholna pića, med i ostale pčelinje proizvode, konzervirano voće i povrće, čajeve, ljekovito bilje. Organizatori su pripremili cijeli niz popratnih događaja za članove poslovne zajednice i posjetitelje, a sajam će posjetiti i poslovno izaslanstvo Hrvatske gospodarske komore koja je, uz ministarstva gospodarstva, poljoprivrede i vanjskih poslova, organizirala dolazak hrvatskih proizvođača u Suboticu.

Organizatori IV. međunarodnog i regionalnog sajma gospodarstva »Subotica 2010« u saradnji sa sudionicima i izlagačima pripremili su i nagradnu igru za posjetitelje sajamskih manifestacija. Glavna nagrada je unikatna crijevana peč koju je proizveo Samostalni obrt »Kujundžić« iz Subotice, a izvlačenje je u nedjelju, 29. kolovoza.

Sajam u Dvorani sportova organizira Javno poduzeće »Subotičke tržnice«, uz potporu Grada Subotice, Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo i Regionalne gospodarske komore.

U SUBOTICI ODRŽAN DEVETI »INTERETNO« FESTIVAL Zajednički život je prava vrijednost

Festival plesa, folklornih skupina iz cijelog svijeta, narodnih nošnji, glazbe, gastronomije i narodnih rukotvorina »Interetno«, koji devetu godinu zaredom organizira Mađarski kulturni centar Népkör, jučer je zatvorio kapije Etnosela, prostora u kojemu se odvijao središnji dio

manifestacije. Gosti Interetna ove godine su bile folklorne skupine iz Kolumbije, Južne Koreje, Kanade, Paragvaja, Italije, Mađarske i Srbije, a u pratećem dijelu festivala priredena je izložba radova s međunarodnog natječaja »Ex Libris«, viteške igre u organizaciji viteškog reda Sveti Longije, kao i ulične kazališne predstave za djecu.

»Subotica je jedini grad u Europi gdje žive gotovo u istovjetnom broju zajedno tri etničke i nacionalne grupe – Mađari, Srbi i Hrvati Bunjevci, i ne žive tu od jučer nego duže od 300 godina. Mislim da su organizatori ovog festivala na pravi način uvažili ovu našu subotičku realnost. Još jedna važna poruka koju nam šalju organizatori jest da je mađarska zajednica ovoga grada otvorena prema interkulturalizmu i multikulturalizmu. Iz ove različitosti možemo izvući prednosti i vrijednosti koje nas čine plemenitijim, jačim i boljim od svih ostalih, to je prava vrijednost iz koje ćemo vidjeti da tolerancija nije najviša razina zajedničkog života, nego je to interkulturalizam i zajednički život kao najveći stupanj multikulturalizma«, otvarajući festival rekao je *Tamás Korhec*, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća.

Gradonačelnik *Saša Vučinić* istaknuo je kako je festival primjer da nas razlike spajaju, i to kulture sa svih kontinenata: »Subotica je grad različitosti, ima svoj slogan da nas razlike spajaju i velika je čast i zadovoljstvo kada poslije brojnih manifestacija koje njeguju tradiciju i običaje naroda koji ovdje žive imamo prigodu deveti puta ukrstiti naša iskustva s drugim zemljama. Organizatori će i ubuduće imati punu potporu grada, jer je 'Interetno' jedinstvena prigoda da susretnemo osmijehe sa svih kontinenata.«

S. M.

PROGRAM PROSLAVE DANA GRADA Koncerti i izložbe

Svečanom sjednicom Skupštine grada na kojoj će biti dodijeljena priznanja počasnim građanima i priznanja »Pro urbe«, bit će obilježen Dan grada 1. rujna. Ovogodišnji dobitnici priznanja »Počasni građanin« su *Marko Peić*, sakupljač narodnog stvaralaštva i autor »Rečnika bačkih Bunjevaca«, i *Ferenc Deák*, književnik i filmski scenarist. Dobitnici nagrade »Pro urbe« su *dr. Mirko Šinković*, doktor veterinarskih znanosti i ravnatelj Zoo vrta Palić, skladatelj i aranžer *Gábor Lengyel*, skladatelj i profesor *Zoran Mulić*, novinar *Ljubomir Đorđević* i književnik *Milivoj Prčić*. Istoga dana u 20 sati i 30 minuta na Trgu slobode bit će održan koncert *Đorđa Balaševića* i »Panonske mornarice«, koji je novi oblik koncerta prvi puta nedavno predstavljen u Opatiji, a najavljena izvedba u Subotici istodobno će biti premijerno izvođenje u Srbiji.

Program proslave Dana grada počinje u četvrtak, 26. kolovoza, otvorenjem 4. međunarodnog i regionalnog sajma gospodarstva »Subotica 2010«, a za sutra, 28. kolovoza, u Korvinovoj ulici najavljen je »Orange Party« s grupom Perpetuum mobile. U ponedjeljak će, s početkom u 19 sati, u katedrali biti održan koncert prof. *Saše Grunčiča* »Glasovi orgulja u ravnici«, manifestacija koju je priredio Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, a istoga dana u pola devet navečer na Trgu slobode koncert će održati subotički izvođač *Igor Terzija* s bendom, te sat kasnije *Gábor Lengyel* i Retro Party Band. Subotička filharmonija održat će koncert 2. rujna s početkom u 20 sati i 30 minuta, također na glavnom gradskom trgu, a izvodit će glazbu iz poznatih mjuzikla i filmova. U drugom dijelu koncerta nastupit će *Katalin Pitti*, primadona budimpeštanske Opere i subotički pjevač *Dušan Svilar*, a koncertom će ravnati *mr. Elvira Huszár*. Proslavu Dana grada obilježiti će i nekoliko zanimljivih izložbi. U Modernoj galeriji »Likovni susret« bit će otvorena izložba plakata *Lászla Antala* (utorak, 31. kolovoza, u 19 sati) i retrospektivna izložba keramike *Erzsébet Sinkovits* (subota, 4. rujna, u 19 sati). U vestibulu Gradske kuće u petak, 3. rujna, bit će otvorena izložba Historijskog arhiva Subotice »Tri subotičke gradske kuće (1751 – 1910)«, a u crkvi sv. Jurja u nedjelju, 5. rujna, u 17 sati »Naše kalvarije«, izložba koju je priredio Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika. U Parku Ferenc Raichla u petak, 3. rujna koncert će, s početkom u 17 sati, održati mladi subotički sastavi, a u nedjelju, 5. rujna, u 11 sati u Strossmayerovoj ulici počinje Međunarodna biciklistička utrka »Velika nagrada Subotice« kojom se istodobno obilježava i 130. godišnjica Biciklističkog kluba »Spartak«.

S. M.

POVIJESNE HRVATSKE GRAĐEVINE (I. DIO)

Zamkovi, burgovi i tvrđave

Od oko 300 utvrđenih gradova, dvoraca i drugih objekata u Hrvatskoj, svojom se ljepotom i povijesnim značajem izdvajaju Kninska tvrđava, Medvedgrad i Kliška tvrđava

Piše: Dario Španović

Od cjelokupnog povijesnog naslijeđa jednog naroda, građevine su najznačajniji i najvidljiviji svjedoci povijesti. Mnoge od njih već stoljećima svjedoče o povijesti i kulturi hrvatskoga naroda, a neke čak i tisućljeće.

U srednjem vijeku na području Hrvatske grade se utvrđeni dvorci (zamkovi, burgovi, tvrđave) koji su služili za obranu od čestih upada raznoraznih vojski. Veličina ovih utvrda ovisila je o bogatstvu kralja ili plemstva koja ih je gradila, kao i o strateškom položaju i površini koju je morala braniti. Velike utvrde (tvrđave) koje su o okviru svojih zidina imale mnogobrojne zgrade i gdje se za vrijeme rata sklanjalo stanovništvo, bile su iznimno skupe za gradnju te su ih u velikoj većini mogli graditi samo kraljevi.

UTOČIŠTE ZA PLEMIĆE

Manje utvrđene dvorce (zamkove) gradilo je mnogobrojno plemstvo na svojim posjedima. Debeli zidovi, osmatračnice, kule, nepristupačan teren i često široki kanal oko, predstavljali su sigurno utočište za plemiće. Ovakvi utvrđeni dvorci, koji su u slučaju rata mogli primiti veliki broj vojnika, predstavljali su ozbiljnu prepreku za osvajanje. Opsade zamkova trajale su od nekoliko mjeseci do nekoliko godina, ovisno o veličini zamka, broju vojnika i opskrbljenosti hranom i vodom. Način tih opsada u potpunosti je izmijenjen u 15. stoljeću uporabom topova. Masovnija izrada i uporaba velikih topova krajem 15. stoljeća umanjila je vojni značaj utvrđenih dvoraca. Topovi su mogli ispaljivati nekoliko stotina kilograma teške kamene kugle koje su lako rušile zidine i kule zamkova.

Nakon što je top označio kraj zamkova kao vojnih utvrda krajem srednjeg vijeka, s početkom novog vijeka (16. stoljeće) zamkovi gube izgled vojnih građevina. Odbacivanjem kamenih bedema, pretvaranjem kula u zvonike, grubodrana u vidikovce i pravljenjem velikih vrtova umjesto vodenih okopa, započinje novo doba. Ovo

Kninska tvrđava

pretvaranje iz vojnih građevina u građevine predviđene za luksuzan život, kao i izgradnja novih dvoraca, u Hrvatskoj je išlo sporije nego u većem dijelu Europe zato što je turska vojska upadala često. Tek nakon oslobađanja svih krajeva od Turaka i uklanjanja turske opasnosti, u Hrvatskoj plemstvo počinje masovniju izgradnju dvoraca koji su imali od nekoliko desetina, pa čak i stotinu prostorija predviđenih za život.

TVRĐAVE

U Hrvatskoj postoji preko 300 utvrđenih gradova, tvrđava, utvrđenih dvoraca (zamkova) i dvoraca. Veliku većinu čine dvorci građeni u novom vijeku, jer su mnogobrojne tvrđave i zamkovi uništeni tijekom turskih osvajanja. Od tvrđava svojom se ljepotom i povijesnim zna-

čajem izdvajaju Kninska tvrđava, Medvedgrad i Kliška tvrđava.

Kninska tvrđava, podignuta sredinom 10. stoljeća, duga je 470 metara i široka 110 metara, čime predstavlja jednu od najvećih utvrda u Hrvatskoj. Podijeljena je na gornji, srednji i donji grad, koji su povezani pokretnim mostovima, a građeni su u različitim vremenskim razdobljima. Zidine visoke preko 20 metara, s mnogim bojnim mjestima, osmatračkim kulama i svećanim dvoranama u kojima su obitali hrvatski vladari sa svojom pratnjom, čine ovu tvrđavu jedinstvenim spomenikom kulture. Najpoznatiji hrvatski vladar koji je ovoj tvrđavi dao poseban značaj bio je hrvatski kralj *Dmitar Zvonimir* koji je vladao od 1075. do 1089. godine.

Gradnja tvrđave Medvedgrad, koja se nalazi iznad Zagreba na

planini Medvednici, bila je uzrokovana strahom od ponovnih napada Tatara na Hrvatsku, no zbog nedostatka pisanih izvora ova teorija izaziva podjelu među povjesničarima. Teoriji o izgradnji zbog straha od ponovne navale Tatara protive se mnogi povjesničari. Oni navode kako, imajući u vidu izgled tvrđave, koja sadrži palače, ukrašene dvorane i kapele, nije građena u žurbi i strahu od nove provale već ranije, a da su neki dijelovi kasnije bolje utvrđeni zbog straha od Tatara. Ova je tvrđava građena u 13. stoljeću, a dana je na upravljanje knezu *Stjepku Šubiću*. Potom su njome vladali hrvatski banovi i plemstvo, te je za 700 godina postojanja promijenila 107 vladara. Od 1994. godine na Medvedgradu se nalazi Oltar domovine, mjesto gdje se odaje počast svim palim braniteljima za slobodu hrvatske države.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji u mjestu Klis nalazi se tvrđava koja je zbog svog položaja na putu iz Dalmatinske zagore i Bosne prema Dalmaciji bila često pod opsadama mnogih osvajača. Kao jedno od najstarijih središta hrvatske države, Kliška je tvrđava predstavljala mjesto iz kojeg su upravljali prvi hrvatski knezovi i kraljevi. Svoj značaj posebice ima kao sjedište uskoka koji su iz nje kretali u borbe protiv turskih i mletačkih osvajača i često je bila neosvojiva prepreka na putu njihovih osvajanja.

Medvedgrad

ZAKUP ZEMLJIŠTA U OPĆINI SONTA

Propao natječaj

Natječaj za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini u katastarskoj općini Sonta zatvoren je 13. kolovoza 2010. godine. Do ovoga termina Komisiji za provođenje postupka općine Apatin nije prispjela niti jedna ponuda. Riječ je o deset parcela ukupne površine od 95 hektara obradivog zemljišta. Najveća parcela je od 43,5, a najmanja oko jednog hektara. Početna cijena nije bila ista za sve parcele. Tako je početna cijena parcele od oko 1,3 ha bila 9031, parcele od blizu 3 ha 7484, dok je početna cijena ostalih parcela bila od 1500 do blizu 5000 dinara. Po riječima predsjednika Komisije *Nikole Zorića* bilo je nekoliko zainteresiranih, koji su 7. kolovoza organizirano obišli parcele, međutim, do utvrđenoga termina nije prispjela niti jedna ponuda u pisanoj formi, tako da je komisija 17. kolovoza samo konstatala da će ove površine i dalje biti na raspolaganju, te će biti unijete u plan zakupa za 2011. godinu. Izostanak ponuda nikoga ne iznenađuje, jer su ponudene površine rascjepkane, zapuštene, a velikim dijelom su i pod vodom. Predmetne parcele bile su u zakupu PPK Sonta, međutim, kako zakup nije plaćen raskinut je i ugovor. Kako su

Zaboravljene oranice

za predmetno zemljište zainteresirani i ZZ »Svilojevo« i »Jedinstvo« Apatin, još prije dvije godine Općina je tražila od mjerodavnog Ministarstva odobrenje za ukupnjavanje posjeda, međutim, odgovora ni do danas nema. Naime, ukoliko bi se ponudene parcele spojile i zemlja dala u višegodišnji zakup, zasigurno bi bilo i zainteresiranih, jer je riječ o poljoprivrednom zemljištu loše kvalitete. Do sada je na području apatinske općine u zakupu više od 90 postotaka državne zemlje i nikakvih sporova nije bilo, osim što su s pojedincima raskinuti ugovori zbog neplaćanja zakupa.

Ivan Andrašić

DRAGOVOLJNE RADNE AKCIJE NA OBJEKTU ŠOKAČKOG DOMA U SONTI

Otvorenje dvorane u rujnu

Nizom dragovoljnih radnih akcija na objektu Šokačkog doma članovi Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte sigurno se približavaju konačnom cilju, dovođenju u uporabno stanje bar jednoga dijela objekta. U nekoliko akcija manjega obujma ovih dana se ubrzano radi na uređenju čitaoničkoga prostora, odnosno višenamjenske male dvorane od pedesetak četvornih metara. Početkom ljeta riješen je problem stropa i elektroinstalacije u navedenoj prostori-

ji, a ovih dana izbetoniran je pod, te pripremljen materijal za žbukanje zidova. »S malo sredstava uradili smo više od očekivanoga. Ukoliko ne bi bilo nepredviđenih problema, očekujem otvorenje višenamjenske dvorane postavlom slika s ovogodišnje likovne kolonije, koja će biti održana tijekom drugog vikenda rujna. Uz višenamjensku dvoranu bit će cjelovito opremljen i prednji dio kuće, predviđen za postavljanje starinske šokačke sobe. U predstojećim danima očekuje nas žbukanje zidova, ličenje prostorija i postavljanje laminata u dvorani, a imamo i obećanja potencijalnih donatora, doduše ne baš precizna, za opremanje ovoga prostora potrebnim namještajem. Stvaranjem uvjeta za čuvanje knjiga nadamo se i obogaćenju našeg knjižnog fonda. Ukoliko nam se planovi budu ostvarili, bit će to veliki korak za 'Šokadiju', a svakako i veliki poticaj za naš budući rad«, kaže predsjednik »Šokadije« *Zvonko Tadijan*.

Ivan Andrašić

IZ MJESNE ZAJEDNICE SONTA

Novi trotoari

Na posljednjoj sjednici Savjeta MZ Sonta donijeta je odluka o izgradnji dijelova trotoara u tri seoske ulice: Jovana Jovanovića Zmaja, Vojvodanske i Stuparskog puta. U dijelu navedenih ulica, kao i u jednom manjem dijelu Ulice Vuka Karadžića trotoar je cjelovito ruiniran, ili uopće ne postoji. Riječ je o površinama ispred nenastanjenih starih kuća, jednim dijelom znatno ruiniranih, te o izvjesnom broju praznih placeva, čiji se vlasnici ne oglašavaju, a zbog zapuštenosti prolazak pješaka je onemogućen, ili jako otežan. Izgradnja predviđenih pločnika, ukupne duljine oko 700 metara, financirat će se sredstvima mjesnog samodoprinosu u iznosu od oko 700.000 dinara.

Bolja vodoopskrba

Na posljednjoj sjednici članovi Savjeta Mjesne zajednice Sonta informirani su o pripremama za početak radova na izgradnji jednog istražno-eksploatacijskog bunara za potrebe vodoopskrbe. Naime, od izgradnje mjesnog vodovoda do danas potrošnja vode u mjestu višestruko je narasla, tako da se mora razmišljati o još jednom izvoru za opskrbu sustava, jer, u slučaju zakazivanja jednoga od postojećih bunara, vodoopskrba bi bila znatno otežana. Zato je, nakon niza konzultacija sa stručnim subjektima donijeta odluka o aktiviranju još jednoga bunara. Troškovi ovoga projekta teretit će sredstva mjesnog samodoprinosu u iznosu od 2.900.000 dinara.

I. A.

Za zemlju nerazrješivo vezan

Život je rad, ali treba raditi ono što nam najviše odgovara. Treba biti raznovrstan i interesirati se za mnoge sfere života, a ne samo zauzeti glavu u brazdu i da to bude početak i kraj naše priče, kaže Stipan Parčetić, svestrani intelektualac iz Sombora

Što je po zanimanju Stipan Parčetić iz Sombora? Pravnik, ugostitelj, poljodjelatnik, glazbenik? Ovaj svestrani intelektualac sve je to zajedno. Ljubav prema zemlji i svime što je za bačku oranicu vezano usađena je duboko u srce ovog intelektualca još od malih nogu. Tu ljubav nosi iz Nenadić salaša, gdje je i rođen i gdje je završio četiri razreda osnovne škole. Tu je sa svojom sestrom bezbrižno odrastao pod okriljem ljubavi svojih roditelja koji su krenuli od ničice, sa svega dva jutra zemlje, dva konjića i malim salašom, ali ipak su uspjeli doći do maksima zemlje i normalno živjeti. Paorski znoj, žuljevite ruke i svakodnevna borba za život sve je više roditeljima usađivala misao da svoju djecu školuju, pa nek poslije oni sami odluče što će dalje – ostati

nije samo knjiga, učenje je i aktivan život među omladinom, putovanja, druženje i aktivnosti i izvan studija, počev od kulturno-umjetničkih društava do interesa za kazalište, za aktivno ili pasivno sudjelovanje u kulturnim događajima koji su nerijetko neponovljivi«, konstatira Parčetić.

GLAZBA – LJUBAV KOJA NE PRESTAJE

Stipan je u somborskoj gimnaziji završio društveni smjer nakon čega je želio upisati studij ugostiteljstva, ali nije položio prijamni ispit na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu, te upisuje pravo u Novom Sadu. Nakon godinu dana prava vraća se na studij ugostiteljstva u Beograd, ali tada već svakodnevno svira tamburu sa svojim orkestrom,

je cijeli radni vijek proveo u Radio Sarajevu, umirovljen je i u Somboru je učio mlade tamburaše, a dolazio nam je i *Lazar Malagurski*, čuveni primaš iz Subotice«, prisjeća se Stipan.

»Kada sam otišao u Beograd, želja za tamburom, glazbom i druženjem je, nažalost, bila veća od želje za studiranjem. Svirali smo svake

bolje osjetim na sebi«, kaže Stipan Parčetić.

On ističe kako je vrlo važno školovati djecu, a ne usmjeravati ih da čine ono što roditelji žele. Isto tako i mladi ljudi trebaju razmišljati o školi kako bi uvidjeli da njihov salaš i zemlja nije cijeli svijet, jer posljedice mogu biti pogubne.

»Ima ljudi koji misle: 'Ja sam na

Od srca i s puno šmeka

Svoju ljubav prema ugostiteljstvu Stipan Parčetić želi nastaviti nekom novom pričom:

»Smatram da bi u ovim mojim godinama neka kruna ugostiteljstva, glazbenog i intelektualnog života bila da na mom salašu započne jedna etno priča, da osmislimo nešto originalno, nešto što do sada nije tako viđeno. Ništa pompozno, ništa prebogato, ali od srca i s puno šmeka.«

Na roditeljskom salašu

na zemlji ili početi nekim drugim putem. Stipan danas govori da su njegovi roditelji dobro razmišljali i da bi svako dijete paora trebalo imati pravo na školovanje.

»Roditelji zadržavaju mlade, to je možda čak jedna vrsta egoizma, straha od starosti i nemoći, a u stvari im uskraćuju puno toga. Učenje

što se jako odrazilo na tijek njegova studija.

»U šestom razredu osnovne škole počeo sam svirati tamburu. Učio sam kod *Ace Grubača*, koji je mnoge somborske tamburaše izveo na pravi put. Kasnije prelazim u Hrvatski dom gdje učim kod čuvenog *Đusike Grebenara*, Somborca koji

noći osim ponedjeljka i sve je to imalo svoju cijenu. Nakon četiri godine, konstatirao sam da sam tek na polovici studija, a godine su prošle. Jednostavno sam spakirao tamburu, jer sam vidio da to ne vodi ničemu i da neću završiti ništa, a malo sam se i umorio i zasitio.«

Povukavši se iz tamburaškog svijeta, Stipan Parčetić u Novom Sadu studira na Pravnom fakultetu, gdje je i diplomirao. Nakon toga vraća se svojoj ljubavi – tamburi, s kojom je ostao do danas i još uvijek aktivno svira po restoranima. Trenutačno je svakog vikenda u Hrvatskoj.

»Glazba je bila i ostala moja konstantna ljubav, jedino se mijenjao tempo i orkestri. Sve više sam svirao s mladim ljudima, kao i dan-danas, što me na neki način održava vitalnim.«

ŠKOLA IZNAD SVEGA

I u vrijeme studija i aktivnog sviranja Stipan Parčetić u svoje slobodno vrijeme radi s roditeljima na salašu. Zemlja ga je nerazrješivo vezala, te i danas obrađuje dvadeset jutara. Što je stariji, njegova ljubav prema zemlji sve je veća.

»Nevjerojatno je kako zemlja veže čovjeka, pogotovo onog koji je na zemlji rođen, a osobito kada ga malo stignu godine. Ja to naj-

zemlji i ne treba mi ništa više. Radit ću k'o moj bačo, jer ako je bilo dobro njemu, bit će i meni.« Nažalost, to nije dobro razmišljanje. Oni koji imaju takav stav nisu niti svjesni da su jako veliki gubitnici u svemu tome. Život je rad, ali treba raditi ono što nam najviše odgovara. Treba biti raznovrstan i interesirati se za mnoge sfere života, a ne samo zauzeti glavu u brazdu i da to bude početak i kraj naše priče.«

KAZALIŠNI KLUB »GODO«

Iako nije završio ugostiteljski fakultet, što mu je bila prva želja, ipak je jedanaest godina radio kao ugostitelj otvorivši kazališni klub. Tu su se okupljali oni koji su imali drugačije mišljenje i bili izvan struje pogubnog režima *Slobodana Miloševića*.

»U struci sam radio kratko u općinskom sudu, ali došla je 1991. godina, rat, i za mene jednostavno nije bilo posla. Trebalo je živjeti. Želio sam otvoriti nešto što do tada u Somboru nije postojalo. U zgradi kazališta otvorio sam kazališni klub 'Godo', gdje je bilo stjecište okupljanja intelektualaca koji su ovdje ostali i nisu nigdje otišli kada je počeo sav taj 'cirkus.' Gosti su tada moj lokal prozvali 'Kod Re-

nea' (aluzija na humorističnu seriju 'Alo, alo'). Iako su to bila tužna i teška vremena, bilo je divnog druženja zahvaljujući pravim ljudima koji su tamo dolazili, na čelu s tadašnjim direktorom somborskog kazališta *Milivojem Mladenovićem*. On je iz Sombora otišao u novosadsko kazalište gdje je bio upravnik, a sada je direktor Sterijinog pozorja, što je samo potvrda njegovih kvaliteta. Godo je radio 11 godina. Politika je ušla u kazalište i to se pokazalo pogubnim. Kada je otišao direktor Mladenović, vrlo brzo nakon njega sam otišao i ja, iako mi je to teško palo. I dan-danas taj prostor stoji zatvoren«, kaže pomalo razočaran Stipan Parčetić.

STOČARSTVO KAO RAZONODA

No, on navodi kako priča o ugostiteljstvu još nije završena i da će zahvaljujući dosadašnjem iskustvu krenuti u neku novu, možda etno priču. Trenutačno je Stipan zaposlen u državnoj apoteci u Somboru, gdje je jedini pravnik, ali obnaša i posao zaštitnika prava pacijenata. Kako je još od malena zavolio i stočarstvo, od nedavno na salašu ima desetak ovaca koje su mu više rasonoda nego posao.

»Lijepo je raditi s životinjama, jer one su za razliku od ljudi neiskvarene i znaju puno više vratiti.

Ako im pružiš dobro, one ti duplo više vraćaju. Kako ne živim na salašu, već ga povremeno obilazim, mislim da malo ovaca nije na odmet. Sorta koju imam ne traži veliki ispus, podnosi zatvoreniji prostor, malo su u dvorištu, a mogu poslužiti i umjesto električne kosilice«, našalio se na kraju našeg razgovora Stipan Parčetić, koji živi u Somboru sa svojom suprugom *Irinom* i, kao pravi ponosni otac, sa svoje tri kćeri.

Zlatko Gorjanac

Smanjiti rizik na minimum

»Da mogu sve ponoviti, sigurno bih upisao poljoprivredni fakultet i od prvog dana bio na salašu, s tim što bih pratio sve nove trendove, ali pod svaku cijenu izbjegavajući banke koje su ljudima svukle i kožu s leđa. Postoje programi, projekti i poticaji koji pružaju ljudima da uz mnogo manje rizika uzmu određen kredit, ali ne toliko od banke, već direktno od države s jako malim postotkom kamate i bez ikakve hipoteke. I mi se trebamo osigurati kao i oni, smanjiti rizik na minimum, da nam se u slučaju nekih teških situacija, koje se svakodnevno događaju, to ipak ne obije o glavu«, kaže Stipan Parčetić.

HODOČAŠĆE ČLANOVA I PRIJATELJA HKUD-A »VLADIMIR NAZOR« IZ SOMBORA

Putevima predaka

HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora je od 20. do 23. kolovoza za svoje članove i prijatelje društva organizirao putovanje – hodočašće koje su nazvali »Putevima Bunjevac«. Grad Mostar bio je prva destinacija gdje su posjetili franjevačku crkvu sv. Petra i Pavla i nezaobilazni Stari most, nakon čega odlaze u Blagaj – Bunu, gdje su ih srdačno dočekali župnik don *Bernard Marijanović* i članovi HKUD-a »Herceg Stjepan« s predsjednikom ovog društva. Za hodočasnike iz Sombora slavljenja je sveta misa.

U Blagaju je organiziran posjet staroj devastiranoj crkvi na koju su preci iz Sombora i Subotice u prvoj polovici prošloga stoljeća postavili spomen-ploču, nakon čega se pošlo do izvora Bune. Pokraj rijeke Bune hodočasnici su se u prekrasnoj prirodi odmorili, a zatim pošli put Čapljine, gdje su posjetili umjetničku galeriju »Založba Kralja Tomislava« i spomenik palim žrtvama Domovinskog rata. U mjestu Podkosa kraj Čapljine pogledali su djela za premijerni stalni postav likovne galerije »Vjeko Božo Jarak«, da bi potom prenočili u Međugorju. Svetište Kraljice Mira u Međugorju jedno je od najpoznatijih i najposjećenijih marijanskih svetišta, i stjecište je hodočasnika iz cijeloga svijeta. Ovdje se Gospa prvi puta ukazala 24. lipnja 1981. godine djeci vidiocima i još uvijek se svakodnevno ukazuje nekima od njih.

Somborci su posjetili Brdo ukazanja, gdje su uz molitvu prolazili kraj slikovito u bronci isklesanih otajstava svete krunice i stigli do Gospinog kipa, mjesta gdje su vidioci Gospu vidjeli prvi puta. Uz postaje križnog puta uspjeli su se i na brdo Križevac, na kojem su župljani još 1934. godine podigli 8,56 metara visok armirani betonski križ na kojem stoji natpis: »Isusu Kristu, otkupitelju ljudskog roda, u znak svoje vjere, ljubavi i nade, u spomen 1900. godišnjice Muke Isusove.« Nakon večernje svete mise hodočasnici su pošli put Bačke.

Z.G.

ZAVIČAJNI SKUP KUKUJEVČANA

Prošlost kao putokaz u budućnost

Na skupu je prikazan projekt obnove crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima i taj dan će ostati zapisan kao službeni početak obnove crkve

Zavičajna udruga Kukujevcana, koja djeluje u sastavu Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, organizirala je u Suhopolju 21. kolovoza veliki zavičajni skup obilježavajući 15. godišnjicu svog egzodusa iz ovog mirnog i lijepog srijemskog mjesta.

Ovaj četvrti po redu skup Kukujevcana ostat će zabilježen kao povijesni, jer se tijekom svih događanja na skupu provlačio projekt obnove crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima i taj dan će ostati zapisan kao službeni početak obnove crkve.

Kukujevcani su svoje druženje započeli malonogometnim turnirom u poslijepodnevним satima na kojem su se podijelili u »starije« i »mlađe«, »debele« i »mršave«, a rezultata se nitko više i ne sjeća, kada se igralo za dušu i srce Kukujevcana.

Službeni dio susreta je počeo okupljanjem u 18 sati, a okupljene Kukujevčane i njihove goste pozdravio je i dobrodošlicu zaželio suhopoljski župnik vlč. Robert Mokri.

OBNOVA CRKVE U KUKUJEVCIMA

Svetu misu u crkvi svete Terezije Avilske u Suhopolju predvodio je župnik šidski, koji je i upravitelj župe Kukujevci, vlč. Nikica Bošnjaković, koji je u svojoj povijesti upoznao Kukujevčane s

obnovom župne crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, te je govoreći o snazi vjere u čovjeka poručio i podsjetio da ljudima koji istinski vjeruju u Boga nije ništa nemoguće i pozvao sve Kukujevčane da iskreno vjeruju i u uspješnu obnovu crkve, koja je trenutačno zapuštena, i zamolio sve da podupru svojim priložima, ali i moralno, njenu obnovu.

Nakon svete mise Kukujevčani su druženje nastavili svečanom večerom na terasi restorana »Park« u Suhopolju. Prvo je otpjevana hrvatska himna »Lijepa naša« i odana počast poginulim hrvatskim braniteljima, a posebice kukujevačkim vitezovima *Stjepanu Gajčeviću* i *Nikoli Matijeviću* koji su svoje mlade živote položili na vukovarskoj bojišnici braneći Hrvatsku, a zatim je sve prisutne pozdravio predsjednik Zavičajne udruge Kukujevci *Marko Gajdašić*, posebno drage goste: načelnicu općine Suhopolje *Zlatu Šljivac*, zamjenicu gradonačelnika Virovitice *Željku Grahovac*, načelnika općine Građina *Dražena Peića*, predsjednika Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke *Matu Jurića* i članove Glavnog odbora *Ljubicu Kolarić-Dumić* i *Andriju Mesića*, suhopoljskog župnika vlč. Roberta Mokrog, predstavnike sponzora i udruga i, dakako, župnika šidskog i upravitelja župe Kukujevci vlč. Nikicu Bošnjakovića.

Sv. misa za Kukujevčane služena je u crkvi svete Terezije Avilske u Suhopolju

SJEĆANJE NA KUKUJEVCE

Pozdravom je, u ime Srijemaca, uzvratilo predsjednik Zajednice Mato Jurić, rekavši kako mu je veliko zadovoljstvo što se nalazi na ovom veličanstvenom skupu. »Srce me boli kada prolazim kroz Kukujevce i vidim vašu devastiranu crkvu, ali znam da Kukujevci i dalje žive u vama, u vašim srcima. Želim vam da i dalje budete jedinstveni kao do sada, jer dok je vas Kukujevci nikad neće izumrijeti. Još jednom vas pozdravljam i apsolutno podržavam inicijativu za obnovu vaše crkve u Kukujevcima«, završio je predsjednik Jurić.

Sve nazočne je pozdravio i predsjednik Organizacijskog odbora skupa Kukujevcana *Milan Cindrić*, koji ih je ukratko upoznao

s mjestom, tradicijom i poviješću Kukujevaca, a njegovo je izlaganje popraćeno i video materijalom.

Pjesnikinja Ljubica Kolarić-Dumić, podrijetlom Kukujevačka, pročitala je uz pratnju Suhopoljskih tamburaša nekoliko svojih pjesama, a zatim je uslijedio nastup folklorne skupine u kukujevačkim narodnim nošnjama sa sletom plesova i pjesama iz Srijema. Prije same večere vlč. Nikica Bošnjaković je u polusatnom izlaganju upoznao prisutne s onim što je urađeno na crkvama u Šidu, Moroviću i Gibarcu u prethodne dvije godine, otkako je on župnik u tim mjestima, te prikazao trenutačno stanje crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima i planove njene temeljite rekonstrukcije. Vlč. Bošnjaković je u dojmljivom, emotivnom i krajnje poticajnom govoru pozvao sve Kukujevčane da se trgnu i podsjetio na grandioznost i značaj crkve za sve Hrvate, ne samo iz Kukujevaca, te je nazvao bazilikom Presvetog Trojstva iz Kukujevaca, i pozvao sve nazočne da svojim priložima pomognu obnovi crkve. »Naše kuće nisu naše, ali crkva-bazilika jest i uvijek će biti naša, i kada god dodemo imati ćemo svoje mjesto i mir u Kukujevcima«, rekao je vlč. Bošnjaković te više puta naglasio da bez čvrste vjere to nije moguće, a za čvrstu vjeru ništa nije nemoguće.

Ostatak večeri Kukujevčani su proveli uz pjesmu i ples, ali i sjećanju na svoje, nikad prežaljane Kukujevce.

Zlatko Žužić

Susret je započeo malonogometnim turnirom

Druženje mladeži

*Nove dimenzije prijateljstva Subotice i Osijeka **
Šest ekipa sa stotinjak djece i mladeži
natjecalo se za pehare, diplome i druga priznanja

Gibarčani su prošle subote, 21. kolovoza, obilježili 20. obljetnicu osnutka ogranka DSHV-a u Gibarcu, mada su, kako je to rekao predsjednik Osnivačkog odbora dr. *Andrija Pozderović*, Gibarčani nedugo nakon osnutka ogranka protjerani iz svojega mjesta, pa su danas raseljeni u 66 gradova i sela diljem Hrvatske, a ima ih i diljem svijeta od Austrije do Australije. Tom prigodom govorili su *Stipan Nađ*, predsjednik gibaračkih nogometaša i jedan od osnivača DSHV-a u Baču, *Slavko Žebić*, predsjednik Zavičajne udruge Gibarac, *Pero Horvacki*, dogradonačelnik Subotice, i *Marijana Čović*, osnivačica i aktualna članica Predsjedništva stranke. Pero Horvacki je istaknuo već tradicionalno prijateljstvo Subotice i Osijeka, koje dobiva novu dimenziju kroz druženje mladeži iz Vojvodine s vršnjacima koji su u nekim teškim vremenima morali napustiti rodni Srijem, te je pozvao Gibarčane na druženje mladeži u Hrvatskom Majuru već 4. rujna, kada je tamo proštenje. Marijana Čović je pozdravila sve nazočne, a na večeri je bilo stotinjak Gibarčana i gostiju, odala priznanje Gibarčanima i inim Srijemcima koji su u teškim vremenima hrabro prišli jedinoj hrvatskoj stranci u Srbiji i potom govorila o DSHV-u u proteklih 20 godina, o aktualnom trenutku i DSHV-u kao jedinoj hrvatskoj parlamentarnoj stranci, te o Hrvatima u Srbiji riješenim da ostanu i opstanu, boreći se za to isključivo dopuštenim demokratskim sredstvima.

MALONOGOMETNI TURNIR

Prije toga su u Čokadincima Nogometni klub »Gibarac 95.« i Zavičajna udruga Gibarčana organizirali 8. po redu Memorijalni malonogometni turnir za djecu i mladež, nazvan po Gibarčaninu – vukovarskom branitelju, Martinu Fišeru. Od ranoga jutra do poslijepodneva odjekivala je selom graja stotinjak djece i navijanje posjetitelja, a šest ekipa djece i mladeži natjecalo se za pehare, diplome i druga priznanja po sustavu svatko sa svakim. Ekipa su došle iz Čepina, Čepinskih Martinaca, Creta, Livane, Poganovaca i, naravno, bila je ekipa domaćina, mladi Gibarčani.

Da djeca odlično barataju loptom vidjelo se već u prvom kolu, a turnir su otvorile ekipe Poganovaca i Gibarca, no naslov pobjednika turnira i zlatni pokal osvojila je ekipa ZDLOH iz Creta. Srebrni su pokal zavrijedili dečki ekipe NK »Mladost« iz Čepinskih Martinaca, a treće mjesto pripalo je ekipi NK »Čepina« iz istoimenog mjesta, koji su u susretu s

Gibarčanima pobijedili s 2:0, pa su Gibarčani za utjehu – četvrti. Pokale i diplome pobjednicima su uručili Stipan Nađ, predsjednik NK »Gibarac 95.«, i *Mata Barišić*, dopredsjednik Zavičajne udruge Gibarčana, a priznanja su osvojili i najbolji strijelac turnira *Martin Pantner* iz ekipe Creta, najboljim igračem turnira proglašen je *Kristijan Agatić* iz Čepinskih Martinaca, dok je titulu najboljega golmana ponio mladi *Marko Simić* iz Čepina.

UTAKMICA S REPREZENTACIJOM HRVATA IZ VOJVODINE

I to nije sve. Gibarčani već godinama malonogometni turnir privode kraju revijalnom utakmicom domaćeg ligaša s nekim renomiranim klubom, a ove su im godine gosti bili vicešampioni nacionalnih manjina Europe, reprezentacija Hrvata iz Vojvodine u organizaciji DSHV-a. Obje su ekipe pokazale zavidnu razinu nogometnoga umijeća, no gosti su bili vještiji i *Mračina* je zamalo zamračio raspoloženje Gibarčana, no uzvratio

je čak dva puta *Milanović* i jednom *Dejan Barišić*, ali i gosti još dva puta, pa je susret završio neodlučeno 3:3, na radost jednih i drugih navijača.

Za komentar smo zamolili jednog i drugog trenera, pa je *Mića Šišić*, trener domaće ekipe, izrazio zadovoljstvo još jednim uspješnim turnirom na radost brojnih mališana i njihovih roditelja, ali i prvom međunarodnom utakmicom u kojoj su gosti iz Subotice ostavili odličan dojam i nije čudo da su vicešampioni Europe na turniru ekipa manjinskih nacionalnih zajednica. *Marinko Poljaković*, trener reprezentacije Hrvata iz Vojvodine, izrazio je zadovoljstvo time što su ponovno u matičnoj državi, a bio je i pun hvale za prikazanu igru Gibarčana. Bilo je tu još niz prigoda na obje strane, kao i greda domaćina, no rezultat na ovakvim susretima i nije u središtu pozornosti, već druženje

Marijana Čović

i prijateljstvo, pa su i on, kao i *Ivan Budimčević* istaknuli da je najljepše treće poluvrijeme, u kojemu je nastavljeno druženje za punom trpezom u Domu kulture u Čepinskim Martinima, koje je potrajalo do iza ponoći.

S. Ž.

Najboljima su pripali pehari i diplome

Crkva sv. Jurja

TIPIČNO VOJVOĐANSKO NASELJE

Vajska

Zanimljivi su nazivi pojedinih krajeva, ulica i njiva u Vajskoj, vezanih uz neku ličnost ili događaj: Šokački kraj, Mađarski sokak, Švapski sokak, Marinci, Trnovac, Guvna, Telep, Alpar, Crveni križ

Vajska je naselje u općini Bač u neposrednoj blizini granice s Hrvatskom. Prema popisu iz 2002. u ovom višenacionalnom selu živi 3169 stanovnika. Osim većinskog srpskog stanovništva u selu živi znatan broj pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica – Rumunja, Hrvata, Mađara i drugih.

Vajska je tipično vojvođansko naselje, izduženog oblika u pravcu sjeveroistok-jugozapad. Ulice se sijeku pod pravim kutom, a polaze od lijepog parka u središtu sela. Danas je u selu sve manje obrtnika, a postoji više prodavaonica, zdravstvena ambulanta s ljekarnom, poljoprivredne ljekarne, a u središtu sela smještena je lijepa i velika škola koju pohađa više od 350 učenika.

U mjestu danas djeluju razne udruge: Lovačko društvo »Fazan«, Udruga ribolovaca, Udruga žena »Suncokret«, NK »Labudnjača«... Poslije 2000. godine, nakon višegodišnjeg zastoja, u Vajskoj je osnovano i više kulturno-umjetničkih društava: mađarsko, rumunjsko, a od 2002. u Vajskoj djeluje i HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani. Za kulturne programe na raspolaganju su im Vatrogasni i Lovački dom.

MOTEL »PROVALA« JOŠ UVIJEK IZVAN SVOJE PUNE FUNKCIJE

Vodstvo nekad vrlo perspektivnog poljoprivrednog dobra »Labudnjača« sagradilo je lijep motel »Provala« na divnom istoimenom jezeru u neposrednoj blizini Vajske. Taj je motel trebao postati središtem kulturnog, zabavnog i turističkog života ne samo Vajske, nego i okolice. Nažalost, i on dijeli sudbinu ovoga kriznog vremena, pa se njegovi potencijali još uvijek ne koriste u potpunosti.

Pretpostavlja se kako je naselje dobilo ime po riječi Vajš, koja je

Manastir u Bođanima

u crtana na zemljopisnoj karti Vajske 1768. godine. Iz toga je vremena postojao i prvi vajštanski pečat, koji do danas nije sačuvan. Na pečatu je bio vajštanski grb, kojeg su činile dvije ukrštene grane palme, između njih jedan raonik, iznad raonika klas žita, a iznad klasa je pisalo – VAJSKA 1742.

Na području današnje Vajske nalazilo se prilično veliko naselje Kelta, što potvrđuje veliko nalazište keltskog groblja. Kelte su zamijenili Jazigi, a u I. stoljeću p.n.e. na ovo područje dolaze Rimljani. U III. stoljeću preko ovoga područja prelaze Huni, a za vrijeme velike seobe naroda (375.) ovuda su prolazili i drugi narodi: Germani, Slaveni, Avari. U vajštanskom polju pronađen je grob iz Arpadovog vremena. Slavenska plemena koja su živjela na ovom području zauzeli su Mađari u IX. a u XIII. stoljeću ovim krajevima prolaze Tatari.

U popisima 1338.-1342. godine u bačkom dekanatu spominje se mjesto Vajska i to je bilo, vjerojatno, prvobitno pisanje o ovom selu.

Zanimljivi su nazivi pojedinih krajeva, ulica i njiva u Vajskoj, vezanih uz neku ličnost ili događaj: Šokački kraj, Mađarski sokak, Švapski sokak, Marinci, Trnovac, Guvna, Telep, Alpar, Crveni križ...

Što se tiče vjerskih prilika, od 1716. godine Vajskom upravljaju franjevci iz Bača, a 1788. godine, spominje se otac *Mihaljević* kao župnik u Vajskoj. Te su se godine počele voditi i crkvene matice.

Godine 1840. blagoslovljen je temeljni kamen današnje crkve sv. Jurja, a dvije godine kasnije blagoslovljena je čitava crkva, koja postaje samostalnom župom.

FRANJEVCI POKRETAČI ŠKOLE

Prva vajštanska škola nalazila se u zgradi staroga župnog dvora, a pokretači škole su bili franjevci iz Bača. Osim školstva, narod se na razne načine prosvjećivao time što su mnogi bili članovima pojedinih društava, koja su veliku pozornost posvećivala prosvjeti. Postojala je »Gospodska kasina«, »Zemljoradnička kasina« i druga društva s prosvjetnim karakterom.

U susjednim Bođanima smješten je istoimeni pravoslavni manastir, koga je, prema starim zapisima, u XV. stoljeću sagradio trgovac *Bogdan* u znak zahvalnosti za iscjeljenje bolesnih očiju na obližnjem izvoru. Veliki konak i crkva ovog manastira sagrađeni su u baroknom stilu, a životopis je oslikao poznati zoograf toga doba *Kristofor Žefarović*. Danas je u konaku uređen muzej s bogatom zbirkom gravura, uljanih slika, crkvenih posuda i starom tiskarskom presom i drugim predmetima.

Zvonimir Pelajić

TURISTIČKI POTENCIJAL

Velika europska rijeka Dunav i blizina graničnog prijelaza s Hrvatskom značajni su za Vajsku, kao i za cijelu općinu Bač, jer mogu izravno dovesti u ovaj kraj turiste, gospodarstvenike, izletnike i rekreativce. Pošumljeno priobalje i okolica idealni su za lov i ribolov, a u okolini se nalazi čak 5 lovišta, kao i višenamjensko jezero Provala.

Jezero Provala

KRONOLOGIJA OD 27. KOLOVOZA DO. 2. RUJNA

27. KOLOVOZA 1884.

Mjerodavno ministarstvo odobrava djelatnost Športskog društva »Achilles«, utemeljenog 20. travnja iste godine. Za privremenog predsjednika izabran je *Lajos Vermes Nagybudafalvi*.

27. KOLOVOZA 1897.

Rođena je *Klara Gereb*, slikarica i grafičarka, također zapažena i kao dizajnerica. Studira u Beču i Parizu, a prvu samostalnu izložbu priređuje u Bunjevačkoj matici 1927. godine. Nestala je u Auschwitzu 1944. godine.

28. KOLOVOZA 1702.

U Subotičkom vojnom šancu živi ukupno 1.969 osoba: 189 vojnika konjanika, 293 pješaka, zatim 159 seljaka, 82 sluga, 575 žena, 276 malodobna djeteta, 297 punoljetnih mladića, 156 punoljetnih djevojaka, 85 dječaka siročića i 140 sirotica. Subotičani u svom posjedu imaju 607 volova, 498 konja, 93 ždrjebe, 511 krava, 746 teladi od jedne godine, 2.592 ovce, 541 svinju i 26 košnica. Pšenica je sijana na 1.782, a ječam i zob na 1.408,5 jutara.

28. KOLOVOZA 1808.

Prvi čovjek grada, glavni sudac *Bruno Skenderović*, i vijećnik *Mate Lénard* st. izabrani su za zastupnike Subotice u Ugarskom saboru. *Skenderović* je to bio četvrti, a *Lénard* drugi mandat.

28. KOLOVOZA 1945.

U sklopu jedne, gotovo četvero-satne kulturne priredbe u subotičkom Gradskom kazalištu, na opće zadovoljstvo nazočnih prikazan je igrokaz iz narodnog života »Zloba« *Antuna Karagića*, istaknutog spisatelja bunjevačkih Hrvata iz Gare u Mađarskoj.

28. KOLOVOZA 2003.

Od 30. travnja do 28. kolovoza u Subotici i okolici registriran je 61 tropski dan i 29 tropskih noći. Vrućinu je pratila suša, a u naznačenom razdoblju palo je samo 210 litara kiše po četvornom metru – normalan prosjek je 334 litre.

29. KOLOVOZA 1854.

Prosvjetnim vlastima Subotice s najvišeg je mjesta prosljeđena odluka prema kojoj franjevački red više neće davati nastavnički kadar za gimnaziju. Gradu je naloženo da angažira petero svjetovnih nastavnika uz godišnju plaću od 700 forinti. Iduće godine franjevci su i nadalje obavljali svoje prihvaćene nastavničke obveze.

29. KOLOVOZA 1976.

U 56. godini preminuo je *Milan Martinović Metalac*, predratni pripadnik naprednog radničkog pokreta, nositelj Partizanske spomenice 1941., dugogodišnji tajnik Okružnog i Kotarskog komiteta KPJ u Subotici i drugih političkih i inih organizacija.

29. KOLOVOZA 1997.

Statistička zanimljivost: Cijene u 1972. godini bile su približno iste kao i u mjesecu kolovozu 1997. Prosječna zarada, međutim, iznosila je tada 1.676 dinara, ili dvostruko više nego 25 godina kasnije.

30. KOLOVOZA 1897.

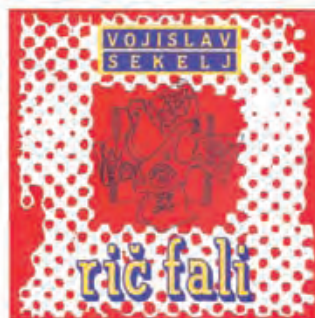
Poslije višegodišnjih, ne malih teškoća okončana je izgradnja tramvajske pruge i električnih vodova od središta grada do Palića. Povjerenstvo u sastavu: izaslanik Ministarstva trgovine, veliki župan *András Schmaus* i gradonačelnik *Lazar Mamužić* – prošlo je i pogledalo prugu u cijeloj dužini.

30. KOLOVOZA 1920.

Utemeljeno je Hrvatsko prosvjetno društvo »Neven«, kojemu je prvi predsjednik bio svećenik *Ilija Kujundžić*, dopredsjednik *Ivan Vojnić Tunić*, tajnik *Ivan Malagurski Tanar* i rizničar *Remija Miljački*, a ostali članovi čelnništva bili su: *Lajčo Budanović*, *Matija Evetović*, *Matija Ispanović*, *Ivo Kujundžić*, *Mijo Mandić*, *Ivan Marcikić*, *Lazar Orčić*, *Josip Prčić*, *Kata Prčić* i *Kata Taubert-Sudarević*.

30. KOLOVOZA 1991.

Subotički »Életjel« objavio je pet novih knjiga na mađarskom jeziku – djela *Zoltána Déra*, *Ferenca Máka*, *Cvetka Maluševe*, *Milovana Mikovića* i *Jánosa Urbána*. Iste godine u Ri-

jeci su objavljene dvije nove knjige subotičkih pjesnika *Vojislava Sekelja* (»Rič fali«) i *Milovana Mikovića* (»Avaške godine«), nakladom autora i slikara *Ivana Balaževića* – pisane bačkom bunjevačkom ikavicom, jednim od dijalekata hrvatskog jezika.

31. KOLOVOZA 1779.

Stanovnici Subotice (Szent Mária) priredili su dostojan doček kraljevskome savjetniku *Andriji Vlašiću* iz Požuna koji je došao sa zadaćom da narednog dana, 1. rujna, obavi svečani čin instalacije komorske varoši u status slobodnog kraljevskog grada, dodijeljen poveljom Marije Terezije 22. siječnja te godine.

31. KOLOVOZA 1899.

Na Paliću i u Subotici s uspjehom je okončan petodnevni XXX. zemaljski skup liječnika i prirodosnanaca Austro-Ugarske Monarhije. Bio je to, uistinu, prvi znanstveni skup održan u našem gradu.

31. KOLOVOZA 1994.

Iznenada, u 48. godini, preminuo je *Petar Krmpotić*, diplomirani geograf, dugogodišnji novinar i tehnički urednik tjednika »Subotičke novine«.

1. RUJNA 1779.

U nazočnosti visokih zemaljskih dužnosnika, gradskih čelnika i uglednika, zaslužnih prvaka, plemića i oko 12.000 stanovnika grada i okolice, kraljevski komesar *Andrija Vlašić* proglasio je dotadašnji komorski grad Szent Mária, odnosno Suboticu, slobodnim kraljevskim gradom – Maria Theresiopolisom. Prema odredbama iz povelje od tada je »slobodni kraljevski grad Maria Theresiopolis podređen isključivo vladaru – samo zakonito krunisanom ugarskom kralju. U sastavu grada je 12 okolnih pustara: Čantavir, Ve-

rušić, Tompa, Ludoš, Zobnatica, Žednik, Vamtelek, Đurđin, Bajmok, Tavankut, Šebešić i Kelebija, zatim potoci Jasenovac i Kireš, kao i jezero Palić sa svim koristima i prihodom. Sva ova prava grad dobiva temeljem svojih vojničkih i građanskih zasluga, te za iznos od 266.666 forinti i 40 krajcara na ime otkupnine. Svo-ta koju treba u određenim ratama, u roku od narednih šest godina, uplatiti Kraljevskoj riznici (Komori).« Prema odredbama ove povelje grad je uključen u rad Zemaljskog sabora, gdje ima svoje zastupnike. Nadalje, potvrđeno mu je i pravo mača i pomilovanja (jus gladii et aggratiandi), što će reći pravo života i smrti, kao oznaka najviše vlasti, te mu je dopušteno podizanje stupa srama i vješala. Među ostalim, grad je obavezan povećati broj stanovnika i obrtnika, napose korisnih zanata, a Poveljom je, također, potvrđen i grb grada.

1. RUJNA 1991.

Ekumenska molitva za mir, održana na Trgu slobode, okupila je više tisuća Subotičana kojima su se obratili predstavnici pet ovdašnjih vodećih vjerskih zajednica, kao i gradski čelnici. Ovaj je ekumenski skup održan na poticaj preč. *Andrije Kopilovića*.

2. RUJNA 1429.

U Madarašu je održano suđenje stanovnicima Zabathke (Subotice) zbog nasilja nad kmetovima Vašto-roka. Sud je okončan međusobnim praštanjem, ali je tamošnjim seljanima odobreno da zatraže odštetu od subotičkih časnika.

2. RUJNA 1758.

Prema jednom poreznom popisu u Subotici je zabilježeno 533 vinara koji su proizveli 7.025 akova (ili oko 380.370 litara) vina. Početkom devedesetih godina XIX. stoljeća godišnja proizvodnja vina procijenjena je na oko 55.000 akova vina i bila je gotovo osam puta uvećana.

2. RUJNA 1928.

Na Paliću je izgorio hotel »Trščara«. Istragom je utvrđeno da je požar prouzročila raketa ispaljena iz zrakoplova tijekom vježbe. Premda je ovaj hotel obnovljen, zbog nebrige nadležnih kasnije je devastiran i radi toga srušen.

Koncert »Glasovi orgulja u ravnicima«

SUBOTICA – U organizaciji Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, a pod generalnim pokroviteljstvom Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice, u katedrali-bazilici svete Terezije Avilske bit će priređen koncert na kojemu će biti izvedena vrhunska djela orguljaške glazbe, i to *Albe Vidakovića*, *Stanislava Prepreka* i *Josipa Andrića*, skladatelja hrvatskog podrijetla s prostora Vojvodine. Za orguljama će biti prof. *Saša Grunčić* koji predaje u subotičkoj Muzičkoj školi. Koncert će biti održan u ponedjeljak, 30. kolovoza, s početkom u 19 sati.

Koncert se održava u okviru obilježavanja Dana Grada Subotice, a njime ZKVH počinje seriju koncerata koji će biti izvedeni diljem Vojvodine, a potom i u Hrvatskoj te Mađarskoj.

Upis djece u HKC »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Folklorni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« organizira i ove godine audiciju za upis novih članova. Učlanjuju se djeca u dobi od 5 godina pa na više. Zainteresirani se mogu javiti svakog dana na telefon ureda broj 555-589, ili doći osobno u prostorije HKC-a »Bunjevačko kolo«, Preradovićeve 4, od 9 do 14 sati i od 18:30 do 20 sati.

Šerbedžija seli u Rijeku

RIJEKA – Međunarodno poznati glumac *Rade Šerbedžija* se trajno preseljava iz SAD-a u Rijeku gdje će se doseliti s ženom *Lenkom Udovički* te kćerima *Vanjom* i *Milicom*. Glavni razlog preseljenja obitelji Šerbedžija u grad na Rječini je pokretanje studija glume pri riječkom Sveučilištu na kojem će glumac i njegova supruga predavati, pišu hrvatski mediji.

Kako sam ističe, želja mu je napraviti međunarodni studij na kojemu će predavanja biti na hrvatskom ali i na drugim jezicima, prije svega na talijanskom i engleskom. »Rijeka je idealan grad za pokretanje takvog studija, jer je na granici gdje se stoljećima miješaju jezici i kulture. Uostalom, tu svi govore talijanski, ili im je barem 'u uhu', a engleski je jezik bez kojeg glumac, kao i svaki djelatnik u kulturi, jednostavno ne može«. Kako je jedan od ciljeva na riječku glumu privući što veći broj mladih iz drugih zemalja, postoji ideja u kojoj bi Rade Šerbedžija kao goste predavače angažirao neke od svojih slavni prijatelja iz filmske branše.

Jubilarna likovna kolonija »Colorit«

SOMBOR – U organizaciji HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora u subotu, 9. rujna, održat će se 10. jubilarna likovna kolonija »Colorit«. Do sada je bio običaj da se ove likovne kolonije organiziraju na salašima članova i prijatelja društva, a ove godine slikari će se okupiti u vikend naselju »Korlatoš« u Bezdanu, u vikend kući »Sveta Ilić«. Organizatori očekuju sudjelovanje oko 15 slikara iz Sombora, Subotice i drugih mjesta.

»Susret Šokadije« u Baču

BAČ – Danas (petak, 27. kolovoza) u Lovačkom domu u Baču održat će se »Susret Šokadije«. Ovaj tradicionalni susret, koji HKUPD »Mostonga« iz Bača organizira već treću godinu zaredom, nastao je iz zajedničkog projekta podunavskih Hrvata »Tragovi Šokaca – od

Gradovrha do Bača«. Kao i prošle, i ove godine svoje će najljepše tradicijsko ruho i tradicijske frizure posjetiteljima prikazati djevojke bačkog Podunavlja i gošće iz Bosne i Hercegovine te Slavonije. U zabavnom dijelu programa sudjelovat će folklorna skupina HKUPD-a »Mostonga« iz Bača uz pratnju svog tamburaškog orkestra, Hrvatska kulturno-pjevačka udruga »Zora« iz Vajske, a svoje stihove recitirat će pučki pjesnik *Josip Dumendžić Meštar* iz Bodana.

S. Č.

Likovna kolonija u Ečki pokraj Zrenjanina

EČKA – U Ečki kraj Zrenjanina u ponedjeljak, 23. kolovoza, počela je sedmodnevna Umjetnička kolonija »Slika 2010 - Stil Life«, tijekom koje će stvarati slikari i vizualni umjetnici, piše Tanjug.

Autorica projekta i selektorica *Sunčica Lambić-Fenčev* izjavila je novinarima da je cilj kolonije podizanje svijesti o značaju i očuvanju prirodnog okoliša preispitivanjem ekoloških tema i političkog, kulturnog, povijesnog i socijalno-psihološkog okruženja. Umjetnici će također imati zadatak da na izložbi u Suvremenoj galeriji Zrenjanin, osim dokumenata o akcijama u Ečki, stvore »novu prirodu« u galerijskom prostoru, tj da ostvare prostorni odnos, vezu između dva dijela jednog institucionalnog organizma – Umjetničke kolonije u Ečki i Suvremene galerije u Zrenjaninu.

Od osnutka 1956. godine Umjetnička kolonija u Ečki je okupljala umjetnike koji su se bavili uljem na platnu, a taj tradicionalni koncept promijenjen je 2006. godine, kada je umjetnicima omogućeno da se, osim rada u tehnici ulja na platnu, mogu baviti različitim područjima suvremenog vizualnog izražavanja, kao što su – slikarstvo, umjetnička fotografija, video umjetnost, instalacije, performans, grafički dizajn, digitalna umjetnost, multimedijalna istraživanja.

Izložba ovogodišnjih radova nastalih u Koloniji bit će otvorena od 15. studenoga do 2. prosinca.

VIS »Proroci« boravili na Hvaru

SVETA NEDILJA – VIS »Proroci« iz Subotice su svoj osmodnevni odmor proveli u Sv. Nedilji na Hvaru. Vrhunski smještaj im je u župnom dvoru u Sv. Nedilji omogućio župnik don *Ivica Babić*, čiji su gosti bili i prije dvije godine u Vrbanju. Svoj boravak iskoristili su za druženje, te za produbljivanje duhovnosti među njima samima. Tijekom boravka na najsunčanijem otoku Hrvatske obišli su pojedina mjesta poput Jelse, Starog Grada i Vrbovske, dok su jedan dan proveli na predivnoj plaži

Zlatni rat u Bolu na otoku Braču. Za vrijeme odmora pjevanjem su sudjelovali u misnom slavlju na blagdan Veličke Gospe u Sv. Nedilji i u Vrbanju. Večer prije povratka održali su koncert ispred crkve Uzvišenja svetog križa. Koncertu je neočekivano nazočio veliki broj gledatelja, kako iz Sv. Nedilje, tako i iz okolnih mjesta. Svirali su i pjevali duhovne pjesme koje su nazočni primili s velikom radošću.

Voditeljica VIS-a »Proroci« *Josipa Dević* izrazila je zadovoljstvo što su članovi sastava tijekom boravka na Hvaru, zajednički ispunjavajući obveze i kroz razne zgode, mogli još bolje upoznati jedni druge i time jačati zajedništvo. »Iskoristila bih ovu prigodu još jednom se posebno zahvaliti našem domaćinu don Ivici koji nam je omogućio vrhunske uvjete za boravak, kao i svima koji su svojim donacijama pomogli u ostvarenju ovog putovanja i pridonijeli da ovi mladi ljudi dožive jedan nezaboravni odmor«, kaže Josipa Dević.

A. Sudarević

IZLOŽBA SLIKA JOSIPA SKENDEROVIĆA AGE U SUBOTICI

Linija u svim svojim stanjima

Umjetnik s pariškom adresom publici u rodnom gradu predstavio se pastelima iz »Subotičkog ciklusa«, nastalog prije četiri godine, te s nekoliko frottage-a iz 80-ih godina prošloga stoljeća

Otvorenje izložbe: Slaven Bačić, Ljerka Alajbeg i Josip Skenderović Ago

Iako je dosad izlagao diljem Europe i bivše Jugoslavije, slikar i grafičar s pariškom adresom i karijerom dugom preko 30 godina *Josip Skenderović Ago* je otvorenje svoje prve samostalne izložbe slika u rodnoj Subotici dočekao tek prošloga tjedna, u srijedu 18. kolovoza. Ova dugo očekivana izložba, koju možete

pogledati do 5. rujna, priređena je u privatnom prostoru, simbolički nazvanom »Prostor Novi« (Strossmayerova 18), što je za ovu prigodu pretvoren u galerijsko-izložbeni ambijent.

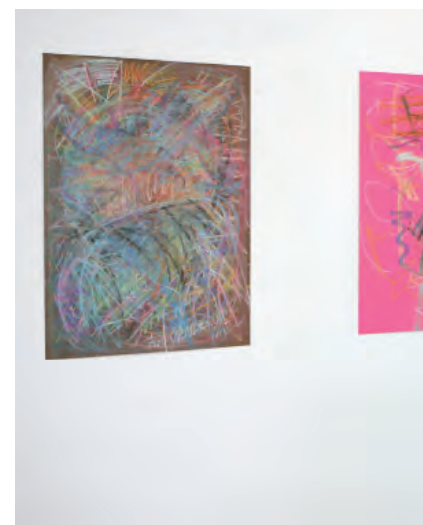
Josip Skenderović Ago se »domaćoj« publici predstavio s tridesetak radova od kojih većinu čine pasteli iz »Subotičkog ciklu-

sa«, a koji su, po riječima autora, nastali prije četiri godine tijekom njegova nešto duljeg boravka u Subotici. Usporedno s njima, na izložbi se našlo i sedam Aginih radova iz 80-ih godina prošloga stoljeća (iz vremena kada je stvarao u atelieru iznad glasovitog »Moulin Rougea«), nastalih u tehnici frottage-a (tehnika bliska

grafici koja se postiže trljanjem iglama ili perom po površini slike, čime se dobivaju različiti efekti). Na izloženim radovima vidljivo je umjetnikovo opredjeljenje za apstraktan likovni izričaj i nastojanje da prikaže liniju »u svim njezinim stanjima«. »Kada se slike dublje pogledaju može se vidjeti da se radi o isprepletenim linijama. Moglo bi se to nazvati i linijom u svim svojim dimenzijama ili različitostima. U Parizu obično kažemo 'linija u svim svojim stanjima', rekao je prigodom otvorenja izložbe Josip Skenderović Ago.

FILOZOF UMJETNOSTI I PEDAGOG

Izložbu su otvorili generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alajbeg* i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. *Slaven Bačić*.

Josip Skenderović Ago rođen je 1954. godine u Subotici. Diplomirao je 1978. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi profesora Ante Kuduza. Specijalizirao je grafiku u »Atelieru 17« kod čuvenog Williama Haytera (1979.-1982.) i litografiju na Ecole Nationale Supérieure des Beaux - Arts-u Parizu kod profesora A. Hadada (1980.-1981.). Bavi se grafikom, crtežom, proširenim medijima, slikarstvom. Samostalno je izlagao u Parizu, Bruxellesu, Zagrebu, Beogradu, Novom Sadu..., te sudjelovao na skupnim izložbama u Parizu, Zagrebu, New Yorku, Stuttgartu, Sao Paulu, Budimpešti, Barceloni... Profesor je likovnih i primijenjenih umjetnosti pri Lycée-u i nacionalnom školstvu u Francuskoj od 1999. godine. Dobitnik je Otkupne nagrade Samoupravne zajednice kulture u Subotici (1978.). Dva puta je dobio nagradu za grafiku francuskog Ministarstva prosvjete (1980. i 1981.), a dobitnik je i Medalje za zasluge (1998.) i Medalje za umjetnost (1999.). Živi i radi u Parizu.

Generalna konzulica Ljerka Alajbeg je istaknula kako je Josip Skenderović Ago prije svega filozof umjetnosti, ali i života. »On je radoznali istraživač. Iz brojnih tehnika u kojima radi također se vidi da je multimedijalni umjetnik. Isto tako je i analitičar, ali i lutalica. On luta kroz bespuća i umjetnosti i života, i svojim interdisciplinarnim i multimedijalnim pristupom nastoji pomiriti sve te kontroverze

Veliki broj posjetitelja

u životu, a i u samoj umjetnosti«, rekla je konzulica.

Ona je podsjetila na riječi Josipa Skenderovića Age u kojima je sebe opisao kao umjetnika koji nije tematski ograničen i čije kreacije nastaju spontano. Težišna asocijacija u njegovu radu je na

istaknuti društveni djelatnik koji je, među ostalim, bio predsjednik AMICE (diplomiranih studenata sa Sveučilišta u Zagrebu koji žive u Parizu), a nalazi se na mjestu predsjednika Odbora za kulturu i člana Središnjeg odbora Hrvatskog svjetskog kongresa. Nedavno mu je otvorena izložba u Skoplju, čiji je suorganizator Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji. »Dakle, vidimo da djeluje široko i globalno, ali i u unutar hrvatske zajednice, i uspješan je na oba područja. Želimo mu čestitati na ovoj izložbi, želimo mu da i dalje radi i promiče interese Subotice i hrvatske zajednice u svijetu, želimo mu još puno nagrada, a također i

to da nikada ne posustane tražiti ono bitno i u umjetnosti i u životu«, zaključila je Ljerka Alajbeg.

Izložba slika Josipa Skenderovića Age u Subotici realizirana je uz potporu Grada Subotice, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Inače, ukoliko se pogleda katalog koji se dijelio prigodom otvorenja može se primijetiti kako se ova izložba ne poklapa s onim što je više godina unatrag planirano za predstavljanje Josipa Skenderovića Age u rodnom gradu. Ta je izložba, sudeći prema podacima iz dotičnog kataloga, trebala biti priređena u Modernoj

galeriji »Likovni susret« i to još prije četiri godine! U njezinom sklopu trebalo je biti izloženo 80 Aginih radova – slika, grafika, reljefa, objekata – iz razdoblja od 1980. do 2005. godine. Ipak, ne ulazeći u pitanje odgovornosti za to što kataloški eksponati nisu stigli iz Pariza, o čemu ni sam Skenderović nije htio detaljnije govoriti, činjenica je da je publika ostala uskraćena za takav, relevantniji, retrospektivno zamišljeni, prikaz Agina likovna stvaralaštva. Optimistički promatrano, vremena još ima, a kako nam je i sam Ago rekao, nada se kako bi ta izložba jednom mogla biti realizirana.

D. B. P.

zamišljenom prostoru, pri čemu likovne vrijednosti nastoji dovesti u jedan idealni odnos različitim tretmanima, materijalima, kombiniranjem tehnika, odnosno sukobljavanjem likovnih elemenata.

DRUŠTVENI DJELATNIK

Ljerka Alajbeg je ukazala kako je Josip Skenderović Ago, osim što djeluje kao umjetnik i pedagog, i

Cjelovitost egzistencije slike

»Skenderovićevo shvaćanje SLIKE (svejedno je li riječ o grafici, crtežu, objektima, reljefima ili stabilnoj tradiciji slikanja) podrazumijeva rano uočavanje važnosti značenja/označavanja u 'cjelovitosti njene egzistencije'. Opredjeljuje se za afirmaciju 'teksta' SLIKE, za formu koja nije samo oblikovana materija, ni naročita, za određenu priliku 'upotrebljena supstancija' nego sam jezik, točnije posebna meta-lingvistička struktura. Posebnu pozornost poklanja uobličavanju materije, nekada neformalnim načinima i materijalima (objekti, reljefi, papir, 'nađeni predmeti'), a najčešće 'kultiviranom bojom' u punoj raskoši njenih pikturalnih mogućnosti. Svejedno na primijenjenu metodu ('usredištavanje' ili 'isredištavanje' kao traženje primarne kote značenja) materija-materija zadržava vlastitu, ne samo pretpostavljenu već objektivnu ekspanzivnost. Riječ je o vizualnoj agresiji koja je prije, nimalo paradoksalno, plastički konstruktivna, stvaralačka u svijetu vlastite dovoljnosti. SLIKA se nameće vlastitim jezikom, prije svega po načelu 'značenjskog paradoksa' da je 'slika uvijek i samo jezik slike«, zapisao je, među ostalim, likovni kritičar Miloš Arsić u tekstu »Jezik slike kao slika jezika« koji se bavi likovnim stvaralaštvom Josipa Skenderovića Age.

NOVOSADSKA KNJIŽNICA NA ŠTRANDU

Snaga lirike na obali Dunava

U sklopu programa »Knjižnica je tamo gdje ste vi« priređena i književna večer naših nagrađivanih književnika Jasne Melvinger i Petka Vojnića Purčara

Posjetitelji najljepše novosadske plaže na Dunavu tijekom ovog ljeta imaju prigodu uživati u ponudi Gradske knjižnice koja pod sloganom »Knjižnica je tamo gdje ste vi« drži otvorena svoja vrata svaki dan od 9 do 19 sati. Ovaj projekt daje Novom Sadu mogućnost pohvaliti se knjižnicom na plaži, jedinstvenom u zemlji. U okviru svakodnevnog tematskog programa posjetiteljima nude i književne večeri poznatih književnika, te tako na izvjestan način vraćaju knjigu u naše živote.

U nedjelju, 22. kolovoza, na jednoj od književnih večeri pod nazivom »Portret pjesnika« svojom poezijom posjetitelje su počastili i naši istaknuti, višestruko nagrađivani književnici *Jasna Melvinger* i *Petko Vojnić Purčar*. Predstavljene su njihove knjige pjesama - »Dunavska klepsidra«, odnosno »Pjesnikov vrt«, o kojima su govorili direktor Gradske knjižnice *Dragan Kojić*, književnica *Ksenija Katanić* te književnik i književni kritičar *Franja Petrinović*.

DUNAVSKA KLEPSIDRA

Govoreći o knjizi prof. dr. Jasne Melvinger »Dunavska klepsidra« prof. Ksenija Katanić je, izme-

đu ostalog, navela: »Originalnost umjetničke ličnosti novosadske poetese vidi se kroz njena djela, a u njenim stihovima dominira ideja prolaznosti. Ona neprestano vodi dijalog sa svojom dušom. 'Dunavska klepsidra' pokazuje da je duboko odana zavičajnoj zemlji. Sjedinjeni pjesnički i slikarski talent kroz 'Dunavsku klepsidru' pruža čitatelju istinski užitek«.

Ukazujući na književnu svestranost Petka Vojnića Purčara, Franja Petrinović je rekao kako poezija predstavlja jedan od ravnopravnih dijelova njegova stvaralaštva. »On je svestran stvaralac koji piše poeziju, prozu, eseje, likovne kritike, radio drame... Postoje tri ključne odrednice kada su u pitanju poezija i proza ovog književnika a to su: prostor, vrijeme i jedna vrsta pokušaja da se dovede zbirnost svijeta u pitanje. Izrazit paradoks, kada je proza u pitanju, je to što na momente pokušava naglasiti sve elemente i konture svijeta koji nestaje. Poezija bogate metaforičnosti ispunjena je dubokom i nerealnom metaforičnošću koja pokušava dovesti u pitanje metafizičnost svijeta«, kazao je Petrinović.

Jasna Melvinger je kazivala stihove svojih pjesama »Na gornjem gradu«, »Mjesečina«, »Posveta«, »Mutno«, »U zra-

lu«, »Usporeno«, »Posmrtnica«, a pjesmama »Novosadski korzo«, »Hram u Buhari«, »Tajanstveno mjesto« pridružio joj se suprug Petko Vojnić Purčar.

onim mjestima gdje su i korisnici. Suvremene javne knjižnice imaju funkciju ići u susret korisnicima, a ne čekati da korisnici dođu nama. Imamo tisak na srpskom,

Ksenija Katanić, Jasna Melvinger, Dragan Kojić, Petko Vojnić Purčar i Franja Petrinović

Poeziju ovog čuvenog književničkog para pljeskom su pozdravili nazočni prijatelji, poštovatelji njihova rada i posjetitelji ove književne večeri.

U SUSRET KORISNICIMA

O radu »Knjižnice na otvorenom« mr. *Milica Kirčanski* nam je rekla: »Prošle godine smo krenuli s ovom idejom, a ove godine radimo pod sloganom 'Knjižnica je tamo gdje ste vi' s namjerom praćenja trendova da budemo upravo na

mađarskom i slovačkom jeziku, a knjižnica je istodobno i čitaonica. U okviru knjižnice obuhvaćeni su svi korisnici, kako odrasli tako i djeca. Tijekom dana organiziramo radionice za najmlađe. Osam godina unatrag Gradska knjižnica organizira i maskenbal kojemu je uvijek tema neka knjiga, tako je ove godine u pitanju 'Knjiga o džungli'. Takav pristup i rad vraćaju ljude knjižnicama. Jednom tjedno organiziramo i književne večeri, kao što je i ova«.

Antika Jukić - Mandić

PETI MEĐUNARODNI NOVOSADSKI KNJIŽEVNI FESTIVAL

Stiže više od 70 pisaca i pjesnika

Peti međunarodni novosadski književni festival, koji će se održati od 30. kolovoza do 2. rujna, okupit će oko 70 književnika. Od toga, čak 25 umjetnika dolazi iz inozemstva, među kojima i bugarski pjesnik *Ljubomir Levčev*, koji je ovogodišnji laureat »Međunarodne nagrade Novi Sad«, priopćili su iz Društva književnika Vojvodine, koje organizira festival.

Bit će dodijeljena i jubilarna pedeseta »Brankova nagrada«, koja se dodjeljuje pjesnicima do 29 godina starosti za najbolju prvu knjigu pjesama na srpskom jeziku. Ovogodišnji dobitnik je 26-godišnji novosadski pjesnik *Branislav Živanović* za knjigu »Pogledalok«. Povodom jubileja, Društvo književnika Vojvodine predstaviti će i kapitalno djelo »Antologija dobitnika Brankove nagrade«, koje

prati tradiciju tog prestižnog priznanja. Organizatori najavljuju da će 30. i 31. kolovoza te 2. rujna navečer pjesnici i pripovjedači (među kojima i *Zvonimir Husić* iz Hrvatske) čitati svoje radove na Trgu mladenaca. U okviru festivala bit će održan i simpozij s temom »Književnost i moć: između politike i poetike«, a u kafeu »Bistro« priređeno tradicionalno natjecanje u slam-poeziji, na kojem će sudjelovati 12 pjesnika-recitatora.

Pokraj sedamdeset pjesnika, pisaca, književnih kritičara i filozofa, festival će okupiti i preko petnaestak prevoditelja iz Srbije, Rumunjske i Bugarske. Festival će, prema najavama, otvoriti *Milorad Đurić*, pokrajinski tajnik za kulturu.

D. B. P.

JEZIČNI SAVJETNIK

Tko god i tkogod

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U hrvatskome se književnom jeziku zamjenice i prilozi mogu združivati s česticom (riječcom, partikulom) *god*. Tako združene riječi daju dvojake značenjske i pisane ostavaraže koji nas mogu lako zbuniti. Autori *Stjepan Babić*, *Božidar Finka* i *Milan Moguš* u »Hrvatskom pravopisu« navode kako odvojeno pisanje čestice *god* od zamjenice ili priloga donosi značenje *neograničenosti*, odnosno da se zamjenica odnosi na svaku osobu ili predmet iste skupine: *tko god* znači 'svaki', *što god* 'sve, bilo što', *koji god* 'svaki', *čiji god* 'svačiji'. Na primjer:

- *Tko god* zna, neka se javi. (svatko tko zna)
- *Što god* znaš, reci. (reci sve što znaš)
- Ukoliko se između naglašenoga *god* i zamjenice nađe enklitika, uobičajeno je enklitiku umetnuti među njih:
- *Koji je god* došao, dobrodošao nam je. (svaki koji je došao)
- Odnos neograničenosti ostvaruje se i svezom riječce *god* i priloga,

stoga: *gdje god* znači 'bilo gdje, svagdje', *kada god* 'svaki put, bilo kada', *koliko god* 'bilo koliko'. Na primjer:

- *Gdje god* potražiš, nigdje ga nema. (bilo gdje da ga potražiš)
- *Kada god* prolazite, navratite. (svaki put kad prolazite)
- Kupi ga *koliko god* koštao. (bilo koliko)

Čestica se *god* može pisati i sastavljeno sa zamjenicom kada znači: netko, nešto, nečiji, nekakav ili s prilogom kada znači negdje, ponekad, nekamo, nekud... Kada česticu *god* pišemo sastavljeno, ona postaje sastavnim dijelom složene zamjenice ili priložne sraslice te tim zamjenicama i priložima daje značenje *neodređenosti*. Čestica *god* tada gubi svoj naglasak pa prema tome: *tkogod* znači 'netko, bilo tko', *štogod* 'nešto', *kojigod* 'neki', *čijigod* 'nečiji'. Na primjer:

- Zna li *tkogod* odgovoriti? (netko, bilo tko)
- Znaš li *štogod*? (nešto)
- Povezivanje priloga s česticom *god*

stvara priložnu sraslicu sa značenjem neodređenosti: *gdjegod* 'negdje', *kadgod* 'ponekad, katkad', *kamogod* 'nekamo', *kudagod* 'nekuda', *kolikogod* 'nekoliko', *kakogod* 'nekako'. Kako bi bilo jasnije, evo primjera:

- Možda se *gdjegod* mogu kupiti

stare razglednice. (negdje se mogu kupiti)

- Mogli biste *kadgod* pospremiti stan. (ponekad pospremiti)

I za kraj:

- *Tko god* pročita ovaj članak, pronaći će *štogod* zanimljivo.

OLJA SAVIČEVIĆ IVANČEVIĆ, »ADIO KAUBOJU«, ALGORITAM, ZAGREB, 2010.

Dalmatinski vestern

»I tako. Stigla sam. Da stigla! Ja sam se vratila u taj grad. Koji je golemo ropotarnica, blato i maslinici, divota prašine, večeri na zapuštenoj terasi hotela Ilirija, teški metali u zraku, izmet i borovina, mačke i klizava riblja krljušt na masnom brodskom navozu i more zategnuto sve do studenog, kad zapušu lebići.«

Ovim riječima Ruzinava se, u ljeto 200X., vraća u primorsko mjesto, a avantura čitanja romana »Adio kauboju« Olje Savičević Ivančević počinje.

»Adio kauboju« je roman o netoleranciji, o nasilju, o drugima i drugačijima, u ovom slučaju o Danijelu, bratu Ruzinave, i Braći Irokezima, o obitelji u kojoj su ostale dvije sestre i majka i njihovim odnosima, o generaciji koja se osipa, o lokalnom tranzicijskom gazdi Vrdovdeku, o lažnim herojima Nedu Montgomeryju i Andelu s usnom harmonikom – jasno je, nalazimo se u srcu vesterna – tu je i istraga jedne smrti, željezni konj u punom trku, misteriozno pismo, mailovi, spisateljica gospođa 0, kućni porno video...

Roman je ispričan kroz poetske fragmente iznimne gustoće, skakućući u vremenu i prostoru i skupljajući se prema kraju, velikom finalu s pucanjem i putovanjem.

U ovom romanu su se sreli *Michael Ondaatje* i *Sergio Leone*, iz likova kao da progovara nešto od duha otočana *Ranka Marinkovića*, a za glazbu su bili zaduženi *Ennio Morricone* i *Toma Bebić*. Mogli bismo reći, bilo jednom u Starom Naselju, pored mora... A tako je i danas. Inače, roman »Adio kauboju« za srbijansko tržište objavio je Samizdat B92.

Olja Savičević Ivančević rođena je 1974. u Splitu. Piše prozu, poeziju, novinske kolumne. Autorica je više pjesničkih zbirki i knjige priča »Nasmijati psa«. Nagrađena je nagradom »Prozak« kao najbolji autor neobjavljene proze do trideset i pet godina; dobitnica je prve nagrade »Ranko Marinković« Večernjeg lista za kratku priču te nagrade »Kiklop« za pjesničku zbirku »Kućna pravila«.

Zbirka priča »Nasmijati psa« objavljena je i u Njemačkoj, Srbiji, Makedoniji i Mađarskoj. Po nekim pričama snimljeni su ili se snimaju kratki igrani filmovi. Prozni fragmenti i pjesme prevedeni su joj na većinu europskih jezika, uvrštavani u strane i domaće izbore i antologije. Živi i radi u Splitu i u Korčuli.

(Moderna vremena Info)

Bunarićko proštenje

Trodnevica, kao priprava za proštenje, počela je u srijedu, a večeras se (petak) završava prigodnom propovijedi i pobožnošću križnoga puta u 19 sati.

Sutra, 28. kolovoza, u 19 sati počinje svečano bdijenje. Sastoji se od službe pokore, službe svjetla i svete mise, kada je i tijekom cijele noći moguća tiha molitva u svetištu. Bdijenje će predvoditi nadbiskup i metropolit beogradski mons. *Stanislav Hočevar*, biskup subotički mons. dr. *Ivan Pénzes*, katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić* i rektor svetišta mons. dr. *Andrija Kopilović*.

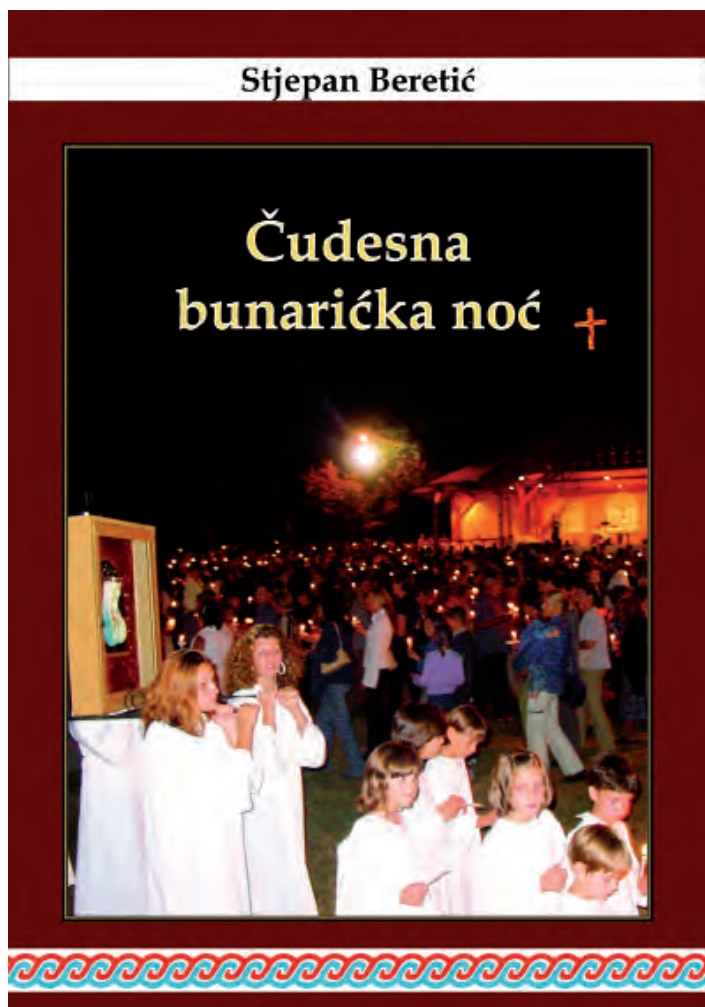
U nedjelju, 29. kolovoza, u 7 sati u kapeli će biti služena dvojezična misa koju će predvoditi oci franjevci. U 8 sati bit će biskupska misa na mađarskom jeziku koju će predvoditi subotički biskup mons. dr. *Ivan Pénzes*, dok će u 10 sati biti služena biskupska misa na hrvatskom jeziku, a predvodit će je nadbiskup i metropolit beogradski mons. *Stanislav Hočevar*, uz koncelebraciju subotičkog biskupa mons. dr. *Ivana Pénzesa* i svećenika iz subotičkih župa.

U 16 sati održat će se dvojezična sveta misa za bolesnike i spomen pokojnih bunarićkih hodočasnika.

Ž. V.

Knjiga »Čudesna bunarićka noć« uz proštenje

Subotnja noć uoči Bunarićkog proštenja godinama je u svijesti hodočasnika vezana uz svetu misu bdijenja na kojoj je svoje propovijedi izrekao katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić*, a za koje su mnogi govorili da ih dugo pamte ili bi ih željeli još jednom čuti. Svojevrsni je dar knjiga skupljenih propovijedi mons. Beretića kako vjernicima, tako i njemu »za dvadeset i pet godina služenja mons. Beretića kao župnika katedrale-bazilike svete Terezije, ovo je i naš dar njemu – sveto uzdarje – kojim on obogaćuje bunarićke svete noći«, kako to u ime nakladnika,

Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, piše u predgovoru mons. dr. *Andrija Kopilović*.

Osim propovijedi, u knjizi je skupljena povijest Bunarićkog svetišta u kojoj je mons. mr. *Andrija Anišić* iz više izvora opisao predaju o nastanku Bunarića, ali i suvremen izgled ovog omiljenog svetišta tisuća vjernika ne samo Subotičke biskupije, već i mnogo šire. Na kraju knjige nalazi se kalendar pobožnosti na Bunariću prema kojem se mogu planirati dolasci na Bunarić osobno ili pak organizirano.

Ova obimom nevelika knjižica od sedamdesetak stranica, uz tekst ima desetak prepoznatljivih fotografskih prizora koji su urezani u pamćenje svih onih koji su bili u marijanskom svetištu na Bunariću te će ove godine biti najljepša uspomena za sve hodočasnike.

K. Čeliković

To je vjera naša, njom se dičimo!

Festival hrvatskih duhovnih pjesama »Hosanafest«, peti zaredom, bit će održan 5. rujna u Dvorani sportova u Subotici. Ovogodišnji moto festivala je: »To je vjera naša, njom se dičimo!«. U natjecateljskom dijelu programa natjecat će se 15 skladbi koje su izabrane na natječaju na koji je pristiglo ukupno 39 pjesama.

Kao i prošle godine, festival je dobrotvornog karaktera, te je prihod od prodaje ulaznica namijenjen i radu Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima »Hosana«, koja djeluje na području Subotičke biskupije.

Ulaznice za festival mogu se kupiti po cijeni od 200 dinara i to kod organizatora ili u pojedinim župnim crkvama. Osim u preprodaji, ulaznice će se moći kupiti i pri samom ulasku u Dvoranu sportova prije početka programa.

Ž. V.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt: NOVI SAD Koste Abraševića 16 Redakcija: 021/4790529 Program: 021/4790464 SMS: 063/598441 radiomarija.srbija@gmail.com www.radiomarija.rs	Kontakt: SUBOTICA Starine Novaka 58 Redakcija: 024/692255 Program: 024/692259 SMS: 063/445523 mariaudio@tippnet.rs www.mariaudio.rs
--	--

POMOZITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

ČOVJEK NAŠEGA VREMENA NE POZNAJE SEBE, A JOŠ MANJE ISTINU O SEBI

Čišćenje srca

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

U ovom razmišljanju u biti ću nastaviti temu iz prošloga broja Hrvatske riječi. Vjerni čitatelji su primijetili da je tema »ekološka«, ali postavljena na »noge vjere«. Kao vjernici, više nego bilo tko dužni smo poštovati stvoreni svijet. U njemu smo i mi stvoreni – dodijeljena nam je uloga gospodara, ali ne diktatora i uništavatelja. Biti gospodar, znači mudro gospodariti na opće dobro. Čini mi se da nam je početi ekologijom i srca.

SMIJE LI ČOVJEK SVE ŠTO MOŽE?

Svaka epoha ima svoja civilizacijska dostignuća i svoje civilizacijske promašaje. Duboko smo zaživjeli tzv. tehničku civilizaciju. Ne tako davno bio je slogan – može li čovjek sve što smije, a naglo se slogan promijenio u – smije li čovjek sve što može? Jer danas čovjek jako puno može. Socijalni nauk Crkve u broju 462. kaže ovako: »Priroda se pokazuje kao sredstvo u rukama čovjeka, zbilja kojom on mora stalno rukovati, napose preko tehnologije. Polazeći od pretpostavke, koja se pokazala pogrešnom, da postoji bezgranična količina energije i izvora koji se mogu rabiti, da je njihovo obnavljanje odmah moguće i da se negativni učinci manipulacija prirodnoga poretka mogu lako upiti, proširilo se ograničeno shvaćanje koje svijet prirode tumači mehanicističkim ključem, a razvoj konzumističkim ključem; primat pripisan djelovanju i posjedovanju (činiti i imati) više nego 'biti' uzrokuje teške oblike ljudskog otuđenja. Slično stajalište ne proizlazi iz znanstvenog i tehnološkog istraživanja, nego iz scijentističke i tehnicističke ideologije koja ga nastoji uvjetovati. Znanost i tehnika svojim napretkom ne isključuju potrebu za transcendencijom i po sebi nisu uzrok pretjerane sekularizacije što vodi prema nihilizmu, dok napreduju na svojem putu, one pobuđuju pitanja o svome smislu i sve većom čine potrebu da se poštuje transcendentna dimenzija ljudske osobe i samoga stvaranja.«

SVA ZLA SU NIKLA U LJUDSKOM SRCU

Tako smo došli do središta teme o kojoj razmišljamo. Vratimo se tvrdnji da je središte čovjeka njegovo srce – njegova savjest i njegova osoba. Sve nastranosti u odnosu prema vanjskom svijetu, bio to svijet osoba ili priroda, bitan je stav ljudske

Nije li možda to vrije-

me darovano i odgo-

verno da svatko od

nas negdje u kutku

netaknute prirode

(ako je još ima) započ-

ne jedan neobičan

posao, ali vrlo težak:

baviti se ekologijom

svoga srca. Očistiti

ne samo smeće na

zemlji nego smeće u

sebi.

savjesti i onoga što živi u njegovu srcu. U 20. stoljeću smo proživjeli rušenje nekoliko civilizacija u kojima je se dogodilo i »čišćenje« ljudske nutrine, skretanje njegove savjesti i pražnjenje srca. Svi totalitarizmi su imali jedan zajednički nazivnik: manipulirati čovjekom. Da bi se čovjekom moglo manipulirati trebalo je »olabaviti« kontrolu njegove savjesti. Čovjek bez čvrste i ispravne savjesti postaje bezličan. Postaje osoba bez svoga ja. Tada se lako da instrumentalizirati i manipulirati. Dapače, dade se tako manipulirati da su se u 20. stoljeću dogodila nevidena zla koja povijest još nikada nije zapamtila. Sva zla su nikla u ljudskom srcu. Stoga vrlo trezveno trebamo biti svjesni da je početak promjene civilizacije koja bi zahvaljujući tehnicističkoj ideologiji mogla biti boljitak ljudskog društva, postala oružje protiv samoga čovjeka te se danas bježi i od samoga sebe. Recimo slobodno: krucijalni problem naše civilizacije je raskorak između bogatih i siromašnih i prazna nutrina čovjeka kojom se manipulira i koji više izbjegava kontrole savjesti te postaje u sebi nesretan i unesrećuje druge. Dakle, pitanje siromaštva koje je tako očito, nije prvotno pitanje ekonomije, nego je pitanje savjesti. Drugim riječima, pitanje srca. Ako bi htjeli mijenjati svijet, a to je nezaobilazna dužnost našega vremena i Crkve u njemu, onda se treba pristupiti čišćenju ljudskoga srca.

Naš suvremenik nakon tolikih totalitarizama stoji s neriješenim pitanjem s Pilatom i Dioklecijanom i cinički pita: Što je istina? Čovjek našega vremena ne poznaje sebe, a još manje istinu o sebi. Nutrina naših suvremenika – djeluje apsurdno – jest najveće siromaštvo ljudskog bića koje se ikada pojavilo u povijesti. Stoga se čovjek uputio na pučinu ne da »vozi u dubinu«, kako je to rekao Ivan Pavao II., nego da se nađe na moru relativizma gdje je sve istina i ništa nije istina. Zvuči li to pesimistički? Rekao bih ne. S takvim svijetom – ne u toj mjeri – susreo se Isus Krist. Njegov odgovor? Biti čovjek za druge.

Vrijeme je godišnjih odmora. Nije li možda to vrijeme darovano i odgovorno da svatko od nas negdje u kutku netaknute prirode (ako je još ima) započne jedan neobičan posao, ali vrlo težak: baviti se ekologijom svoga srca. Očistiti ne samo smeće na zemlji nego smeće u sebi. Svaka akcija izvire iz čovjeka, zašto ne bi i ova velika obnova počela od čovjeka? Ja ću pokušati, pokušajte i vi.

HLADNO PREDJELO - HLADNA JUHA OD RAJČICE

Potrebno: 600 g rajčica, 2 češnja češnjaka, 1 krastavac, žlica octa, malo ulja, bosiljak, sol i papar.

Priprema: Zrele rajčice izrežite na kriške, pa kuhajte na tihoj vatri oko 5 minuta. Dodajte dva češnja češnjaka, začinite po okusu solju, paprom, uljem i octom. Kada se prohladi, sipajte sve u blender i ispasirajte. Dobro ohladite u hladnjaku i prije serviranja dodajte naribani krastavac. Možete dodati i kockice leda ili malo kiselog vrhnja.

GLAVNO JELO - ŠARENI GRIL TANJUR

Potrebno za 4 osobe: 200 g smrznutog špinata, 500 g odreska bez kostiju, sol, papar, 12 listića kadulje, 6 mesnatih reznjeva slanina, 12 zelenih maslina, 125 g mocarele, 6 rajčica, 4 odreska svinjskog buta po 150 g, 8 listića bosiljka, 30 g pinjola, glavica luka, 150 g svježeg sira i 5 žlica ulja.

Priprema: Špinat skuhaite, odreske izrežite na debljinu oko 2 cm, posolite i popaprite, na svaku stavite listić kadulje, omotajte s po 1/2 reznja slanina i nabodite na štapiće naizmjenično s maslinama. Mocarelu i 2 rajčice narežite na kolutove. Odrezak posolite i popaprite, na njih stavite rajčice, mocarelu i bosiljak, preklopite ih i učvrstite čačalicama. Propržite pinjole, ocijeđeni špinat sjedinite s lukom i češnjakom, pomiješajte sa svježim sirom i posolite, popaprite i napunite 4 izdubljene rajčice. Poklopite ih odrezanim kapicama i zabodite u njih čačalice, sve premažite uljem. Rajčice pecite oko 20 minuta uz okretanje, ražnjiće 15 minuta, a punjene odreske oko 10 minuta.

DESERT - VOĆNA SALATA S JOGURT PRELJEVOM

Potrebno za 4 osobe: 2 kruške, 2 breskve, šalica kupina, šalica malina, crno i bijelo grožđe, 2 dl jogurta, po dvije žlice meda i ruma, 100 g prženih lješnjaka.

Priprema: Kruške i breskve izrežite na kockice, kupine i maline operite, kao i grožđe, sve stavite u cjediljku da se iskapa, te sjedinite voće. Pomiješajte jogurt, med i rum, te s dobivenom smjesom prelijte voćnu salatu, a na kraju sve pospite krupno rezanim lješnjacima.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Pismo đaka prvaša

Dragi moji roditelji, kada dode dan da krenem u prvi razred, molim vas, dopustite mi da se lijepo obučem i budite tada pokraj mene! Želim da sve bude svečano, jer se osjećam tako važno. Molim vas, ne dopustite da me školom plaše! Da mi govore kako će mi biti teško, kako više neće biti igre, kako će mi učiteljica biti strašna, a matematika bauk. Možda su neke od tih stvari i točne, ali dopustite mi da to sam zaključim, a ne da drugi umjesto mene to učine.

Školsku ćemo torbu kupiti zajedno, ali molim te mama, prvo ti sama pogledaj po dućanima, i odaberi što je za mene, jer ja ne

znam koliko koja vrijedi. Neka bude lagana i nek se nosi na leđima, jer će mi knjige biti teške. Kupi mi što tanje bilježnice, nikako one s debelim koricama, jer će mi biti preteške. A tek pribor! Ja ću sigurno željeti neki lijep i šaren, ali ti budi odlučna i kupi mi običan. Onaj šareni će mi privlačiti pažnju i igrati ću se njime na satu, pa neću upamtiti što učiteljica govori.

Molim vas, budite strpljivi dok pišem i čitam, i nemojte mi sjediti nad glavom! Neću uvijek znati sve ponoviti iz prvog puta, pa vas molim ne vičite na mene i nemojte me forsirati, jer će mi biti samo još teže. Za neke sam predmete stasao, a za neke mi treba još malo vreme-

na, pa me pustite da se sve to kod mene »složi« kako treba.

Molim vas, pomozite mi da se u školi što bolje snadem. U njoj će mi biti sve novo i neobično. Škola je velika, učiteljici se moram obraćati s vi, na satu ne smijem šetati i pričati. Sve je to drugačije nego u vrtiću! Zato, ako budem griješio, ne kritizirajte me, nego razumite da je sve to za mene velika promjena.

Kada budem radio domaću zadaću, ne podcjenjujte me, a i ne hvalite ukoliko nije za pohvalu. Budite objektivni i sami procijenite kako radim. Znam, bit će teško jer ćete vjerojatno očekivati da sve sjajno radim, i da mi sve lako ide. Imajte povjerenja u mene, budite strpljivi i ja ću pokazati što znam. Radit ću još bolje ako me budete pravilno poticali. Sjetite se, kritizirajte samo moje ponašanje kojim niste zadovoljni, a mene volite i uvažavajte, pa ćete vidjeti da ću se u ponašanju brzo popraviti.

Molim vas, prvih dana me vodite u školu i naučite kojim putem trebam ići. Ako me budete vodili prećicom koja je opasna, znajte da ću i ja tuda ići, bez obzira što ste me upozorili da samo s vama smijem tim putem ići! Zato me vodite od početka pravilno kako bih ja bio sigurniji.

Ne očekujte od mene, kada pođem u školu, da uvijek hrabro i pametno postupam jer sam još uvijek dijete! Ne zabranjujte mi igru zbog školskih obveza, nego mi pomozite da i kroz igru nešto naučim. Prepoznavanje i čitanje slova dok šećemo puno je zanimljivije nego da samo sjedeći gledam u njih i učim.

Molim vas, kada mi date neki zadatak da ga uradim, inzistirajte da to i završim, a da pritom ne bude važan način na koji sam ga radio. Pokažite da vjerujete u mene i moje sposobnosti i potičite me da budem sve bolji i bolji.

Molim vas, ne nagrađujte me za dobru ocjenu novcem ili nekom kupovinom! Učite me da sam ja odgovoran za svoj uspjeh, a vi mi samo pokažite kako ste ponosni na mene. I ne uspoređujte me, nikad, baš nikad, s bratom, sestrom ili nekim drugim! Ja to ne volim čuti, jer ja sam ja i želim se uvjeriti da me baš takvog volite. Ako ne radite tako, iz inata ću biti baš onakav kakav ne želite da budem!

Molim vas, ako ponekad pretjeram u svojim prohtjevima, ne popuštajte mi! Nećete biti bolji mama i tata ako mi ponekad nešto dopustite, a ponekad ne. Samo ćete me zbuniti. Neću znati kako se trebam ponašati i kada odrastem neću vam biti zahvalan što ste bili popustljivi nego naprotiv, bit ću ljut što niste bili čvrsti i dosljedni.

Molim vas, naučite me da razmislim prije nego li nekome odgovorim, i dopustite mi da drugima kažem i »da« i »ne«. Pomozite mi da se ispravno učim na svojim pogreškama kako bih napredovao i razgovarajte sa mnom o svim temama koje su, po vašem mišljenju, važne za mene.

Rezultat vašeg umijeća roditeljstva bit ćemo ja i moj uspjeh!

Vaš đak prvaš!

Iz knjige »Zamke vaspitanja«, Aleksandre Jovanović-Magyar

Poliklinika za vašu porodicu

www.badawi-su.com

POLIKLINIKA

Badawi

Pedijatrija	Kardiologija	Budwig protokol	Tehnika emocionalne slobode-EFT
Ginekologija	Ultrazvuk	Akupunktura	Masaža
Urologija	Gastroskopijska	Biorezonanca-SCIO	Bahove kapi
Neurologija	Laboratorija	Detox	Bioptron
Gastroenterologija	Alergotest	Ellman-Radiotalasna hirurgija	Magneti i ostalo...

Budi mi prijatelj!

Školska godina samo što nije počela, a pokraj učenja i stjecanja znanja, u školi se stječu i prva prava prijateljstva. U osnovnoj školi, a kasnije i u srednjoj, kroz tvoj će život proći puno ljudi. Tu se sklapaju razna prijateljstva koja mogu potrajati ili se brzo završiti. Sigurno vam je svima poznata izreka da je pas najbolji čovjekov prijatelj, no ipak pravi prijatelj je – čovjek. Ne pas, niti knjiga ili nešto slično, oni su tu i prijatelji su čovjeku, ali ne pravi prijatelji, nego prijatelji u samoći.

Tko je prijatelj?

Prijateljstvo je pozitivan odnos između dvoje ili više ljudi koji osjećaju međusobnu simpatiju i povjerenje. Osobe u prijateljskom odnosu se nazivaju prijatelji ili prijateljice. Prijatelj ti može biti osoba koja ti nije u srodstvu, dakle sestra ili brat ti nisu prijatelji, nego tvoja obitelj.

Vjerojatno se pitate kako znati tko je pravi prijatelj, a tko nije. Prije svega, pravi prijatelj je iskren, tu je uvijek kad ga zatrebate, zanimljiv je i zabavan. Prijatelj zna slušati probleme, njemu možete u potpunosti vjerovati i reći mu sve svoje tajne. Prijatelji se ne predstavljaju lažno i uvijek kažu svoje iskreno mišljenje. Prijateljstvo se rađa između djevojčica i dječaka, a u osnovnoj školi su ipak najčešća istospolna prijateljstva, dvije ili više djevojčica i dva ili više dječaka. S prijateljima možeš razgovarati iskreno o svemu, o svim tvojim radosnim trenucima ili o eventualnim problemima. Prijatelji jedni drugima ne mogu čitati

Dva prijatelja

Dvojica su prijatelja šetali i razgovarali. Nakon nekog vremena počeli su se prepirati i svađati. I jedan udari drugoga. Udareni se osjeća povrijeđenim i na pijesku napiše: »Danas sam dobio udarac od svog najboljeg prijatelja.«

No, nastavili su šetati, došli do jezera i odlučili se okupati. Udareni prijatelj se zamalo nije utopio, ali mu je prijatelj spasio život. Kad je došao sebi, urezao je na jednom kamenu: »Danas mi je moj najbolji prijatelj spasio život!« Prijatelj ga je upitao: »Kada sam te udario, napisao si to na pijesku, a sada urezuješ u kamen da sam te spasio. Zašto?« Ovaj mu odgovori: »Kad netko napravi nešto loše, to trebamo napisati na pijesku da bi vjetrovi izbrisali. Ali kad netko uradi nešto dobro, to trebamo uklesati u kamen da ga nitko i ništa ne izbriše!«

misli, ali osoba kojoj je stalo do tebe i koja te dovoljno poznaje zna kada si raspoložen za šalu i zabavu ili kad te nešto muči.

Ako želite prijatelje, budite prijatelj

Možda ste se nekada našli u situaciji da vas druga djeca ismijavaju ili vam se rugaju. Ako imate pravog prijatelja, on će uvijek biti s vama, pa čak i u takvim situacijama. Tvoj te prijatelj prihvaća onakvog kakav jesi, pa čak prihvaća gluposti koje ponekad napraviš. U takvim neugodnim situacijama najbolje ćeš uočiti pravog prijatelja.

No, ne treba samo tvoj prijatelj prema tebi biti iskren i otvorena srca, nego se i ti trebaš tako ponašati. Za prijateljstvo je potrebna suradnja svih, dakle i tebe i tvoga prijatelja, svi morate dati svoj doprinos prijateljstvu. Izreka kaže: »Ako želite prijatelje, budite prijatelj!«, dakle ako želiš imati prijatelje, moraš i ti biti prijatelj. Moraš imati vremena i razumijevanja, i isto tako ni ti ne smiješ tek tako napustiti prijatelja. Ukoliko i dođe do svađe ili shvatite da vas dvoje niste pravi prijatelji, recite to jedno drugome. Na taj ćeš način izbjeći svađu i uvijek ćeš se toj osobi moći javiti na ulici ili u školi. Samim time narast ćeš u očima drugih prijatelja.

Prijatelj ili prijatelji

Sigurno se pitaš možeš li imati više prijatelja ili je samo jedan pravi prijatelj. Za prijateljstvo nema pravila, ukoliko imaš nekoliko jako dobrih prijatelja i svi se super slažete, onda ti imaš više prijatelja, a vjerojatno i među tom skupinom ima neko tko ti je posebno drag, tko ti je najbolji prijatelj.

Što sve možeš raditi s prijateljima

Nemoj očekivati da ćeš prave prijatelje steći odmah 1. rujna, za pravo prijateljstvo je potrebno vremena. Trebate se upoznati i družiti, a tada s prijateljem možeš na kraj svijeta. S prijateljem možeš ići u šetnju, crtati, igrati se, kuhati, možete skupa učiti ili raditi domaću zadaću, izrađivati čestitke za blagdan. U dogovoru s roditeljima možeš prespavati kod prijateljice ili ona kod tebe. Možete skupa gledati filmove, slušati glazbu – s prijateljem možeš sve. Pronađi prijatelja i sam budi prijatelj!

Ž. Vukov

Stihovi o prijateljstvu

Ne hodaj ispred mene, možda neću slijediti. Ne hodaj iza mene, možda neću voditi. Hodaj pokraj mene i samo budi moj prijatelj.

Albert Camus

Prijatelj je onaj koji zna sve o tebi i pored toga te još uvijek cijeni.

Elbert Hubbard

Pravi se prijatelji u nevolji poznaju. Prijateljstvo je najteža stvar na svijetu za objasniti. To nije nešto što se uči u školi, ali ako nisi naučio što je smisao prijateljstva, uistinu nisi ništa naučio.

Muhammad Ali

Prijatelj je onaj koji dolazi i onda kada su te drugi napustili.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Dva kovača malo jača

Kovači su zanatlije specijalizirane za obradu željeza kovanjem. U procesu obrade željezo se zagrijava do određene temperature, kad je postalo dovoljno mekano obrađivalo bi se na nakovnju uz pomoć čekića ili drugoga alata.

Kovači se spominju još u antičkoj mitologiji, a najpoznatiji su bili grčki bog Hefest, odnosno njegov rimski kolega Vulkan, koji su kovali oružja, svaki za svoje bogove. Na prostorima negdašnje države SFRJ uz izučavanje kovačkoga zanata vezano se izučavao i potkivački. Potkivači su ne samo potkivali konje, nego i izrađivali potkove, podrezivali kopita, a bili su osposobljeni i za liječenje jednostavnijih a čestih ozljeda konjskih nogu. Izrađene potkove uz pomoć specijalnih čavala prikucavane su konju na kopito. Potkivač je morao dobro poznavati strukturu konjskih nogu, kako nestručnim prikucavanjem potkove ne bi izazvao ozljede kod životinje.

Sonta je nekada bila poznata po dobrim kovačima. Kasnih pedesetih i ranih šezdesetih godina većina žitelja ovoga sela živjela je od poljodjelstva. Ljudi su obrađivali svoje sitne posjede uz uporabu konja. U to je vrijeme u Sonti bilo sedam aktivnih kovačkih radionica i sve su bile pretrpane poslom. Djelokrug rada kovačko-potkivačke radionice bio je veliki. Osim potkivanja konja kovači su izrađivali najveći dio plugova, drljača, brana i ostalih radila, okivali su nova kola, prekiivali stara, izrađivali su željezne dijelove potrebne u procesu gradnje kuća, okove za vrata i prozore, ključanice, reze, pa i jednostavne brave, sve dok se nisu pojavile one jeftine, industrijske.

Vremenom i u ratarstvu strojevi sve više potiskuju konje, a kovačima ostaje sve manje

posla. Radionice se zatvaraju, kovači nestaju. Posljednji živući majstor kovač-potkivač, ne samo u Sonti, nego i po dostupnim podacima u Zapadnobačkom okrugu, *Mata Andrašić – Croc*, preminuo je prije nepunih mjesec dana. Na ovoj fotografiji, ne toliko staroj, od njezinoga nastanka jedva da je prošlo desetak godina, pokraj Andrašića je još jedan stari majstor, nekada vlasnik kovačke radionice, *Mata Vidaković – Loca*. Ova dvojica staraca nekada su bili kršni momci, svaki je težio »više od metara« i najteži čekići u njihovim rukama izgledali su poput igračkaka. Na izučavanje zanata, šegrtovanje, otišli su nakon

završenog šestog razreda. Šegrtovalo se 4 godine. Radilo se naporno, od zore do mraka, radnog vremena nije bilo. Pokraj izučavanja zanata šegrti su bili dužni majstoru uraditi i mnoge kućanske poslove, poput čišćenja svinjca, staje i hranjenja stoke. Zauzvrat, majstor je šegrtu hranio i oblačio. Teorijski dio izučavao se četvrtkom i subotom u večernjim satima i nedjeljom prije podne, kako se ne bi trošilo radno vrijeme kod majstora. Poslije šegrtovanja i položenog teorijskog dijela, dobilo bi se zvanje majstorskog pomoćnika. U sljedeće četiri godine, sa statusom kalfé, pomoćnik bi radio kod najmanje tri majstora u struci. To je bio uvjet za polaganje majstorskog ispita u Zanatskoj komori u Somboru.

U kovačkoj radionici na fotografiji, kad je majstor Loca već zanemocio, još nekoliko godina čuo se zvon čekića i nakovnja majstora Croca, koji je osobito volio konje, a najviše zbog konja zavolio je i ovaj teški zanat. Konj je plemenita životinja, koja ljubav ljubavlju uzvraća, a kako je sam govorio, majstor Croc u svojem dugačkom radnom vijeku konja nikada nije udario, niti je mladima dopuštao da konje tuku u njegovu prisustvu. A uspješno je potkivao svakakve konje. I oni poput ljudi imaju svoju čud, bilo je i prilično bijesnih, no valjda im se dopadalo to što bi im Andrašić puno toga govorio, blago ih pljeskao po gubici i ni jedan ga nikada nije ozlijedio.

A danas, samo desetak godina nakon nastanka ove fotografije, konji su ostali samo u pjesmama, a dvojica imenjaka kovača-potkivača u sjećanjima i mnogim dogodovštinama, koje se i danas prepričavaju.

Ivan Andrašić

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP СубОТИЧКЕ ПИЈАЦЕ

Szabadkai Piacok KK

JKP Subotičke pijace

Palić

Škola

Ferije se bliže kraju, preciznije njihov kraj bit će službeno oglašen prvim školskim zvonom

1. rujna. Beskrajni sati slobodnog vremena kojima su školarci raspolagali tijekom protekla dva mjeseca ubrzo će postati »zlata vrijedni« u rijetkim trenucima između nagomilanih školskih i ostalih obveza. Zato školska djeco, uživajte u ovih nekoliko prostalih dana, jer srijeda samo što nije...

Glazbeni odmor

Rade Šerbedžija

Koje godine i gdje je rođen Rade Šerbedžija?
Kada je diplomirao na Akademiji za kazalište, film i televiziju?
U kojem kazalištu je započeo glumačku karijeru?
Koja kazališna predstava ga je izbacila u glumački vrh?
Za koji film je dobio Zlatnu arenu u Puli?
Kako se zove njegov teatar na Brijunima?

Rođen je 27. srpnja 1946. godine u mjestu Bunić kod Korenice (Hrvatska).
1969. godine u Zagrebu.
Gavella (Zagreb).
Hamlet u selu Mrduša Donja.
»Bravo maestro« 1978. godine u režiji Rajka Grlića.
»Ulysses«

Srušio se zrakoplov usred pustinje i samo jedan putnik je preživio nesreću. Nakon što ga je pronašla spasilačka ekipa utvrđeno je kako je čovjek retardiran. Specijalnom tehnikom, primjerenom njegovoj mentalnoj razini počeli su ga ispitivati o uzrocima nesreće.

Što su radili pilot i kopilot kada se zrakoplov srušio?

Hrrrrfijuu – pojasni preživjeli zvukom imitacije hrkanja.

A što su ostali putnici radili?

Hrrrrfijuu – ponovno opiše zvuk dubokog spavanja.

A što si ti radio dok su oni svi spavali?

Brrrrrr – odgovori preživjeli putnik uz dodatnu gestu ruku koje upravlja volanom.

- Danas mi je jedan čovjek spasio život – pohvali se žena mužu.

- Znam, već je bio kod mene i ispričao mi se – odgovori suprug.

- Tata, trebao bi mi auto večeras!

- Za što ti služe noge, sine?

- Lijeva za kvačilo, desna za gas i kočnicu!

TENIS

Spartak prvak države

SUBOTICA – Nakon četverodnevno održanog prošlog tjedna na terenima u Dudovoj šumi juniori Tenisa kluba Spartak iz Subotice osvojili su titulu ekipnog prvaka Srbije u konkurenciji igrača do 16 godina. Na završnom natjecanju održanom u Subotici za naslov najbolje momčadi igralo je deset ekipa. TK Spartak je kao prvi nositelj bio slobodan u prvom kolu, a u drugom je s 4:1 svladan TK Meridiana (Novi Sad). Potom je uslijedio polufinalni trijumf nad Asom (Beograd) s 4:0, kojim je Spartak osigurao mjesto u finalnom susretu. U odlučujućoj borbi za naslov Spartak je o prvaku odlučivao s Crvenom zvezdom

iz Beograda, a sve je bilo jasno već posle singl mečeva. Spartak je nakon odigranih pojedinačnih susreta poveo s nedostižnih 3:1, pa nije bilo potrebe za odigravanjem susreta parova. Momčad novog prvaka države u konkurenciji igrača do 16 godina starosti predvodio je trener Ladislav Demeter. Rezultati pojedinačno: Biro - Pjevčević 6:2, 6:3, Ilić - Rakić 6:2, 6:0, Vaš - Vasiljević 6:2, 6:2, Juhas - Tomić 1:6, 3:6.

STOLNI TENIS

Szent Istvan kup

SZOLNOK – Protekloga vikenda stolnotenisači STK Spartaka sudjelovali su na veoma jakom međunarodnom stolnotenisačkom turniru Szent Istvan kup, održanom u Szolnoku (Mađarska). U petak, 20. kolovoza, igrani su seniorski i juniorski turniri na kojima su Subotičani bili veoma uspješni i osvojili su 6 medalja.

Pojedinačna konkurencija – seniori :

1. David Zombori (Mađarska)
2. Zoltan Pete (Spartak, Subotica)
3. Lorencio Lupulescu (Spartak, Subotica)
4. Atila Namestovski (Španjolska)

Muški parovi – seniori

3. mjesto Lupulescu\Koso
3. mjesto Pete\Namestovski

U finalu je David Zombori, mađarski mladi reprezentivac u užem izboru seniorske reprezentacije, pobijedio s 3:0 Zoltana Petea, novo pojačanje STK Spartaka za novu sezonu, no ostaje žal za propuštenom prilikom Lorencia Lupulescu, koji je u polufinalu vodio protiv Davida Zomboria s 2:0 u setovima i 4:1 u poenima, ali je na kraju poražen s 3:2.

Kod juniora je Subotičanin Stefan Kostadinović (Lepenka, Novi Kneževac) osvojio 2. mjesto i srebrnu medalju nakon što je u finalu izgubio od Vladimira Radonjića (STK Zvezda) s 3:2.

U konkurenciji juniora Aleksandar Stančević (Spartak) plasirao se među osam najboljih.

NOGOMET

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Poraz ravan pobjedi

U prvom kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula drastično pomlađena ekipa NK Dinama iz Sonte gostovala je u Somboru. Jednom od favorita lige, OFK Metalcu, suprotstavili su se golobradi dečkićki ponikli u Dinamovoj nogometnoj školi. Uz najstarije, dvadesetsedmogodišnjake Rakina, Šarca i Krstina, pokazali su kako se na njih mora najozbiljnije računati. Iako su poraženi rezultatom 3:4 (poluvrijeme 2:2), u Sontu su se vratili uzdignutih glava. Favoriziranu ekipu domaćina spasao je mahač Kuti iz Apatina, koji je kod rezultata 3:3 za ulijetanje u prazan prostor Dinamovog napadača Mihaljeva, a već u slijedećem napadu i za regularni zgoditak modrih, signalizirao nepostojeće zaleđe. Naime, centriranu loptu promašio je domaći vratar, ona je pala na nogu jednog od Dinamovog napadača i završila u mreži. U tom momentu na gol-crti se nalazio još jedan obrambeni igrač Metalca, a na iznenađenje i smijeh iz gledališta mahač je signalizirao zaleđe.

Po riječima trenera Željka Vidakovića, najviše raduje borbenost ovih mladića, kojima predviđa lijepu nogometnu budućnost. »Ova utakmica nije samo pojedinačni bljesak, nego je nastavak dobrih igara iz pripremnih utakmica. O suđenju ne bih, nadam se da su službene osobe sve evidentirale, a kao trener na pokazano od strane mojih igrača nemam niti jedne zamjerke. Za mene, ovaj poraz je ravan pobjedi«, kazao je Vidaković. Arbitar Bošković iz Sombora odlično je obavio svoj posao.

Dinamo: Klecin, Rakin (Duraković), Krstin, Tetkov (Karajkov), Mihaljev I., Šarac, Dekan, Topal (Vidaković M.), Vidaković K., Ileš, Mihaljev V. Ostali rezultati: Panonija – Aleksa Šantić 4:3, Omladinac – Graničar 1:0, Dunav (Bački Monoštor) – Sloga 5:1, Dinamo (Bački Breg) – Rusin 2:3, Terekveš – Lipar 5:0 i OFK Šikara – Jedinstvo 0:1

I. A.

Pobjeda Bačke

ADA – Prvu pobjedu (4:1) u novoj sezoni Vojvođanske lige skupina istok nogometaši Bačke iz Subotice zabilježili su na gostovanju kod momčadi AFK u Adi. S jednom pobjedom i jednim neodlučenim rezultatom i s četiri boda »Bačkisti« se nalaze na četvrtom mjestu ligaške tablice. U sljedećem, 3. kolu, Bačka na svom terenu u nedjelju, 29. kolovoza, od 17 sati ugošćuje momčad Proletera.

Novi remi Spartaka ZV

IVANJICA – Obrana Spartaka Zlatibor vode uspjeta je odoljeti napadima domaćeg Javora i vratiti se u Suboticu s osvojenim bodom (0:0) na teškom gostovanju u Ivanjici. S dva osvojena boda iz dva susreta Subotičani zauzimaju deveto mjesto na tablici Super lige, a sljedeći susret igraju u subotu, 28. kolovoza, protiv Čukaričkog na Gradskom stadionu u Subotici s početkom od 17 sati.

ODBOJKA

Počinje škola odbojke

SUBOTICA – S početkom nove školske godine, od mjeseca rujna, započinje s radom škola odbojke koju svake godine organizira ŽOK Spartak iz Subotice. Sve zainteresirane djevojčice mogu se interesirati na broj telefona 065 9922613, a treninzi će se u dvije dnevne smjene održavati ponedjeljkom, srijedom i petkom u Gradskoj dvorani sportova.

BICIKLIZAM

Državno prvenstvo u brdskoj vožnji

VALJEVO – Natjecatelji biciklističkog kluba Spartak, sudjelovali su na državnom prvenstvu Srbije u Valjevu u brdskoj vožnji koja se vozila na Divčibarama i na kriterijumskoj utrci voženoj ulicama grada domaćina utrke. Boje BK Spartak reprezentiralo je šest biciklista, a Dario Nimčević osvojio je titulu državnog prvaka Srbije u brdskoj vožnji. Mihael Sekereš osvojio je šesto mjesto dok je Milan Dragojević zauzeo sedmo mjesto. Kod vozača do 23 godine Adam Helfrih bio je 11., Mladen Evetović 14. na stazi dugačkoj 13 kilometara.

ATLETIKA

Odlični rezultati na prvenstvu Vojvodine

SENTA – Atletičari Spartaka sudjelovali su na prvenstvu Vojvodine u Senti za mlade juniore i seniore. U konkurenciji mlađih juniora Dominik Sabo na 400 metara osvojio je prvo mjesto, kao i Kristijan Sokol koji je bio prvi na 1500 metara. Dejan Dević bio je drugi u bacanju koplja, dok je u istoj disciplini Marko Rašković osvojio treće mjesto. U disciplini bacanja kladi Branko Živković osvojio je treće mjesto. U konkurenciji seniora Dijana Šefčić bila je prva u bacanju kugle i diska, a prvo mjesto u istim disciplinama osvojio je i Miroslav Lukač. Ljubiša Bubenjević prvi je u bacanju koplja, kao i Filip Tomović na 400 metara, dok je na siti trkač u utrci na 100 metara na cilj stigao treći. Arpad Šinko osvojio je drugo mjesto u bacanju kugle, a treće u bacanju diska. Laslo Fečkeš drugi je u bacanju koplja, dok je Silvester Kasiba osvojio treće mjesto u istoj disciplini. Anita Kereši osvojila je drugo mjesto u utrci na 100 metara, Zvezdan

Kalmar osvojio je drugo mjesto u utrci na 800 metara, dok je Dejan Vojnić u istoj disciplini na cilj stigao treći. Sprinter Filip Tomović na 100 metara osvojio je treće mjesto, a Isidora Grčki je u utrci na 400 metara na cilj je stigla kao trećeplasirana.

TENIS

Naslov za Turua

NOVI SAD – U Novom Sadu je od 21. do 23. kolovoza održan teniski turnir na kome su se natjecali dječaci do 12. godina starosti. Tenisač Spartaka Daniel Turu osvojio je prvo mjesto nakon što je u finalnom susretu svladao Stefana Matića iz Novog Sada rezultatom 7:5, 6:0.

DIZANJE UTEGA

Drugo mjesto na kupu Subotice

SUBOTICA – Subotički Spartak osvojio je drugo mjesto na jubilarnom, 25. po redu, Kupu Subotice u dizanju utega. U jakoj međunarodnoj konkurenciji, koju su činili klubovi iz – Srbije, Rumunjske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Slovenije, Spartak je u nekompletnom sastavu, bez Čabe Nađa, ipak stigao do vrijednog rezultata. Subotičani su nastupili u sastavu: Kristijan Horvat, Dejan Peić Tukuljac i Jožef Lukač, a osvojili su 992,87 bodova. Ispred Spartaka bila je samo rumunjska Amefa (Marius Ciarean, Sorin Cazcau, Razvan Nikoria) koja je osvojila 1.026 poena. Dalje slijede Spartak II (Miloš Knežević, Ervin Rožnjik, Mario Polaček) s 884,52, Domžale (Boštjan Peterca, Jernej Orešek, Valentin Orešek)

s 812,94, Sokošar I (Žolt Belezna, Karolj Cepek, Milan Fet) s 783,27, Konjic (Armin Pirija, Nedim Fišić, Adis Karkelja, Nermin Begić) s 729,24, Jedinstvo (Zoltan Tot, Atila Sanislo, Čaba Čeh) s 718,145, Spartak III (Tivadar Kajdoči, Tamaš Kajdoči, Sanel Polaček) s 679 i Sokošar II (Endre Sič, Gabor Murčik, Viktorija Takač) s 558 bodova. Najbolji pojedinačni skor ostvario je Rumunj Marius Ciarean s 354,76 Sinklerovih bodova i 280 kg (125+155), drugi je bio Kristijan Horvat iz subotičkog Spartaka s 352,28 bodova, odnosno 275 kg (122+153), a treće mjesto je pripalo još jednom gostu iz Rumunjske, Sorinu Cazcauu s 347,40 bodova, odnosno 335 kg (145+190). U konkurenciji žena prva je bila Silvana Vukas (Sport Aktiv) s 219,82 boda i 176 kg (75+101), druga Gorica Kankaraš (Partizan) sa 179,85 bodova i 144 kg (64+80), a treća Viktorija Tukarič (Sokošar) sa 154,8 bodova i 150 kg (66+84).

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

POGLED S TRIBINA

Europska šansa

Nakon 4:1 Hajduka u Splitu protiv rumunjske Unirea i 2:0 Dinama u gostima kod mađarskog Gyora, hrvatski klupski nogomet po prvi puta u svojoj povijesti ima priliku imati, u isto vrijeme, dva predstavnika u liga fazi nekog euro natjecanja. Nažalost nije Liga prvaka, ali u ovim uvjetima i okolnostima Liga Europe veliki je uspjeh, naravno pod uvjetom da su jučer (četvrtak, 26. kolovoza) »bili« i »modri« uspjeti očuvati goleme rezultatske prednosti iz prvih susreta. Bilo kako bilo, Hajduk je poslije godina i godina čekanja napravio nešto za čime žude svi hrvatski klubovi:

pun stadion, odličan nogomet i još bolji rezultat. Dodatnu vrijednost ovom uspjehu daje i činjenica kako Splitsani igraju bez ijednog stranog igrača u svojim redovima, izuzev Ibričića (reprezentativac BiH) koji je cijelu nogometnu karijeru u hrvatskom nogometu, za razliku od Zagrepčana koji u svojim redovima imaju gotovo cijelu momčad »stranih legionara«. Na koncu, nikako ne bi trebali zaboraviti na zasluge trenera Hajduka, vremenšnog Stanka Poklepovića, koji je bogato iskustvo uspio oplemeniti talentiranom mladosti svojih pulena i načiniti nekoliko zbilja izvrsnih internacionalnih rezultata. Nadamo se kako će, dok budete čitali ovaj tekst, Hajdukovci i Dinamovci s osmijehom čekati ždrijeb skupina ovogodišnje Lige Europe, a i mi skupa s njima...

D.P.

NOGOMET

Siloviti Hajduk

Novom pobjedom protiv Zadra (4:1) Hajduk je očuvao vrh tablice 1. HNL zahvaljujući impresivnoj gol razlici (19:4), dok mu društvo s jednakim brojem bodova (13) prave i Rijeka i Zagreb. Pobjedom u gostima kod Slavena (2:0), Dinamo je ponovno uhvatio pobjednički ritam i opasno se približava vodećoj trojci.

Ostali rezultati 5. kola: Karlovac – Rijeka 0:1, Cibalia – Split 0:1, Istra 1961 – Osijek 1:2, Varaždin – Hrv. Dragovoljac 2:0, Lokomotiva – Šibenik 0:0, Zagreb – Inter 2:1

Tablica: Hajduk, Rijeka, Zagreb 13, Dinamo 10, Split, Slaven 9, Cibalia, Lokomotiva, Varaždin 8, Karlovac, Osijek 6, Zadar 4, Šibenik 2, Hrvatski dragovoljac, Istra 1961 1, Inter 0

Popis reprezentativaca za Latviju i Grčku

Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Slaven Bilić priopćio je popis igrača na koje računa u predstojeća dva kvalifikacijska susreta protiv Latvije u Rigi (3. rujna) i Grčke u Zagrebu (7. rujna)

Vratari: Vedran Runje (Lens, Fra), Stipe Pletikosa (Spartak Moskva, Rus), Danijel Subašić (Hajduk). Braniči: Darijo Srna (Šahtar, Ukr), Ivan Strinić (Hajduk), Josip Šimunić (Hoffenheim, Nje), Vedran Ćorluka (Tottenham, Eng), Gordon Schildenfeld (Sturm, Aut), Jurica Buljat (Hajduk) i Mladen Bartulović (Arsenal Kijev, Ukr). Vezni igrači: Luka Modrić (Tottenham, Eng), Niko Kranjčar (Tottenham, Eng), Ognjen Vukojević (Dinamo Kijev, Ukr), Ivan Rakitić (Schalke, Nje), Tomislav Dujmović (Dinamo Moskva, Rus), Nikola Pokrivač (Salzburg, Aut), Danijel Pranjić (Bayern, Nje) i Drago Gabrić (Trabzonspor, Tur). Napadači: Ivica Olić (Bayern, Nje), Mladen Petrić (HSV, Nje), Eduardo da Silva (Šahtar, Ukr), Mario Mandžukić (Wolfsburg, Nje) i Nikica Jelavić (Glasgow Rangers, Ško).

KOŠARKA

Svjetsko prvenstvo u Turskoj

Nakon 16 godina izbivanja sa SP-a, hrvatska muška košarkaška reprezentacija izborila je plasman na završnu smotru najboljih svjetskih nacionalnih momčadi. Od subote, 28. kolovoza, do nedjelje, 12. rujna, Turska će ugostiti 24 reprezentacije koje će se kroz igre u skupinama, a potom i nastupe u završnim fazama natjecanja boriti za naslov prvaka svijeta. Predvođena izbornikom Josipom Vrankovićem, reprezentacija Hrvatske će u prvom dijelu turnira igrati u skupini B skupa s momčadima: SAD, Slovenije, Brazila, Irana i Tunisa, dok će reprezentacija Srbije nastupiti u skupini A s momčadima: Argentine, Australije, Njemačke, Angole i Jordana. Četiri najbolje momčadi iz svake skupine izborit će prolaz u nastavak natjecanja. Branitelj naslova je momčad Španjolske.

Raspored susreta Hrvatske na SP:

Hrvatska – SAD, 28. kolovoza u 18:00

Hrvatska – Iran, 29. kolovoza 18:00

Hrvatska – Slovenija 30. kolovoza 15:30

Hrvatska – Tunis 1. rujna 15:30

Hrvatska – Brazil 2. rujna 20:30

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Mogućnost odloženog plaćanja.

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtnne pomoći koju daje PIO.

ALEKSANDAR SABANOV, TRENER TENISA

Profesor, brat i trener

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Magistar filozofije i religiologije školsku katedru zamijenio je za stručni rad s mlađom braćom, blizancima Ivanom i Matejom

Rođeni Palićanin, a današnji Osječanin *Aleksandar Sabanov* (1979.) svoju akademsku karijeru magistra filozofije i religiologije stavio je u drugi plan radi potpunog posvećivanja trenerskom radu sa svojom braćom *Ivanom* i *Matejom*. Kao njihov prvi trener od samih igračkih početaka, pa sve do danas kada su na pragu ulaska u svijet profesionalnog tenisa, profesor Sabanov, u teniskim i privatnim krugovima poznatiji kao »Šaco«, je uz talentirane blizance o kojima smo već pisali na sportskim stranicama našeg tjednika. Kako je biti brat i trener zapitali smo mladog teniskog stručnjaka u kraćem razgovoru prilikom njegovog nedavnog posjeta Paliću.

»Nakon završetka studija u Zagrebu, skupa s obitelji preselio sam se u Osijek u kojemu danas radim i treniram skupa s moja dva mlađa brata koji nastupaju za TK »Osijek«, u kojemu i sam radim kao trener. Pokraj sportskog angažmana ipak nisam u potpunosti zapostavio akademsku karijeru, jer u Ekonomskoj školi osam sati tjedno pre-

Trenerska naobrazba

Uz magisterij iz filozofije i religiologije, Aleksandar Sabanov je završio i dvije godine stručnog smjera tenisa na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu.

dajem latinski jezik, ali na prvom mjestu je tenis, točnije napredak Ivana i Mateja«, započinje razgovor Aleksandar Sabanov.

TENIS KAO ŽIVOTNA ODREDNICA

»Pod stručnim nadzorom *Marije Suturović* načinio sam prve teniske korake u TK 'Palić 1878', za koji sam poslije kao aktivan igrač nastupao nekoliko sezona, a po odlasku na studije u Hrvatsku sam nastupao za TK Osijek u drugoj Hrvatskoj tenis ligi uz nekoliko nastupa u jednoj od liga u Njemačkoj (Mainz). Ipak, kako su moja mlađa braća igrački stasavala postupno sam počeo zapostavljati aktivnu karijeru i odlučio se potpuno posvetiti njihovom igračkom razvoju. Zbog toga su i svi moji budući planovi, u ovom trenutku, posve vezani isključivo

uz tenis, točnije uz njihov napredak i što brži ulazak u svijet vrhunskog profesionalnog tenisa.

BRAT I TRENER

Kako sam »Šaco« kaže ponekad je teško odvojiti ulogu starijeg brata od pozicije trenera, jer osjećaji znaju biti pomiješani.

»Trinaest godina sam stariji od Ivana i Mateja, što je pristojna razlika u godinama, ali sam oduvijek nastojao rad s njima bazirati, prije svega, na bratskoj osnovi pa tek onda s pozicije njihovoga trenera. U rad s njima je pokraj mene uključen i naš otac Zlatko, koji je zadužen za rad na kondiciji, pa je tako cijeli teniski projekt Sabanov baziran isključivo na obiteljskim snagama. Svih proteklih godina u neprekidnom radu s njima često sam znao eskivirati sopstvene obveze na fakultetu samo

da bih njima mogao pružiti maksimum. I nikada se nisam pokajao zbog toga.

PALIĆ – OSIJEK

Prije nekoliko godina, ponajviše zbog sportskog razvoja blizanaca, obitelj Sabanov se odlučila preseliti s Palića u Osijek, u kojemu su Ivan i Matej nastavili školovanje u privatnoj gimnaziji *Gaudeamus* koja im omogućuje aktivno bavljenje sportom koji su odabrali za svoj životni put.

»Mogu reći da smo se sasvim dobro adaptirali na život i rad u Osijeku, ponajprije jer ova privatna srednja škola omogućuje mojoj braći idealnu kombinaciju nesmetanog sportskog rada i srednjoškolske naobrazbe. Izostanci su im uvijek opravdani, a oni poslije sve to nadoknađuju, no od ove godine će, zbog ulaska u svijet profi tenisa, redovito školovanje zamijeniti izvanrednim pohađanjem nastave. U ovoj razvojnoj fazi nužna su dva treninga dnevno, plus svakodnevni sparinzi i nastupi na turnirima koji znaju trajati i do sedam dana u Hrvatskoj i inozemstvu, pa je zbilja nemoguće uskladiti redovito školovanje s brojnim sportskim izostancima.

TENISKA BUDUĆNOST

»Ivan i Matej se nalaze u fokusu mojih budućih planova, počinjemo s intenzivnijim nastupima na Futures turnirima na kojima će pokušati 'uhvatiti' svoje prve profesionalne bodove u pojedinačnoj i konkurenciji parova, u kojima su već osvojili naslov prvaka Hrvatske. Što se tiče moje akademske budućnosti ona može pričekati još neko vrijeme, jer tenis u ovom trenutku ipak ima prednost.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PETAK
27.8.2010.

05.45 - Najava programa
 05.50 - Trenutak spoznaje
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - ZABA - 90 sekundi
 09.15 - Pet zvjezdica 2, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Novi istraživači s
 Olivierom Aubertom -
 Iznad horizonta:
 Kvecalov let
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi,
 telenovela
 13.15 - Ljetna slagalica
 14.10 - Vijesti s prijevodom
 za gluhe
 14.19 - Vrijeme sutra
 14.20 - Sutra je novi dan 1,
 serija
 15.05 - Hrvatsko podmorje 5 -
 Priče iz dubina:
 Kamera u moru
 15.35 - Škrinja
 16.20 - Luda kuća 1,
 humoristična serija
 17.00 - Vijesti
 17.10 - Hrvatska uživo
 18.30 - Čarolija 10, serija (R)
 19.20 - Vrijeme
 19.30 - Dnevnik
 20.04 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Riječ po riječ,
 američki film
 21.55 - Dnevnik 3
 22.35 - Dr. House 3, serija
 23.25 - Zigzag, američki film
 01.05 - New Jack City,
 američki film
 02.45 - Zvezdane staze:
 Enterprise 4, serija
 03.30 - Palača, serija
 04.15 - Studio 60 na Sunset
 Stripu, serija
 05.00 - Škrinja
 05.45 - Ljetna slagalica
 06.35 - More ljubavi,
 telenovela

07.00 - Panorame turističkih
 središta Hrvatske
 07.45 - Najava programa
 07.50 - TV vrtić
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - 101 dalmatinac
 08.45 - Šaolinski obračun,
 crtana serija
 09.05 - Dexterov laboratorij
 09.30 - Glazbecada:

Na slovo G
 09.40 - Izazovi
 09.55 - Na prvi pogled,
 serija za djecu
 10.20 - Dječak koji je tražio
 zlato, film
 11.45 - Afrika, čarobni
 kontinent, serija
 12.10 - Beverly Hills 2, serija
 12.55 - Beverly Hills 2, serija
 13.40 - Fawty Towers 1,
 humoristična serija
 14.10 - Crveni patuljak 8,
 humoristična serija
 14.40 - Zvezdane staze:
 Enterprise 4, serija
 15.25 - Palača, serija
 16.10 - Jednog vedrog dana,
 britanski film
 17.45 - Transsibirskom želje-
 znicom: Crna zmajeva
 rijeka i Zabranjeni
 grad, film
 18.30 - Mučke 6b,
 humoristična serija
 19.50 - Večeras...
 19.55 - Atletika, Bruxelles:
 Dijamantna liga
 20.40 - Monaco: Nogomet,
 Superkup - prijenos
 22.40 - Vijesti na Drugom
 22.45 - Vrijeme
 22.50 - Teufelsbraten,
 mini-serija
 00.20 - Mučke 6a, serija
 01.10 - Mučke 6a, serija
 02.00 - Mučke 6a, serija
 02.50 - Mučke 6a, serija
 03.40 - Kraj programa

07.00 Naši najbolji dani, serija
 07.55 Yu-gi-oh GX,
 crtana serija
 08.20 Bumba, crtana serija
 08.35 Peppa, crtana serija
 08.50 Fifi, crtana serija
 09.00 Dona Barbara, serija
 10.50 U ime ljubavi, serija
 12.50 IN magazin
 13.35 Hitni slučaj, serija
 14.30 Dona Barbara, serija
 16.25 U ime ljubavi, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.20 U ime ljubavi,
 serija - nastavak
 18.30 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Samo najjači,
 igrani film
 21.50 Prva meta, igrani film
 23.30 Ratnici neba i zemlje,
 igrani film
 01.30 Male noćne priče, show
 03.00 Vremenski stroj,
 igrani film
 04.30 Zločinačka veza,
 igrani film
 06.00 IN magazin
 06.50 Kraj programa RTL

07.35 Miffy, animirana serija
 07.50 YooHoo i prijatelji,
 animirana serija
 08.05 RTL ritam zona - Urban,
 glazbena emisija
 10.15 K.T.2,
 kriminalistička serija
 10.45 Ekkluziv, magazin
 11.05 Punom parom,
 kulinarski izazov
 11.45 1001 noć,
 dramska serija
 12.35 Nestala, telenovela
 13.25 Los Victorinos
 14.15 Andeo i vrag
 15.50 Cobra 11,
 kriminalistička serija
 17.30 Bibin svijet,
 humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama
 20.00 1001 noć, dramska
 serija (dvije epizode)
 21.35 Ptica na žici, igrani film,
 akcijski
 23.30 Vijesti
 23.40 Uspom i pad Heidi
 Fleiss, igrani film, drama
 00.50 Astro show,
 emisija uživo

SUBOTA
28.8.2010.

07.15 - Najava programa
 07.20 - Glas domovine
 07.45 - TV kalendar
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus
 klasičnog vesterna:
 Bijeg iz tvrđave, film
 09.50 - Fotografija u Hrvatskoj
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Kućni ljubimci
 10.55 - Normalan život,
 emisija o obitelji
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - More ljubavi,
 telenovela
 13.20 - Prizma, multinaciona-
 lni magazin
 14.05 - Duhovni život
 Mitropolije zagrebačko-
 ljubljanske i cijele
 Italije, film
 14.55 - Reporter - izbor:
 Traffic (Mumbai - cities
 on the speed)
 15.55 - Znanstvene vijesti
 16.05 - Alpe Dunav Jadran
 16.40 - Vijesti
 16.49 - Vrijeme sutra
 16.50 - Kulturna baština
 17.05 - Jelovnici izgubljenog
 vremena
 17.25 - Prirodni svijet 3,
 dokumentarna serija
 18.20 - Lijepom našom:
 Policijski

19.15 - Vrijeme
 19.16 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.00 - Vaterpolo, EP 2010.
 - vinjeta
 20.02 - Vrijeme
 20.10 - Dnevnik Bridget
 Jones, film
 21.55 - Vijesti
 22.20 - Filmski vikend s
 Nicolasom Cageom:
 Red Rock West, film
 00.00 - Noć kulturnih filmova:
 Moj privatni
 Idaho, film
 01.45 - Noć kulturnih filmova:
 Crvenokosa žena, film
 03.05 - Reporter - izbor:
 Traffic (Mumbai - cities
 on the speed)
 04.05 - Znanstvene vijesti
 04.15 - Kulturna baština
 04.30 - Jelovnici izgubljenog
 vremena
 04.50 - More ljubavi,
 telenovela

07.50 - Najava programa
 07.55 - Žutokljunac:
 Rodak sa sela
 08.25 - Vrijeme je za Disneyja:
 101 dalmatinac
 -- -- - Moji prijatelji
 Tigar i Pooh
 09.10 - Cijele note, serija
 za djecu
 09.35 - Slučaj za ekipu BARZ,
 serija za djecu
 10.00 - Slučaj za ekipu BARZ,
 serija za djecu
 10.25 - Sportske igre mladih
 10.40 - Briljanteen
 11.30 - Hrvatski pisci na TV
 ekranu - Živko Jeličić:
 Giovanni
 12.45 - 4 zida
 13.20 - KS automagazin
 13.55 - Spa-Francorchamps:
 F1 - kvalifikacijska
 utrka, prijenos
 15.15 - Zagreb Air Show - 100
 godina zrakoplovstva
 u Hrvatskoj, prijenos
 17.30 - SP u košarci - emisija
 17.50 - Istanbul: SP u košarci:
 SAD - Hrvatska, prijenos
 19.40 - SP u košarci - emisija
 20.00 - Večeras...
 20.10 - HNL - utakmica
 22.10 - George Gently 2, serija
 23.45 - Mini HNL
 00.05 - Istanbul: SP u košarci:
 SAD - Hrvatska,
 01.50 - Mučke 6b,
 humoristična serija
 03.15 - Mučke 6b,
 humoristična serija
 04.35 - Kraj programa
 -- -- - Svilene čarape,
 američki film

RTL TELEVIZIJA
GRADSKI KAUBOJI 2
SUB, 28.8. U 16:30 SATI

Njujorčanin Mitch Robbins
 (Billy Crystal) slučajno pro-
 nalazi mapu skrivenog blaga.
 Zajedno s bratom Glenom (Jon
 Lovitz), nekom vrstom crne
 ovce u obitelji, Mitch se odmah
 baca u istragu i otkriva kako
 je otac legendarnog kauboja
 Curlyja, njihovog preminulog
 prijatelja, sudjelovao u zlogla-
 snoj pljački vlaka. Mitch odlazi
 u Las Vegas s Glenom, pod

07:15 Taj vražji telefon, film
 08:50 Dora istražuje, serija
 09:15 Timmy Time, serija
 09:30 Ben 10: Alien Force,
 crtana serija
 09:55 Dodir s neba, serija
 10:55 Frikovi, serija
 11:55 Smallville, serija
 12:55 Samo najjači, film
 14:40 Taj vražji telefon, film
 16:25 Nad lipom 35, show
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Nad lipom 35, show
 17:40 Lud, zbunjen, normalan,
 serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Ninja s Beverly Hillsa,
 igrani film
 21:35 Brzi i mrtvi, igrani film
 23:30 Adrenalin: Punom sna-
 gom, igrani film
 00:50 Male noćne priče, show
 02:25 Prva meta, igrani film
 03:55 Ništa zajedničko, film
 05:50 Frikovi, serija
 06:35 Kraj programa

06.50 Miffy, animirana serija
 07.30 2 glupa psa, crtana serija
 07.55 Bakugan, crtana serija
 08.45 1001 noć, serija
 11.05 Jedna od dečkiju, serija
 12.10 Veliki prepad u North-
 fieldu, igrani film
 13.50 Topovi s Navaronea,
 igrani film, ratni
 16.30 Gradski kauboji 2,
 igrani film
 18.30 Vijesti
 19.05 Zvijezde Ekstra: 15
 najseksi tijela
 20.00 Virus: Andromeda,
 igrani film
 23.00 Svemirski vojnici 2,
 igrani film
 00.30 Pustolovine Pluto
 Nasha, igrani film

izgovorom da putuje na radijsku konvenciju, no, u zbilji, riječ je o pripremi za lov na blago. I doista, gradski kauboji kreću u divljinu pustinje, gdje ih čeka Curlyjev brat blizanac, Duke (Jack Palance). No njegovi su planovi ponešto drukčiji od Mitchovih...

02.05 Astro show
03.05 Murjaci generacije X, igrani film
04.55 Uspón i pad Heidi Fleiss, igrani film

**NEDJELJA
29.8.2010.**

05.30 - Najava programa
05.35 - Lijepom našom: Poličnik
06.30 - TV kalendar
06.45 - Alpe Dunav Jadran
07.15 - Duhovni život Mitropolije zagrebačko-ljubljanske i cijele Italije, film
08.00 - Vijesti
08.10 - U počast Carlosu Kleiberu: Bečka filharmonija i Riccardo Muti u Ljubljani
09.25 - Rijeke Hrvatske: Neretva, serija
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture (R)
10.15 - Frostov pristup 14, mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.15 - Syngenta Agro - mali savjeti za poljoprivrednike: Zaštita uljane repice
12.17 - TV kalendar
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Split: More
14.00 - Obale - Delta Nila, kraj čuda, serija
14.55 - Mir i dobro
15.30 - Vijesti
15.35 - Vrijeme sutra
15.40 - Glup gluplji, film
17.25 - Salsa Filharmonica
18.30 - Nevolje jednog Branimira, serija za djecu
19.05 - Baltazar: Igrati se lov

ice, crtana serija
19.15 - Vrijeme
19.16 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.00 - Vaterpolo, EP 2010. - vinjeta
20.02 - Vrijeme
20.10 - Stipe u gostima 2, TV serija
20.50 - U potrazi za Olujom, dokumentarni film
22.20 - Vijesti
22.40 - Kronika Vukovar film festivala
22.55 - Filmski vikend s Nicolasom Cageom: Poljubac smrti, američki film
00.35 - Buđenje mrtvih 7, mini-serija
02.15 - Salsa Filharmonica
03.40 - Ritam tjedna, magazin
04.20 - Plodovi zemlje
05.10 - Split: Mor

07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
08.10 - Najava programa
08.15 - Jura Hura: Kad odras-tem bit ću..., serija za djecu
08.45 - Trolovi, crtana serija
09.10 - Erik u zemlji kukaca
10.48 - Biblija
10.58 - Zagreb - Crkva Corpus Domini: Misa, prijenos
12.05 - Putovanja željeznicom: Vlakom kroz Švicarsku, serija
13.30 - Studio F1
13.50 - Spa-Francorchamps: F1 prijenos
15.40 - Studio F1
17.30 - SP u košarci - emisija
17.50 - Istanbul: SP u košarci: Hrvatska - Iran, prijenos
19.40 - SP u košarci - emisija
19.55 - Crtani film
20.10 - Večeras...
20.15 - EP u vaterpolu
20.40 - Zagreb: EP u vaterolu: Crna Gora - Hrvatska
21.50 - EP u vaterpolu
22.10 - Video na(d)zor
22.40 - Zakon!, serija
23.15 - Prikraćeni 3, serija
23.40 - Ritam tjedna, glazbeni magazin
00.20 - Zoran Todorovich i Nadia Michael u Dubrovniku, koncert ozbiljne glazbe
01.15 - Istanbul: SP u košarci: Hrvatska - Iran, snimka
03.00 - Kraj programa
07.40 Dodir s neba, serija
08.35 Dora istražuje, crtana

09.00 Timmy Time, serija
09.15 Ben 10: Alien Force, crtana serija
09.40 Brza blagajna, serija
10.10 Žene američkih vojnika, serija
11.10 Magazin Lige prvaka
11.40 Automotiv, magazin
12.10 Tri mafijaša, igrani film
13.50 Ništa zajedničko, film
15.55 Ninja s Beverly Hillsa, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.10 Ninja s Beverly Hillsa, igrani film - nastavak
17.40 Lud, zbunjen, normalan, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Nad lipom 35, show
21.05 S mamom na medeni mjesec, igrani film
22.45 Red Carpet, showbiz magazin
00.05 Tko je Samantha?, serija
00.35 Čudni likovi, igrani film
02.10 Anatomija jednog ubojstva, igrani film
04.45 Red Carpet, showbiz magazin
05.55 Automotiv, auto-moto magazin
06.20 Kraj programa

06.40 Miffy, animirana serija
07.15 2 glupa psa, crtana serija
07.40 Bakugan, crtana serija
08.00 Jedna od dečakija, humoristična serija
08.25 1001 noć, serija
11.25 Monsignor, igrani film, kriminalistička drama
13.35 Sila s Naveronea, igrani film, ratni
15.45 Gradski kauboji 2, igrani film
17.40 Discovery: Bez cenzure - Napad polarnog medvjeda
18.30 Vijesti
19.05 Exkluziv, magazin
20.00 Posljednji preživjeli, igrani film
21.45 CSI: Miami, serija
23.20 Tamna materija, film
00.50 Svemirski vojnici 2, igrani film
02.15 Glave u vrpce, igrani film
03.40 Kako do ozbiljne love, igrani film, komedija

**PONEDJELJAK
30.8.2010.**

05.40 - Najava programa
05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti

08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.10 - Pet zvjezdica 2, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Doživjeti stotu zdravi bez muke, film
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi
13.15 - Ljetna slagalica
14.10 - Vijesti s prijevodom za gluhe
14.19 - Vrijeme sutra
14.20 - Sutra je novi dan 1, serija
15.05 - Dinarski javor za kremonsku violinu, film
15.35 - Škrinja: Kapetan
16.25 - Luda kuća 1, serija
17.00 - Vijesti
17.10 - Hrvatska uživo
18.30 - Čarolija 10, serija (R)
19.20 - Vrijeme
19.30 - Dnevnik
20.01 - Vrijeme
20.04 - ZABA - 90 sekundi
20.10 - Potrošački kod
20.40 - TV Bingo Show
21.25 - Povijesne serije dramskoga programa: Tuđinac
22.20 - Dnevnik 3
22.50 - Vijesti iz kulture
23.00 - Dr. House 3, serija
23.50 - U paklu, američki film
01.25 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
02.10 - Dinarski javor za kremonsku violinu, film
02.40 - Škrinja: Kapetan
03.30 - Potrošački kod
04.00 - Ljetna slagalica
04.50 - More ljubavi

07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
08.00 - Najava programa
08.05 - TV vrtić
08.20 - Na kraju ulice
08.35 - 101 dalmatinac, serija
09.00 - Haag: Prijenos završnih riječi na suđenju Gotovini, Markaču i čermaku
--- - Na glasu
--- - Brlog
14.00 - Fawly Towers 1, humoristična serija
14.30 - Crveni patuljak 8, humoristična serija
15.00 - SP u košarci - emisija
15.20 - Istanbul: SP u košarci: Slovenija - Hrvatska
17.10 - SP u košarci - emisija
17.50 - Sportski program
19.00 - Mučke 7a, serija
20.10 - Večeras...
20.15 - EP u vaterpolu
20.40 - Zagreb: EP u vaterpolu: Hrvatska - Turska
21.50 - EP u vaterpolu

22.10 - Vijesti na Drugom
22.20 - Mamac, film
00.20 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
01.05 - Ljetni retrovizor: Dva i pol muškarca 4, serija
01.25 - Ljetni retrovizor: Velemajstor 2, serija
02.10 - Ljetni retrovizor: Kineska plaža 3, serija
02.55 - Kraj programa
--- - Istanbul: SP u košarci: Slovenija - Hrvatska
--- - Istanbul: SP u košarci: SAD - Brazil

07.00 Naši najbolji dani, serija
07.55 Yu-gi-oh GX, serija
08.20 Bumba, crtana serija
08.35 Peppa, crtana serija
08.50 Fifi, crtana serija
09.00 Dona Barbara, serija
10.50 U ime ljubavi, serija
12.50 IN magazin
13.35 Hitni slučaj, serija
14.30 Dona Barbara, serija
16.25 U ime ljubavi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.20 U ime ljubavi, serija
18.30 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zbunjen, normalan, serija
21.05 Bilo jednom u Meksiku, igrani film
22.45 Večernje vijesti
23.00 Navy CIS, serija
23.50 Bračne vode, serija
00.15 Seks i grad, serija
00.45 Ezo TV, tarot show
01.45 Avantura, igrani film
03.30 Bilo jednom u Meksiku, igrani film
05.05 Navy CIS, serija
05.50 Seks i grad, serija
06.15 Bračne vode, serija
06.40 Hitni slučaj, serija
07.25 kaj programa

05.50 Ne daj se, Nina!, drama
06.40 Miffy, animirana serija
06.55 YooHoo i prijatelji, animirana serija
07.10 RTL ritam zona - Pop hitovi, glazbena emisija
09.20 K.T.2, serija
09.55 Exkluziv, magazin (R)
10.45 Punom parom, kulinarski izazov
11.30 Bibin svijet, serija
12.25 Nestala, telenovela
13.15 Los Victorinos
14.05 Andeo i vrag, telenovela
15.45 Cobra 11, kriminalistička serija (dvije epizode)
17.25 Bibin svijet, serija
18.30 Vijesti
18.55 Exkluziv, magazin
19.10 Ne daj se, Nina!, humorna drama

20.00 1001 noć,
dramska serija
20.45 Dugi oproštaj, igrani
film, akcijski triler
22.40 Pobjednici i grešnici,
igrani film
00.35 Vijesti
00.45 Posljednji preživjeli,
igrani film
02.25 Astro show,
emisija uživo

UTORAK
31.8.2010.

05.40 - Najava programa
05.45 - Normalan život
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.10 - Pet zvjezdica 2, serija
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Velegradnja 3: Dubai -
Palača snova, serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.15 - TV kalendar
12.30 - More ljubavi
13.15 - Ljetna slagalica
14.10 - Vijesti s prijevodom
za gluhe
14.19 - Vrijeme sutra
14.20 - Sutra je novi dan 1,
serija
15.05 - Grenland - blagoslov i
prokletstvo, film
15.35 - Škrinja: Ježeva kućica
16.25 - Luda kuća 1,
humoristična serija
17.00 - Vijesti
17.10 - Hrvatska uživo
18.30 - Čarolija 10, serija (R)
19.20 - Vrijeme
19.30 - Dnevnik
20.04 - ZABA - 90 sekundi
20.10 - Boje turizma
21.00 - U redakciji novina,
američki film
22.50 - Dnevnik 3
23.30 - Dr. House 3, serija
00.20 - To je vuk, film
01.50 - Bez traga 6, serija
02.35 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
03.20 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
04.05 - Skica za portret
04.10 - Ljetna slagalica
05.00 - More ljubavi,
telenovela

08.00 - Najava programa
08.05 - TV vrtić
08.20 - Na kraju ulice
08.35 - 101 dalmatinac, crtana
serija
09.00 - Haag: Prijenos
završnih riječi na
sudenju Gotovini,
Markaču i čermaku
--- -- - Navrh jezika
--- -- - Boli glava: Zašto stvari
plutaju (6/6)
--- -- - Fawltly Towers 1,
humoristična serija
14.25 - Crveni patuljak 8,
humoristična serija
14.55 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
15.40 - Palača, serija
16.25 - Slomljena strijela,
američki film
17.55 - Ahilova peta Golske
struje, film
18.45 - Mučke 7a, serija
19.35 - Liburnija Jazz Specijal
20.00 - Večeras...
20.05 - Večernja škola
20.40 - Vijesti na Drugom
20.45 - Vrijeme
20.50 - Bitange i princeze 2,
humoristična serija
21.25 - PP21.30 - Bez traga
6, serija
22.15 - He Kills Coppers,
serija
23.05 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
23.50 - Ljetni retrovizor: Dva i
pol muškarca 4 serija
00.10 - Ljetni retrovizor:
Velemajstor 2, serija
00.55 - Ljetni retrovizor:
Kineska plaža 3, serija
01.40 - Kraj programa

07.30 Naši najbolji dani, serija
08.20 Bumba, crtana serija
08.35 Peppa, crtana serija
08.50 Fifi, crtana serija
09.00 Dona Barbara, serija
10.50 U ime ljubavi, serija
12.50 IN magazin
13.35 Hitni slučaj, serija
14.30 Dona Barbara, serija
16.25 U ime ljubavi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.20 U ime ljubavi,
serija - nastavak
18.30 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zbunjen,
normalan, serija
21.05 Dream team,
igrani film
22.50 Večernje vijesti
23.05 IN magazin
23.55 Bračne vode, serija
00.25 Seks i grad, serija
00.55 Ezo TV,
tarot show
01.55 Gidget, igrani film

03:30 Dream team, igrani film
05:00 Gidget, igrani film
06:35 Hitni slučaj, serija
07:20 Kraj programa

06.50 Ne daj se, Nina!,
humorna drama
07.35 Miffy, animirana serija
07.50 YooHoo i prijatelji,
animirana serija
08.10 RTL ritam zona - Priča
o..., glazbena emisija
09.05 RTL ritam zona - Top 40
domaći, glazbena emisija
10.15 K.T.2,
kriminalistička serija
10.45 Ekkluziv, magazin (R)
11.05 Punom parom,
kulinarski izazov
11.50 1001 noć,
dramska serija
12.30 Nestala, telenovela
13.20 Los Victorinos,
telenovela
14.10 Andeo i vrag,
telenovela
15.45 Cobra 11,
kriminalistička serija
17.15 Bibin svijet,
humoristična serija
18.30 Vijesti,
informativna emisija
18.55 Ekkluziv, magazin
19.10 Ne daj se, Nina!,
humorna drama
20.00 1001 noć,
dramska serija
20.45 Ekipa iz snova, igrani
film, komedija
22.40 Teorija velikog praska,
humoristična serija
23.35 Vijesti,
informativna emisija
23.45 CSI: NY,
kriminalistička serija
00.30 Dugi oproštaj, igrani
film, akcijski triler
02.25 Astro show,
emisija uživo

SRIJEDA
1.9.2010.

05.45 - Najava programa
05.50 - Među nama
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - ZABA - 90 sekundi
09.10 - Pet zvjezdica 2, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 3:
Super tanker, serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi,
telenovela

13.15 - Ljetna slagalica
14.10 - Vijesti s prijevodom
za gluhe
14.19 - Vrijeme sutra
14.20 - Sutra je novi dan 1,
serija
15.05 - Zemlja Baskija,
dokumentarni film
15.35 - Škrinja: Sunce
16.25 - Luda kuća 1,
humoristična serija
17.00 - Vijesti
17.10 - Hrvatska uživo
18.30 - Čarolija 10, serija (R)
19.15 - Vrijeme
19.16 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.04 - ZABA - 90 sekundi
20.10 - Strani igrani film
22.05 - Klasici hrvatskog
dokumentarizma:
Branko Lentić
22.55 - Dnevnik 3
23.35 - Dr. House 3, serija
00.25 - Marija, film
01.50 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
02.35 - Skica za portret
02.50 - Zemlja Baskija,
dokumentarni film
03.20 - Škrinja: Sunce
04.10 - Ljetna slagalica
05.00 - More ljubavi,
telenovela

07.00 - Panorame turističkih
središta Hrvatske
08.00 - Najava programa
08.05 - TV vrtić
08.20 - Na kraju ulice
08.35 - 101 dalmatinac,
crtana serija
09.00 - Haag: Prijenos
završnih riječi na
sudenju Gotovini,
Markaču i čermaku
--- -- - Ta politika
--- -- - U zdravom tijelu
zdrav duh: Dišni
sustav
14.00 - Fawltly Towers 1,
humoristična serija
14.30 - Državnik novog kova
1, humoristična serija
15.00 - SP u košarci - emisija
15.20 - Istanbul: SP u košarci:
Hrvatska - Tunis,
prijenos
17.10 - SP u košarci - emisija
17.30 - EP u vaterpolu -
emisija
17.50 - Europsko prvenstvo u
vaterpolu: Rumunjska -
Hrvatska, prijenos
19.15 - EP u vaterpolu -
emisija
19.35 - Crtani film
19.50 - Večeras...
19.55 - Zagreb: Atletski
miting, prijenos
22.00 - Vijesti na Drugom

22.05 - Vrijeme
22.10 - Na granici,
američki film
00.05 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
00.50 - Ljetni retrovizor: Dva i
pol muškarca 4,
humoristična serija
01.10 - Ljetni retrovizor:
Momci s Madisona 2,
serija
01.55 - Ljetni retrovizor:
Kineska plaža 3, serija
02.40 - Kraj programa
--- -- - Istanbul: SP u košarci:
Hrvatska - Tunis,
snimka

07.20 Naši najbolji dani,
serija
08.10 Bumba, crtana serija
08.30 Fifi, crtana serija
09.00 Dona Barbara, serija
10.50 U ime ljubavi, serija
12.50 IN magazin
13.35 Hitni slučaj, serija
14.30 Dona Barbara, serija
16.25 U ime ljubavi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.20 U ime ljubavi,
serija - nastavak
18.30 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zbunjen,
normalan, serija
20.30 Spider-man, igrani film
22.40 Večernje vijesti
22.55 IN magazin
23.45 Bračne vode, serija
00.15 Seks i grad, serija
00.45 Ezo TV,
tarot show
01.45 Kanibal,
igrani film
03.15 Seks i grad, serija
03.40 Bračne vode, serija
04.30 Hitni slučaj, serija
05.15 Spider - man,
igrani film
07.10 Kraj programa

06.45 Ne daj se, Nina!,
humorna drama
07.30 Miffy, animirana serija
07.45 YooHoo i prijatelji,
animirana serija
08.05 RTL ritam zona - Retro,
glazbena emisija
10.15 K.T.2,
kriminalistička serija
10.45 Ekkluziv, magazin
11.05 Punom parom,
kulinarski izazov
11.50 1001 noć, dramska
serija
12.30 Nestala, telenovela
13.20 Los Victorinos,
telenovela
14.10 Andeo i vrag, telenovela
(dvije epizode)

- 15.45 Cobra 11, kriminalistička serija (dvije epizode)
 17.25 Bibin svijet, humoristična serija (dvije epizode)
 18.30 Vijesti, informativna emisija
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.00 1001 noć, dramska serija
 20.45 11. sat, znanstveno-fantastična serija (dvije epizode)
 22.20 CSI:NY, kriminalistička serija
 23.10 Vijesti, informativna emisija
 23.25 Ekpa iz snova, igrani film, komedija
 01.15 Astro show, emisija uživo
- 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Velegradnja 3: čudesni otočni svijet, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi, telenovela
 13.15 - Ljetna slagalica
 14.10 - Vijesti s prijevodom za gluhe
 14.19 - Vrijeme sutra
 14.20 - Sutra je novi dan 2, serija
 15.05 - Dokumentarni film
 15.25 - Škrinja: Sveta voda
 16.20 - Luda kuća 1, humoristična serija
 17.00 - Vijesti
 17.10 - Hrvatska uživo
 18.30 - Čarolija 10, serija
 19.20 - Vrijeme
 19.30 - Dnevnik
 20.04 - ZABA - 90 sekundi
 20.10 - Apokalipsa: Drugi svjetski rat, dokumentarna serija
 21.05 - Otvoreno
 22.10 - Kratki susreti
 22.45 - Dnevnik 3
 23.25 - Dr. House 3, serija (12)
 00.15 - Zlatno doba u Ridgemontu, američki film
 01.40 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
 02.25 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
 03.10 - Palača, serija
 03.55 - Skica za portret
 04.05 - Ljetna slagalica
 04.55 - More ljubavi, telenovela
 07.00 - Panorame turističkih

**ČETVRTAK
2.9.2010.**

- 05.40 - Najava programa
 05.45 - Riječ i život, religijski program
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - ZABA - 90 sekundi
 09.10 - Divlji u srcu 3, serija
 10.00 - Vijesti
 10.09 - Vrijeme danas

središta Hrvatske

- 08.00 - Najava programa
 08.05 - TV vrtić
 08.20 - Na kraju ulice
 08.35 - 101 dalmatinac, crtana serija
 09.00 - Haag: Prijenos završnih riječi na suđenju Gotovini, Markaču i čermaku
 -- -- - Abeceda EU: Slovo E
 -- -- - Iznad crte
 14.10 - Državnik novog kova 1, humoristična serija
 14.40 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
 15.25 - Palača, serija
 16.10 - Adamovo rebro, američki film
 17.45 - Umjetnici groblja, dokumentarni film
 18.35 - Mučke 7a, humoristična serija
 19.25 - Garaža
 19.55 - Večeras...
 20.00 - SP u košarci - emisija
 20.20 - Istanbul: SP u košarci: Brazil - Hrvatska, prijenos
 22.10 - SP u košarci - emisija
 22.30 - Vijesti na Drugom
 22.35 - Vrijeme
 22.40 - Škola za frajere, američki film
 00.25 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
 01.10 - Ljetni retrovizor: Dva i pol muškarca 4, humoristična serija

- 01.30 - Ljetni retrovizor: Momci s Madisona 2, serija
 02.15 - Ljetni retrovizor: Kineska plaža 3, serija
 03.00 - Kraj programa

- 07.20 Naši najbolji dani, serija
 08.10 Bumba, crtana serija
 08.30 Fifi, crtana serija
 09.00 Dona Barbara, serija
 10.50 U ime ljubavi, serija
 12.50 IN magazin
 13.35 Hitni slučaj, serija
 14.30 Dona Barbara, serija
 16.25 U ime ljubavi, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.20 U ime ljubavi, serija - nastavak
 18.30 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Lud, zburjen, normalan, serija
 20.45 Karate Kid 3, igrani film
 22.45 Večernje vijesti
 23.00 IN magazin
 23.50 Bračne vode, serija
 00.20 Seks i grad, serija
 00.50 Ezo TV, tarot show
 01.50 Ukletu blago, igrani film
 03.20 Kanibal, igrani film
 04.50 Bračne vode, serija
 05.15 Karate Kid 3, igrani film
 07.05 Kraj programa

- 06.40 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 07.25 Miffy, animirana serija
 07.40 YooHoo i prijatelji, animirana serija
 08.00 RTL ritam zona - Dalmatinski libar, glazbena emisija
 08.55 RTL ritam zona - Top 40 strani, glazbena emisija
 10.05 K.T.2, kriminalistička serija
 10.35 Ekkluziv, magazin
 10.55 Punom parom, kulinarSKI izazov
 11.40 1001 noć, dramska serija
 12.20 Nestala, telenovela
 13.10 Los Victorinos, telenovela
 14.00 Andeo i vrag, telenovela
 15.35 Cobra 11, kriminalistička serija
 17.15 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.00 1001 noć, serija
 20.45 CSI, serija
 22.20 CSI: NY, serija
 23.15 Vijesti
 23.25 11. sat, znanstveno-fantastična serija (dvije epizode)
 01.00 Astro show, emisija uživo
 02.00 CSI: NY, kriminalistička serija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populame melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kultuma povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • 'Stazama agrara' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 'Omladinska emisija', narodna glazba
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	MEDICINA KOJA SE DANI ASTRONOMIJA	ERDJA	VICTORIA APRIL	RIŠAC FOURD	"BERGDA"	SLOVO X	MEVNA FENDEL	KUTRALNO ASPIRATOR PARA I MIRSA	TV VOĐA TELJICA ALAVANJA	KALU	PLAČA MUNARIL LOJUS	GRČNI FL LOZOPOR "SETAČ" IPERPA TEČAČ	NAS OTOK
2	MUESTO IZNADU KARLOVICA I DELINICA												
3	NAS PUDNIK STANIKO				GRAD U SLOVENIJI ZLOČNI PIL. MEH. I Z. S. LUTERANA					BOJ JKA VA ZVO- TINICA NAS PUDNIK			
4	EDWIN ALDRIN		RUTH ELI RAGPETH PATTON ITUS				SOL I ... PRILUPOD- NOVNA PREDSTAVA						PJESMA NOVIN KOŠKA
5	REMIKA TOSUČA	ČAKA GAREZ PRODOR METABO- LOZMA				NAKARSKA ZEMRO BAC. MILA			VLADAR U EMIRATU ASTORIDNA BORONI				
6	NAŽN			OMERA GOMILA GLUMAC RADIC				ANTE TOMIĆ KOTORSKA SLAZENICA			PAUL ELIARD JARIČ SZRENČ		
7	NAS ČELJAK GLUMAC "SUPER- TALENT"												
8	OSAVLJATI STERILIZA- CIJU												
9	NASA VRHNA TEL NEŠAČICA												
10	PREHODITI ILI OSTU- PATI VLAS- NIŠTVO												
11	EUR I ...			KOŠKA NAGARSKA ČUVAR NAGARSKA					NAGARSKA EDITA GRČNO SLOVO				
12	JEDNA OD BUDUĆA U PLESU SA ZVUČE- DANNA				MAŠKE DALMA- TINSKI VINSKI PODRUM			ERBU NAGLAGA			KATICA HARISKOVIĆ OČAUNČKI POŽNI		
13	ODJEM		PIRAM S JAMARE TURSKE SITNIS ČASNOU				ČVRSTO MISLENJE O ČEMU BIS ...					VOORH	
14	KRAJZNA- NIK DVEVO					ČJEPLJANICA DIO SARE						"OPSEK" "MORE" RADIKAL LOVA	
15	"ODIT"	BOITCEL- DUEVO TIME LINA							POKROVO IZNOVA TOD MURTIĆ				
16	SVJE REČIMA PROLITI												
17	MIGRANT BIPAK			MAJUTELJI MUSKI GLAS "LITRA"				KOVČKO PUHALO PINK VOKAL					
18	NOODIMET NI KLUB IZ BERGAMA								NAOSNAK MIRISLA- VA SLAZE- NICA				

Riješene križaljke

1. MEDICINA KOJA SE DANI ASTRONOMIJA 2. ERDJA 3. VICTORIA APRIL 4. RIŠAC FOURD 5. "BERGDA" 6. SLOVO X 7. MEVNA FENDEL 8. KUTRALNO ASPIRATOR PARA I MIRSA 9. TV VOĐA TELJICA ALAVANJA 10. KALU 11. PLAČA MUNARIL LOJUS 12. GRČNI FL LOZOPOR "SETAČ" IPERPA TEČAČ 13. NAS OTOK